ความต้องการศูนย์การเรียนรู้ เรื่องการดูแลตนเอง สำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ จังหวัดอุดรธานี

นายปรีชา มาเนียม

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. 2555

The Needs for Self-Care Learning Center for Diabetes Mellitus Patients of Administrators and Personnel of Primary Health Care Units in Udon Thani Province

Mr. Preecha Maniam

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Educational Technology and Communications
School of Educational Studies
Sukhothai Thammathirat Open University
2012

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	ความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ จังหวัดอุดรธานี
ชื่อและนามสกุล	นายปรีชา มาเนียม
แขนงวิชา	เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา
สาขาวิชา	ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2556

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. วรางคณา โตโพธิ์ไทย)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรรณพ จีนะวัฒน์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเอง สำหรับผู้ป่วยเบาหวานของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ จังหวัดอุดรธานี

ผู้ศึกษา นายปรีชา มาเนียม **รหัสนักศึกษา** 2512700903 **ปริญญา** ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา) **อาจารย์ที่ปรึกษา** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ

ปีการศึกษา 2555

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิอำเภอเมืองอุดรธานี

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารจำนวน 32 คน และผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 185 คน ที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี ในปีงบประมาณ 2552 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถาม มีความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดย (1) ด้านนโยบายและอัตลักษณ์ของศูนย์การเรียนรู้ พบว่า ความสำคัญ คือเน้นให้ผู้ป่วยเบาหวานได้เรียนรู้เรื่องการดูแลตนเอง จนสามารถปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง วิสัยทัศน์ คือเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านสุขภาพ ด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสมและเป็นแกนนำเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันในพื้นที่เพื่อการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของประชาชน พันธกิจ คือการส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ป่วยเบาหวานและประชาชนทั่วไป เกิดการเรียนรู้เรื่องการดูแลสุขภาพตนเอง และประโยชน์ คือเป็นแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน (2) ด้านเนื้อหาสาระที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ พบว่า ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานมีความต้องการให้มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ ภาวะฉุกเฉินในผู้ป่วยเบาหวาน (3) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่าผู้บริหารต้องการให้จัดมุมการเรียนรู้เรื่องการรับประทานให้ถูกต้อง ส่วนผู้ปฏิบัติงานต้องการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อโสตทัศน์ ต้องการกิจกรรมกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนดูแลสุขภาพกิจกรรมสาธิตการฉีดยาอินสุลิน กิจกรรมฝึกปฏิบัติการกำหนดชนิดอาหาร และต้องการกิจกรรมสาธิตการออกกำลังกาย (4) ด้านอาคารสถานที่ของศูนย์การเรียนรู้ พบว่าผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน มีความต้องการใช้อาคารสถานที่ในสถานบริการเดิมโดยพัฒนาจากห้องให้คำปรึกษา (5) ด้านช่วงเวลาที่ต้องการให้เปิดบริการศูนย์การเรียนรู้ พบว่าผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน มีความต้องการให้เปิดบริการในเวลาราชการ (8.30 – 16.30 น.) (6) ด้านบุคลากรที่ต้องการให้เป็นผู้รับผิดชอบ พบว่า ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานดูแลผู้ป่วยเบาหวาน (7) ขั้นตอนการเรียนรู้ พบว่าผู้ปฏิบัติงานมีความต้องการขั้นตอนการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ (8) การประเมินผลการเรียนรู้ พบว่าผู้ปฏิบัติงานต้องการประเมินผลการเรียนรู้เป็นระดับดี พอใช้ และปรับปรุง (9) ประเภทของสื่อการเรียนรู้ พบว่า สื่อสิ่งพิมพ์ ต้องการคู่มือเกี่ยวกับโรคเบาหวาน สื่อกราฟิก ต้องการภาพวาด สื่อโสตทัศน์ และสื่อโสตทัศนูปกรณ์ ต้องการหุ่นจำลอง และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ต้องการบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และ (10) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ผู้ปฏิบัติงานต้องการจุดบริการน้ำดื่ม

คำสำคัญ ศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเอง ผู้ป่วยเบาหวาน

Independent study title: The Needs for Self-Care Learning Center for Diabetes Mellitus Patients of Administrators and Personnel of Primary Health Care Units in Udon Thani Province
Author: Mr. Preecha Manium; **ID:** 2512700903;
Degree: Master of Education (Educational Technology and Communications);
Independent study advisor: Dr. Taweewat Wattanakuljareon, Assistant Professor;
Academic year: 2012

Abstract

The purpose of this study was to investigate the needs for self-care learning center for diabetes mellitus patients of administrators and personnel of primary health care units in Mueang District, Udon Thani Province.

The research population comprised 32 administrators and 185 personnel of primary health care units in Mueang District, Udon Thani Province in the fiscal year 2009. The employed research instrument was a questionnaire. Statistics for data analysis were the percentage, mean, and standard deviation.

The research findings showed that the administrators and personnel of primary health care units in Mueang District, Udon Thani Province had high level of the overall need for the self-care learning center for diabetes mellitus patients. When the needs for individual elements of the self-care learning center were considered, it was found that they were at the high levels for all elements, with details as follows: (1) on the policy and identification of the learning center, it was found that the significance of the learning center was that it put emphasis on having diabetes mellitus patients learn how to take care of themselves so that they could conduct themselves properly; the vision of the learning center was for it to be a learning source on health with appropriate technology, and to be the leader of learning networks in the area for health development of the people; the mission of the learning center was to promote and support diabetes mellitus patients and the general public to learn how to take care of their own health; and the benefits of the learning center was to be a source of self-learning for diabetes patients; (2) on the required contents of the learning center, it was found that the administrators and personnel needed the contents on emergency conditions in diabetes mellitus patients; (3) on the management of the environment and learning activities, it was found that the administrators had the need for organizing a learning corner on proper eating behaviors, while the personnel had the need for self-learning from television media, the need for friend-help-friend activities on health-care matters, the need for demonstration activity on insulin injection, the need for practical activities on types of food determination, and the need for demonstration of exercising activities; (4) on the buildings of the learning center, it was found that the administrators and personnel had the need for using the existing buildings of the health care unit by adaptation of the counseling room; (5) on the office hours of the learning center, it was found that the administrators and personnel mentioned that learning center should be open during the official hours of 08.30 - 16.30; (6) on the required personnel of the learning center, it was found that the administrators and personnel required that the personnel responsible for the learning center should be those responsible for the care of diabetes mellitus patients; (7) on the learning steps, it was found that the personnel needed the steps of learning activities; (8) on learning outcome evaluation, it was found that the personnel required that the learning outcomes should be evaluated in three levels: good, fair, and needed improvement; (9) on types of learning media, it was found that for printed media, there was the need for handbooks on diabetes mellitus; for the graphic media, there was the need for drawing pictures, audio-visual media, audio-visual aids, models, electronic media, and computer assisted instruction; and (10) on facilities, the personnel had the need for drinking water facility.
Keyword: Self-care learning center, Diabetes mellitus patient

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสสระเล่มนี้สามารถสำเร็จได้ ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทวีวัฒน์ วัฒกุลเจริญ อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยค้นคว้าอิสระ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ รวมถึงติดตามการทำวิจัยเล่มนี้มาโดยตลอด นับตั้งแต่เริ่มดำเนินการ จนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยอย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง และขอขอบพระคุณอย่างสูง

ขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ได้แก่ นายแพทย์เกรียงศักดิ์ เกษมสุพัฒน์ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเนื้อหา ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสวก มีทอง ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคโนโลยีการศึกษา และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมชาย วรกิจเกษมสกุล ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมิน ที่ให้ความกรุณาตรวจประเมินเครื่องมือวิจัย ให้คำชี้แนะ ปรับปรุง แก้ไขจนทำให้งานวิจัยสำเร็จลงด้วยดี

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยเฉพาะอย่างยิ่งรองศาสตราจารย์ ดร. วาสนา ทวีกุลทรัพย์ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ต่าง ๆ นับแต่เริ่มเข้ารับการศึกษาจนทำให้ผู้วิจัยได้มีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการทำงานวิจัยเล่มนี้

ขอขอบพระคุณผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานีทุกท่านที่ให้ ความร่วมมือในการวิจัยเป็นอย่างดี ทำให้ได้ข้อมูลที่มีประโยชน์สามารถนำมาประกอบงานวิจัยจน สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณกัลยาณมิตรทุกท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจในการทำงานวิจัยตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์อันพึงเกิดจากงานวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านด้วยความเคารพ

ปรีชา มาเนียม

มิถุนายน 2556

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ง

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... จ

กิตติกรรมประกาศ ..... ฉ

สารบัญตาราง ..... ฌ

บทที่ 1 บทนำ 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย 7

ขอบเขตของการวิจัย 8

นิยามศัพท์เฉพาะ 9

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 10

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 11

ศูนย์การเรียนรู้ 11

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความต้องการ 20

โรคเบาหวาน 22

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการดูแลตนเอง 28

หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ 32

อำเภอเมืองอุดรธานี 37

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 39

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย 47

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 47

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 47

การรวบรวมข้อมูล 52

การวิเคราะห์ข้อมูล 52

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 55

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสอบถาม 55

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี 59
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะทั่วไปในเรื่องความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี 74
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 77
สรุปการวิจัย 77
อภิปรายผล 81
ข้อเสนอแนะ 85
บรรณานุกรม 87
ภาคผนวก 95
ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย 96
ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 98
ค ผลประเมินคุณภาพของแบบสอบถาม 115
ประวัติผู้ศึกษา 129

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2.1 จำนวนสถานบริการสาธารณสุขและหมู่บ้านที่รับผิดชอบ 38
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นผู้บริหาร (N = 32) 55
ตารางที่ 4.2 ข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงาน (N = 185) 57
ตารางที่ 4.3 ความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี โดยภาพรวม 59
ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านนโยบายและอัตลักษณ์ของศูนย์การเรียนรู้ของผู้บริหาร (N = 32) 60
ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้าน เนื้อหาสาระที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ฯ ของผู้บริหาร (N = 32) 63
ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้าน เนื้อหาสาระที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ฯ ของผู้ปฏิบัติงาน (N = 185) 64
ตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ฯ ของผู้บริหาร (N = 32) 65
ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ฯ ของผู้ปฏิบัติงาน (N = 185) 66
ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านอาคารสถานที่ของศูนย์การเรียนรู้ฯ (N = 217) 69
ตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านช่วงเวลาที่ต้องการให้เปิดบริการศูนย์การเรียนรู้ฯ (N = 217) 70
ตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านบุคลากรที่ต้องการให้เป็นผู้รับผิดชอบในศูนย์การเรียนรู้ฯ (N = 217) 70
ตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านขั้นตอนการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ฯ สำหรับผู้ปฏิบัติงาน (N = 185) 71
ตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการประเมินผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ฯ สำหรับผู้ปฏิบัติงาน (N = 185) 71

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการประเภทของสื่อการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ฯ สำหรับผู้ปฏิบัติ (N = 185) 72
ตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ฯ สำหรับผู้ปฏิบัติ (N = 185) 73

บทที่ 1
บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากกระแสโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบันที่ขาดความสมดุล เต็มไปด้วยความรีบเร่ง ขาดการใส่ใจควบคุมป้องกันปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมการบริโภคที่ไม่เหมาะสม การบริโภคเกินส่วน ก่อให้เกิดภาวะน้ำหนักเกิน เป็นโรคอ้วน นอกจากนี้ความเครียด การสูบบุหรี่ และการดื่มสุรา เหล่านี้เป็นสาเหตุสำคัญทำให้เกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง หรือโรควิถีชีวิตแพร่ระบาดทั่วโลกและมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น และโรคที่เป็นปัญหาสำคัญใน 5 อันดับแรก ได้แก่ โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ โรคหลอดเลือดสมอง และโรคมะเร็ง ถึงแม้ในปัจจุบันจะมีกระแสความตื่นตัวในเรื่องการปฏิรูประบบสุขภาพและประชาชนมีความรู้มากขึ้น แต่ยังพบว่า ประชาชนจำนวนไม่น้อย ยังมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรคหรือพฤติกรรมทำลายสุขภาพโดยเฉพาะโรคที่เกิดจากพฤติกรรมที่ป้องกันได้ เช่น โรคเบาหวาน โรคไข้เลือดออก พฤติกรรมการกินไม่ถูกต้อง ไม่ใส่ใจในการออกกำลังกาย หรือไม่ใส่ใจภาพแวดล้อมที่ตนเองอยู่อาศัย

องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้คาดการณ์ไว้ในปี พ.ศ.2548 ว่าในอีก 20 ปีข้างหน้าทั่วโลกจะมีผู้เสียชีวิตจากโรคเรื้อรังเพิ่มขึ้นเป็น 10 เท่า จาก 35 ล้านคน เป็น 350 ล้านคน (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ 2549: 30) จากการศึกษาของกองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ พบว่า ปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยในขับเคลื่อนการพัฒนาคนและชุมชนให้สามารถสร้างสุขภาพที่ดีได้นั้น ทุกภาคส่วนจะต้องเปิดโอกาสในการเรียนรู้ให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารความรู้ได้อย่างทั่วถึงและครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยจะต้องจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้หรือศูนย์การเรียนรู้ด้านสุขภาพในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และชุมชน ซึ่งส่วนกลางจะต้องเป็นผู้ให้การสนับสนุนการดำเนินการและมีการเชื่อมประสาน เอื้อประโยชน์การทำงานในทุกระดับ เพื่อให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าไปเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นการเปิดโอกาสการ เรียนรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชนได้อย่างแท้จริง (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ 2549 : 31) ศูนย์การเรียนรู้เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาประเภทหนึ่งที่เปรียบเสมือนแหล่งเติมความรู้เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตอย่างมีคุณค่า (สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ 2534: 22) การจัดศูนย์การเรียนรู้ในโรงพยาบาลให้เป็น

แหล่งความรู้ที่ให้บริการความรู้และข้อมูลข่าวสารด้านการส่งเสริมสุขภาพและสิ่งแวดล้อมที่ผู้รับบริการสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อต่างๆ จะทำให้ประชาชนมีความรู้ ความสามารถและทักษะในการดูแลสุขภาพของตนเอง บุคคลในครอบครัวและชุมชนเพิ่มมากขึ้นได้ (สายพิณ ศิริโสภาพงษ์ 2547: 12)

1.1 สภาพที่พึงประสงค์

แนวโน้มการเจ็บป่วยและตายของคนไทยจำนวนมาก เกิดจากโรคเรื้อรังต่างๆ เช่น โรคเบาหวาน โรคเอดส์ การติดสารเสพติดและโรคเรื้อรังระบบอื่นๆ ซึ่งนับวันโรคและปัญหาเหล่านี้จะรุนแรงมากขึ้นจนระบบสุขภาพตั้งรับแบบเดิมไม่อาจแก้ปัญหาได้ อีกทั้งตัวระบบบริการสุขภาพเองก็มีปัญหาต่างๆ ในเรื่องคุณภาพ มาตรฐาน ความเป็นธรรม และความสิ้นเปลือง คนไทยจำนวนหนึ่ง มากกว่าร้อยละ 20 ไม่มีหลักประกันด้านสุขภาพ ส่วนคนที่มีหลักประกันด้านสุขภาพแล้วก็ยังคงมีปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำ การเลือกปฏิบัติ และอื่นๆ ปัญหาเชิงระบบที่สำคัญเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการปฏิรูป ปรับเปลี่ยนระบบสุขภาพ และระบบบริหารด้านสุขภาพที่ใช้มานานให้เท่าทันและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน จึงจะสร้างสุขภาพดีถ้วนหน้าได้ ดังนั้น จึงเป็นที่มาของการปฏิรูประบบสุขภาพของประเทศไทย และได้มีการจัดทำพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ ขึ้น โดยคณะกรรมการปฏิรูประบบสุขภาพ

พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 มาตรา 3 ได้กล่าวไว้ว่า สุขภาพหมายถึงภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญหาและภาวะสังคม เชื่อมโยงเป็นองค์รวมอย่างสมดุล การวางระบบเพื่อดูแลแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพของประชาชน จึงไม่อาจมุ่งเน้นการจัดบริการเพื่อการรักษาพยาบาลเพียงด้านเดียว เพราะจะทำให้รัฐและประชาชนต้องเสียค่าใช้จ่ายมากและเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ เพราะโรคและปัจจัยคุกคามต่อสุขภาพมีการเปลี่ยนแปลงมีความยุ่งยากสลับซับซ้อนมากขึ้น จำเป็นต้องดำเนินการให้ประชาชนรู้เท่าทัน เกิดการมีส่วนร่วมและมีระบบการเสริมสร้างสุขภาพและระวังป้องกันอย่างสมบูรณ์

จากพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 ดังกล่าวส่งผลให้สถานบริการสาธารณสุขทุกระดับได้มีการพัฒนาคนและชุมชนให้เกิดการเรียนรู้และใช้ประโยชน์อย่างรู้เท่าทัน สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างพึ่งตนเองได้และมีสุขภาวะโดยเฉพาะในกลุ่มผู้ป่วยโรคเรื้อรังต่างๆเช่น ผู้ป่วยเบาหวาน ที่มุ่งเน้น การมีดุลยภาพทั้ง 3 ด้าน คือ (1) ระบบบริการด้านการรักษาพยาบาลที่มีคุณภาพ (2) ผู้ป่วยมีการเรียนรู้ สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร สื่อการเรียนรู้การปรับพฤติกรรมสุขภาพ ทั้งสื่อเอกสาร มุมความรู้ สื่ออุปกรณ์สาธิตกระบวนการกลุ่มเรียนรู้ สื่อวิดิทัศน์ที่สามารถเรียนรู้เป็นบุคคล/รายกลุ่ม ทั้งในสถานบริการสาธารณสุขและในชุมชน (3) ชุมชนมีส่วนร่วม (Community Participation และ Community Involvement) คือ มีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไข

ปัญหาทุกขั้นตอน ตั้งแต่ระบุปัญหาจนถึงการเลือกวิธีแก้ไขและประเมินผล (สมจิต หนุเจริญกุล 2539) เป็นการเรียนรู้ตลอดเวลาตลอดชีวิต ไม่เพียงเป็นการเรียนรู้ในสถานบริการแต่ยังรวมถึงสถานที่ต่างๆในชุมชน เช่น ศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน วัด โรงเรียน บ้าน แกนนำสุขภาพในชุมชน

1.2 สภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

โรคเบาหวานเป็นโรคเรื้อรังที่ส่งผลให้เกิดภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรง ผู้ป่วยเบาหวานควรได้รับการวินิจฉัยและดูแลรักษาตั้งแต่ระยะแรกและต่อเนื่องตลอดชีวิต การดูแลรักษาผู้ป่วยเบาหวานที่เหมาะสม สามารถลดอัตราการเสียชีวิต ความพิการที่เกิดจากโรคเบาหวาน ลดภาวะแทรกซ้อน และลดค่ารักษาพยาบาล ช่วยให้ผู้ป่วยสามารถมีชีวิตอย่างปกติสุขใกล้เคียงกับคนปกติ อย่างไรก็ตาม การบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว การรักษาต้องได้รับความร่วมมือระหว่างแพทย์ทีมสุขภาพอื่นๆ รวมทั้งตัวผู้ป่วยเอง โดยเน้นการรักษาในระดับ Primary Care และการส่งต่อผู้ป่วยไปยังผู้เชี่ยวชาญเมื่อมีปัญหาในการรักษา

สำหรับในผู้ป่วยเบาหวาน การรู้จักดูแลตนเองมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยลดภาวะแทรกซ้อนต่างๆที่อาจเกิดขึ้นได้ การแนะนำเรื่องการปฏิบัติตัว การจัดการเรียนรู้ การให้ความรู้ในเรื่องดังกล่าว จึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญของบุคลากรทางด้านสาธารณสุข แต่ในปัจจุบันพบว่าการจัดการเรียนรู้สุขภาพสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน บุคลากรสาธารณสุขส่วนใหญ่ใช้วิธีการ โดย (1) ให้ข้อมูล และให้คำแนะนำซึ่งเป็นการสื่อสารทางเดียว รูปแบบของการเรียนเป็นรูปแบบแบบเดียวกัน ไม่ครอบคลุมปัญหาสุขภาพที่มีความแตกต่างรายบุคคล (2) การจัดการเรียนรู้กลุ่มย่อยโดยจัดโปรแกรมการเรียนรู้เป็นรายสัปดาห์และติดตามประเมินผลเปรียบเทียบผลการดูแลตนเองจากสมุดบันทึกสุขภาพของผู้ป่วยทุก 2-8 สัปดาห์ ตามสภาวะสุขภาพของผู้ป่วยเฉพาะราย (3) สื่อที่ใช้ในการเรียนรู้ใช้สื่อ วิดีทัศน์ ภาพพลิก เอกสารแผ่นพับ บอร์ดวิชาการ ผู้ป่วยเบาหวานต้นแบบ อาหารสาธิต อุปกรณ์สาธิตการดูแลเท้า การออกกำลังกาย และการใช้กระบวนการกลุ่ม ซึ่งในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ป่วยเบาหวานนั้นยังไม่ครอบคลุมประเด็นปัญหาสุขภาพเนื่องจากผู้ป่วยมีจำนวนมาก บุคลากรมีไม่เพียงพอ ดังนั้นเพื่อให้ครอบคลุมประเด็นปัญหาสุขภาพและเกิดการเรียนรู้ในการดูแลสุขภาพอย่างต่อเนื่อง บุคลากรผู้รับผิดชอบจึงสร้างเครือข่ายผู้ดูแลผู้ป่วยเบาหวานในชุมชน และใช้บ้านผู้ป่วยหรือศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน หรือวัด เป็นศูนย์การเรียนรู้สุขภาพผู้ป่วยเบาหวานอย่างต่อเนื่องในชุมชน

1.3 สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น

โรคเบาหวานเป็นโรคเรื้อรังที่เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ เพราะจำนวนผู้ป่วยที่มากขึ้นและผลกระทบของโรค ซึ่งก่อให้เกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจของบุคคล ครอบครัว และของรัฐ ทำให้ผู้เป็นโรคนี้มีคุณภาพชีวิตที่ลดลง โดยเฉพาะจากภาวะแทรกซ้อนต่างๆ ที่มักเกิดขึ้นตามมา

และยากต่อการรักษา เช่น ความผิดปกติของปลายระบบประสาท จอประสาทตาเสื่อม โรคหลอดเลือดหัวใจและสมอง โรคไต รวมถึงแผลบริเวณเท้า (วรรณี นิธิยานันท์ และคณะ 2550) จากข้อมูลสมาพันธ์เบาหวานนานาชาติ (International Diabetes Federation: IDF) ได้รายงานว่าในปัจจุบันทั่วโลกมีผู้เสียชีวิตด้วยโรคเบาหวาน 4 ล้านคนต่อปี เฉลี่ย 8 วินาทีต่อ 1 คน สำหรับผู้เป็นโรคเบาหวานพบมากกว่า 300 ล้านคนและพบว่าคนที่อยู่ในประเทศที่มีรายได้ต่ำและปานกลางมีโอกาสเป็นโรคเบาหวานเร็วกว่าคนที่อยู่ในประเทศที่มีรายได้สูง 10 - 20 ปี โดยพบมากขึ้นในวัยทำงาน

สำหรับประเทศไทย ข้อมูลจากสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข พบมีผู้เสียชีวิตจาก โรคเบาหวานใน ปี พ.ศ. 2552 ประมาณ 7,019 คน หรือ ประมาณวันละ 19 คน และในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2542 - 2552) พบคนไทยนอนรักษาตัวที่โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ด้วยโรคเบาหวาน เพิ่มขึ้น 4.02 เท่า เฉพาะ ปี พ.ศ. 2552 มีผู้ที่นอนรักษาตัวที่โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ด้วยโรคเบาหวาน 558,156 ครั้ง หรือคิดเป็นผู้ที่นอนรักษาตัวที่โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ด้วยโรคเบาหวานชั่วโมงละ 64 ครั้ง และจากการสำรวจสถานะสุขภาพอนามัยของคนไทย (อายุ 15 ปีขึ้นไป) ครั้งที่ 3 พ.ศ. 2546 – 2547 เมื่อเปรียบเทียบกับครั้งที่ 4 ปี พ.ศ. 2551 - 2552 พบความชุกของการเกิดโรคเบาหวานไม่มีความแตกต่างต่างกัน อยู่ที่ร้อยละ 6.9 ซึ่งประมาณได้ว่าคนไทยวัย 15 ปีขึ้นไป ประมาณ 3.46 ล้านคนกำลังเผชิญกับโรคเบาหวาน

ในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี มีผู้ป่วยเบาหวานจำนวน 7,562 ราย และผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังอื่นๆ อีก 6,088 ราย ที่จำเป็นต้องติดตามดูแลอย่างต่อเนื่องและต้องประสานให้การจัดการเรียนรู้สุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพที่มีคุณภาพเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายทุกระดับอย่างเป็นระบบจากโรงพยาบาลจังหวัด สู่โรงพยาบาลอำเภอ สู่ศูนย์สุขภาพชุมชน สู่สถานีอนามัย สู่ครอบครัว และจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ป่วยเบาหวานและผู้ป่วยทั่วไป ส่งผลกระทบต่อคุณภาพ ความครอบคลุมของการจัดการเรียนรู้สุขภาพ การปรับพฤติกรรมสุขภาพให้กับผู้ป่วยเบาหวาน และผู้ป่วยโรคเรื้อรังอื่นๆ รวมทั้งส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยจำนวน 13,650 ราย ดังนั้น สถานบริการสาธารณสุขทุกแห่งทุกระดับจึงมีความต้องการให้มีการจัดแหล่งการเรียนรู้สุขภาพและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในหน่วยงาน

จากสภาพการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนไม่นิยมใช้สื่อเพราะเสียเวลาในการจัดเตรียม อีกทั้งสื่อที่มีอยู่ไม่ทันสมัยไม่เพียงพอ ขาดการดูแลการผลิตสื่อ ผู้รับผิดชอบต่างคนต่างทำ และเก็บไว้เป็นของตนเอง อยู่กระจัดกระจาย ขาดแหล่งรวบรวม ขาดสถานที่สืบค้นไม่มีหน่วยกลางรับผิดชอบไม่มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความชำนาญที่เพียงพอแก่การบริหารและบริการ จึงส่งผลให้การใช้สื่อการเรียนรู้สุขภาพไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

1.4 ความพยายามในการแก้ไขปัญหา

ความพยายามในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ การดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน จากสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่บุคลากรสาธารณสุขไม่นิยมใช้สื่อ สื่อที่มีอยู่ไม่ทันสมัย มีไม่เพียงพอ ขาดแหล่งรวบรวม ขาดสถานที่สืบค้นไม่มีหน่วยกลางรับผิดชอบ บุคลากรสาธารณสุขขาดความรู้ ความชำนาญในการผลิต และใช้สื่อ ผู้รับผิดชอบได้มีความพยายามในการดำเนินการแก้ปัญหา โดยการจัดฝึกอบรมบุคลากรสาธารณสุขทุกระดับ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จัดทำคู่มือดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน และคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพบริการเขต 10 ได้มีความพยายามในการดำเนินการแก้ไขปัญหา โดยมีการดำเนินการ 2 แนวทาง ได้แก่ (1) มุ่งเน้นให้สถานบริการสาธารณสุขทุกระดับ เป็นศูนย์การเรียนรู้สุขภาพภาคประชาชน และมีเครือข่ายเชื่อม จะต้องดำเนินการโดยใช้แนวคิด หลักการของเศรษฐกิจพอเพียงและหลัก “ร่วมคิด ร่วมทำ” และให้เกิดการจัดการความรู้สุขภาพที่เป็นลักษณะศูนย์บริการครบวงจร (One Stop Service) และ (2) จัดทำฐานข้อมูลข่าวสาร ข้อมูลสุขภาพรายบุคคล รายหมู่บ้าน ชุมชน ที่ถูกต้องเป็นปัจจุบัน เปิดโอกาสการเรียนรู้ และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสุขภาพ

ในส่วนของความพยายามแก้ไขปัญหาจากงานวิจัยที่ผ่านมาในช่วง พ.ศ. 2550-2553 พบว่า จากการศึกษาค้นคว้ายังไม่ปรากฏผลงานวิจัยเรื่องความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี แต่พบว่ามีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในโรงพยาบาลจำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ งานวิจัยของ ปาหนัน กนกวงศ์นุวัฒน์ (2551) ได้ศึกษาประเมินสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนเพื่อพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในโรงพยาบาล และเพื่อประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในโรงพยาบาล ผลการวิจัยพบว่าได้รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในโรงพยาบาล ที่มีองค์ประกอบ 2 ด้าน คือ (1) ด้านโครงสร้างของศูนย์การเรียนรู้ (2) ด้านกระบวนการทำงานของศูนย์การเรียนรู้ และพบว่ามีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบศูนย์การเรียนรู้สุขภาพจำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ งานวิจัยของ รัชนีวรรณ ตั้งภักดี (2553) ได้ศึกษาระบบศูนย์การเรียนรู้สุขภาพในโรงพยาบาลระดับจังหวัด โดยสำรวจสภาพและปัญหาการดำเนินงานในปัจจุบันของศูนย์การเรียนรู้สุขภาพในโรงพยาบาลระดับจังหวัด ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก สร้างต้นแบบศูนย์การเรียนรู้สุขภาพ ทดลองใช้ระบบศูนย์การเรียนรู้สุขภาพ รับรองและนำเสนอระบบศูนย์การเรียนรู้สุขภาพสำหรับโรงพยาบาลระดับจังหวัด ผลการวิจัยพบว่า ระบบศูนย์การเรียนรู้สุขภาพสำหรับโรงพยาบาลระดับจังหวัด ประกอบด้วย 4 ระบบ ดังนี้ (1) ระบบจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้สุขภาพในโรงพยาบาลระดับจังหวัด ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน (2) ระบบวางแผนการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้สุขภาพในโรงพยาบาลระดับจังหวัด ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน (3) ระบบ

ดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้สุขภาพในโรงพยาบาลระดับจังหวัด ประกอบด้วย 6 ระบบย่อย (4) ระบบประเมินการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้สุขภาพในโรงพยาบาลระดับจังหวัด ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า การศึกษาการพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในโรงพยาบาล ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อศึกษาประเมินสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนเพื่อพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในโรงพยาบาล และเพื่อประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในโรงพยาบาล ผลการวิจัยพบว่าได้รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในโรงพยาบาล ที่มีองค์ประกอบ 2 ด้าน คือ (1) ด้านโครงสร้างของศูนย์การเรียนรู้ (2) ด้านกระบวนการทำงานของศูนย์การเรียนรู้ และจากการศึกษาการพัฒนาระบบศูนย์การเรียนรู้สุขภาพสำหรับโรงพยาบาลระดับจังหวัด ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาศึกษาระบบศูนย์การเรียนรู้สุขภาพในโรงพยาบาลระดับจังหวัด โดยสำรวจสภาพและปัญหาการดำเนินงานในปัจจุบันของศูนย์การเรียนรู้สุขภาพในโรงพยาบาลระดับจังหวัด ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก สร้างต้นแบบศูนย์การเรียนรู้สุขภาพ ทดลองใช้ระบบศูนย์การเรียนรู้สุขภาพ รับรองและนำเสนอระบบศูนย์การเรียนรู้สุขภาพสำหรับโรงพยาบาลระดับจังหวัด

จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมา ยังไม่มีการศึกษาความต้องการด้านนโยบายและอัตลักษณ์ของศูนย์การเรียนรู้ ด้านเนื้อหาสาระที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ ด้านอาคารสถานที่ของศูนย์การเรียนรู้ ด้านช่วงเวลาที่ต้องการให้เปิดบริการในศูนย์การเรียนรู้ ด้านบุคลากรที่ต้องการให้เป็นผู้รับผิดชอบในศูนย์การเรียนรู้ ด้านขั้นตอนการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ ด้านประเภทของสื่อการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้

1.5 แนวทางที่ผู้วิจัยจะดำเนินการแก้ปัญหา

เนื่องจากหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี ยังไม่มีศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ที่จะเป็นศูนย์กลางในการประสานงาน ร่วมวางนโยบายและวางแผนแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการจัดหา ผลิต ให้บริการสื่อการศึกษา ให้บริการค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับสื่อในการเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน พัฒนาส่งเสริมบุคลากรสาธารณสุขให้มีความรู้ความสามารถที่จะนำสื่อการเรียนรู้ต่างๆมาช่วยสอนเนื้อหา ความรู้และประสบการณ์ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน เนื่องจากมองเห็นประโยชน์ที่ผู้ป่วยเบาหวาน ผู้ดูแลและบุคลากรสาธารณสุข จะได้รับจากศูนย์การเรียนรู้ใน

การจัดกระบวนการเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน เพื่อให้ผู้ป่วยเบาหวาน ผู้ดูแลผู้ป่วยเบาหวานในเขตอำเภอเมืองอุดรธานี มีความรู้ ทักษะในการดูแลตนเอง และดูแลผู้ป่วยเบาหวานได้เป็นอย่างดี

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี

2.2 วัตถุประสงค์เฉพาะ

2.2.1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารด้านนโยบาย และอัตลักษณ์ของศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน

2.2.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานด้านเนื้อหาสาระที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน

2.2.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน

2.2.4 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารด้านอาคารสถานที่ของศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน

2.2.5 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานด้านช่วงเวลาที่ต้องการให้เปิดบริการในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน

2.2.6 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานด้านบุคลากรที่ต้องการให้เป็นผู้รับผิดชอบในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน

2.2.7 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานด้านขั้นตอนการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน

2.2.8 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานด้านการประเมินผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน

2.2.9 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานด้านประเภทของสื่อการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน

2.2.10 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย คือ การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

3.2 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) ผู้บริหารหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ทั้งหมด จำนวน 32 คน (2) ผู้ปฏิบัติงานหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ทั้งหมด จำนวน 185 คน

3.3 เนื้อหาสาระในการวิจัย ครอบคลุม (1) ด้านนโยบายและอัตลักษณ์ของศูนย์การเรียนรู้ (2) เนื้อหาสาระที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ (3) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ (4) ด้านอาคารสถานที่ของศูนย์การเรียนรู้ (5) ด้านช่วงเวลาที่ต้องการให้เปิดบริการในศูนย์การเรียนรู้ (6) ด้านบุคลากรที่ต้องการให้เป็นผู้รับผิดชอบในศูนย์การเรียนรู้ (7) ด้านขั้นตอนการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ (8) ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ (9) ด้านประเภทของสื่อการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ และ (10) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.4.1 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี เกี่ยวกับความคิดเห็นด้าน (1) ด้านนโยบาย และอัตลักษณ์ของศูนย์การเรียนรู้ (2) ด้านเนื้อหาสาระที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ (3) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม และกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ (4) ด้านอาคารสถานที่ของศูนย์การเรียนรู้ (5) ด้านช่วงเวลาที่ต้องการให้เปิดบริการ ในศูนย์การเรียนรู้ และ (6) ด้านบุคลากรที่ต้องการให้เป็นผู้รับผิดชอบในศูนย์การเรียนรู้

3.4.2 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี เกี่ยวกับความคิดเห็นด้าน (1) ด้านเนื้อหาสาระที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ (2) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม และกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ (3) ด้านขั้นตอนการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ (4) ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ (5) ด้านประเภทของสื่อการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ (6) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ (7) ด้านช่วงเวลาที่ต้องการให้เปิดบริการในศูนย์การเรียนรู้ และ (8) ด้านบุคลากรที่ต้องการให้เป็นผู้รับผิดชอบในศูนย์การเรียนรู้

3.5 ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ธันวาคม 2552 – ธันวาคม 2555

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

4.1 ความต้องการ หมายถึง ความประสงค์ หรือความคาดหวังของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี ที่มีต่อศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ครอบคลุม

4.1.1 ด้านนโยบายและอัตลักษณ์ของศูนย์การเรียนรู้ หมายถึง ความประสงค์หรือความคาดหวังของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการกำหนด ความสำคัญของการจัดตั้งศูนย์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ และประโยชน์ของศูนย์การเรียนรู้

4.1.2 ด้านเนื้อหาสาระที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ หมายถึง ความประสงค์หรือความคาดหวังของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการกำหนดเนื้อหาสาระที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้

4.1.3 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ หมายถึง ความประสงค์หรือความคาดหวังของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดมุมและกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับ การรับประทานยาเม็ด การสาธิตการฉีดยาอินสุลิน การรับประทานอาหารให้ถูกต้อง การดูแลเท้าด้วยตนเอง การออกกำลังกายที่เหมาะสม และกิจกรรมการให้คำปรึกษา

4.1.4 ด้านอาคารสถานที่ของศูนย์การเรียนรู้ หมายถึง ความประสงค์หรือความคาดหวังของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการกำหนดอาคารสถานที่ ที่จะใช้เป็นศูนย์การเรียนรู้

4.1.5 ด้านช่วงเวลาที่ต้องการให้เปิดบริการในศูนย์การเรียนรู้ หมายถึง ความประสงค์หรือความคาดหวังของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการ กำหนดช่วงเวลาในการเปิดให้ใช้บริการศูนย์การเรียนรู้

4.1.6 ด้านบุคลากรที่ต้องการให้เป็นผู้รับผิดชอบในศูนย์การเรียนรู้ หมายถึง ความประสงค์หรือความคาดหวังของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการกำหนดบุคลากรที่ต้องการให้เป็นผู้รับผิดชอบในศูนย์การเรียนรู้

4.1.7 ด้านขั้นตอนการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ หมายถึง ความประสงค์หรือความคาดหวังของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการกำหนดขั้นตอนการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้

4.1.8 ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ หมายถึง ความประสงค์หรือความคาดหวังของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการกำหนดการประเมินผลการเรียนรู้ที่ได้รับจากศูนย์การเรียนรู้

4.1.9 ด้านประเภทของสื่อการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ หมายถึง ความประสงค์หรือความคาดหวังของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับกำหนดประเภทของสื่อที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้

4.1.10 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ หมายถึง ความประสงค์หรือความคาดหวังของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้

4.2 ศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน หมายถึง สถานที่ให้ความรู้ และจัดกิจกรรมในเรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานเพื่อให้ผู้ป่วยเบาหวาน ญาติ และผู้ดูแล เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเบาหวาน

4.3 ผู้บริหาร หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการบริหารประจำหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี

4.4 ผู้ปฏิบัติงาน หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติงานหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี

4.5 หน่วยบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ หมายถึง หน่วยราชการที่อยู่ในสังกัด และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของโรงพยาบาลอุดรธานี สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองอุดรธานี เทศบาลนครอุดรธานี

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้แนวทางในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง ความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานีครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆที่มีอยู่ในประเทศและต่างประเทศ (1) ศูนย์การเรียนรู้ (2) แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความต้องการ (3) โรคเบาหวาน (4) แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการดูแลตนเอง (5) หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ (6) อำเภอเมืองอุดรธานี และ (7) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ศูนย์การเรียนรู้

การวิจัยเรื่อง ความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาในเรื่องของ (1) ความหมายของศูนย์การเรียนรู้ (2) วัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้ (3) ประเภทของศูนย์การเรียนรู้ (4) ประโยชน์ของศูนย์การเรียนรู้ (5) การบริหารและบริการศูนย์การเรียนรู้ และ (6) การขยายผลและการเผยแพร่นวัตกรรมศูนย์การเรียนรู้

1.1 ความหมายของศูนย์การเรียนรู้

ศูนย์การเรียนรู้ (Learning Center) หมายถึง การจัดพื้นที่การเรียนทางกายภาพ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถควบคุมการเรียนด้วยตนเองเป็นรายบุคคล หรือผู้เรียนในกลุ่มเล็กตามงานที่โปรแกรมกำหนดให้ โดยจัดเป็นคูหาหรือโต๊ะ และมีสื่อการเรียนในรูปแบบสื่อประสม ช่วยในการเรียนรู้โดยมีครูผู้สอนคอยแนะนำ

นอกจากนี้ยังมีนักศึกษาและหน่วยงานต่างๆ ได้ให้ความหมายของศูนย์การเรียนรู้ไว้ ดังนี้

นิพนธ์ ศุขปรีดี (2536: 25) กล่าวว่า ศูนย์การเรียนรู้เป็นสถานที่ซึ่งได้จัดบรรยากาศให้ผู้เรียนสามารถเข้าไปศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากโปรแกรมการสอน ซึ่งจัดไว้ในรูปแบบของแหล่งความรู้ ตามหมวดหมู่ของเนื้อหาและประสบการณ์ต่างๆ ภายใต้การประสานงานการดูแลของผู้สอน

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2540: 2) ได้ให้ความหมายว่าศูนย์การเรียนรู้ หมายถึง สถานที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากสื่อการเรียนการสอนหลายรูปแบบ หลายชนิดและหลายประเภท ได้แก่กิจกรรมแนะแนวการศึกษา การอาชีพ กิจกรรมการเรียนรู้ทางวิชาการและวิชาชีพจากสื่อ กิจกรรมสนเทศ รวมทั้งยังเป็นแหล่งในการทำหน้าที่ประสานงาน แหล่งวิทยาการ ความรู้ ข่าวสาร ข้อมูลแก่ประชาชน กลุ่มเป้าหมาย หรือประชาชนทั่วไปในชุมชนต่างๆ แตกต่างกันไป

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2542: 36) ให้ความหมายของศูนย์การเรียนรู้ว่า เป็นการขยายห้องปกติออกไปโดยการจัดระบบการสอนและแหล่งความรู้ขึ้นมาใหม่ ให้ผู้เรียนแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย ประมาณกลุ่มละ 6-8 คน เพื่อร่วมกันประกอบกิจกรรมในศูนย์ต่างๆที่จัดไว้ในห้องเรียนและเวียนไปจนครบทุกศูนย์ ซึ่งจะเป็นวิธีการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542: 27) ศูนย์การเรียน คือ สภาพแวดล้อมทางการเรียนที่บรรจุกิจกรรมการเรียนสำหรับการเรียนด้วยตนเอง นักเรียนสามารถทำงานด้วยสื่อที่จัดไว้อย่างอิสระด้วยตนเองเป็นคู่หรือเป็นกลุ่ม

อุดม เชยกียวงศ์ (2544: 160) ศูนย์การเรียน คือ สถานที่ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากสื่อการเรียนการสอนหลายรูปแบบ ประกอบด้วยกิจกรรม 3 กิจกรรมคือ กิจกรรมแนะแนวการศึกษาและอาชีพ กิจกรรมการเรียนรู้วิชาการและวิชาชีพจากสื่อ และกิจกรรมสารสนเทศ

อรจรีย์ ณ ตะกั่วทุ่ง (2545: 149-150) ศูนย์การเรียน คือ สถานที่รวบรวมวัสดุอุปกรณ์ที่ถูกออกแบบอย่างมีเป้าหมาย นักเรียนทำงานในศูนย์การเรียนเพื่อพัฒนา ค้นคว้า สร้างและเรียนงานตามอัตราความก้าวหน้าของตนเอง นักเรียนต้องรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง

กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ (2552: 1) ศูนย์ฯการเรียนรู้สุขภาพ คือ แหล่งการเรียนรู้ด้านสุขภาพผ่านสื่อในรูปแบบของเอกสาร สื่อโสตทัศน์ สื่อคอมพิวเตอร์ และการจัดกิจกรรม รวมทั้งเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสาร ความรู้สุขภาพ แหล่งรวบรวมสื่อสุขภาพ อย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ตามวาระของแต่ละพื้นที่ และยังเป็นแหล่งประสานงานเครือข่ายการดำเนินงานการเรียนรู้ด้านสุขภาพ

สรุปได้ว่า ศูนย์การเรียนรู้ หมายถึง แหล่งความรู้ที่จะให้บริการความรู้และเป็นสถานที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ และให้ข่าวสารข้อมูลแก่กลุ่มเป้าหมายผู้เรียน โดยเป็นศูนย์ประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้นให้สมบูรณ์ในตัวเอง ซึ่งผู้เรียนมีโอกาสในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่แตกต่างกัน

1.2 วัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียนรู้

กิดานันท์ มลิทอง (2543: 122) ได้กล่าวไว้ว่า ศูนย์การเรียนรู้จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะทางหลายรูปแบบ ดังนี้

1. ศูนย์ฝึกทักษะ เป็นศูนย์ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีการฝึกปฏิบัติเพิ่มมากขึ้น โดยเป็นการเสริมแรงจนนักเรียนเกิดความชำนาญในแต่ละเรื่อง

2. ศูนย์สนใจ ศูนย์นี้จะกระตุ้นความสนใจและเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ให้แก่นักเรียน

3. ศูนย์ปรับปรุงแก้ไข ศูนย์นี้สามารถใช้เพื่อผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษในแต่ละทักษะ

สรุปได้ว่า การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ เป็นข้อมูลในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เพื่อให้เป็นสถานที่สำหรับการให้ความรู้ และจัดกิจกรรมในเรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานเพื่อให้ผู้ป่วยเบาหวาน ญาติและผู้ดูแล เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่อง สาเหตุ ชนิด และการรักษาโรคเบาหวาน ภาวะฉุกเฉินในผู้ป่วยเบาหวาน โรคแทรกซ้อนเรื้อรังในผู้ป่วยเบาหวาน ช่วยให้ผู้ป่วยและญาติเกิดทักษะในการดูแลตนเอง ลดภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นได้ในผู้ป่วยเบาหวาน

1.3 ประเภทของศูนย์การเรียนรู้

ปาร์เกอร์ (Prager, 1991: 42) นำเสนอรูปแบบการจัดศูนย์การเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังใช้เป็นแหล่งการเรียนการสอนในบางสาขาวิชาอีกด้วย ซึ่งสามารถแบ่งศูนย์การเรียนรู้ออกเป็นประเภทต่าง คือ

1. ศูนย์ทรัพยากรการเรียนรู้ (Learning Resource Centers/ Library-Based) เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีลักษณะเหมือนห้องสมุดในสถาบันต่างๆ มีหน้าที่ให้การสนับสนุนข้อมูลความรู้หรือใช้เป็นแหล่งค้นคว้าอ้างอิง ทั้งยังใช้เป็นห้องปฏิบัติการในการออกแบบหลักสูตรและให้บริการช่วยสอนทั้งในห้องเรียนและการเรียนทางไกลในเนื้อหาวิชาต่างๆ ได้ด้วย

2. ศูนย์การเรียนรู้เฉพาะสาขาวิชา (Discipline-Based Support Centers) เป็นศูนย์การเรียนรู้ซึ่งให้บริการสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนในสาขาวิชาเฉพาะต่างๆ เช่น ห้องปฏิบัติการทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ โดยเป็นลักษณะเครื่องคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ใช้ในการฝึกหัดและสอนเนื้อหา รวมทั้งใช้ในการทดลองทางวิทยาศาสตร์ได้ด้วย

3. ศูนย์การเรียนรู้อิสระ (Stand-Alone Learning Centers) เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่เปิดให้บริการแก่ผู้เรียนทั่วไป ที่ต้องการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะของตน เช่น การพัฒนาทดสอบทักษะการอ่าน การเขียน และให้บริการหลักสูตรทั่วไป โดยใช้สื่อคอมพิวเตอร์ต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนใช้บริการเรียนได้อย่างกว้างขวาง ตามโอกาสและความต้องการของผู้เรียนแต่ละตน

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2540 : 2) ได้จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ในหน่วยงานต่างๆ โดยมีนโยบายในการแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา สถาบันศาสนา สถานประกอบการเอกชน องค์กรภาครัฐ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ให้เรียนรู้ในสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวและเป็นความรู้ที่แสวงหาโดยง่าย ส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม แบ่งหน่วยงานที่จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ ดังนี้

1. ศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อช่วยส่งเสริมการบริการทางด้านการศึกษาให้แก่ นักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไป และตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยใช้ความพร้อมในด้านการบริหารจัดการศึกษาและอุปกรณ์การเรียนและหนังสือที่มีอยู่แล้ว

2. ศูนย์การเรียนรู้ในหน่วยงานราชการต่างๆ เช่น กรมราชทัณฑ์ กรมพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร กองบัญชาการทหารสูงสุด กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมประชาสงเคราะห์ กรมอนามัย ทำหน้าที่ให้ความรู้ทั้งการศึกษาในสายสามัญ สายอาชีพ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต การประกอบอาชีพเฉพาะด้านและการศึกษาตลอดชีวิตให้แก่กลุ่มเป้าหมาย โดยใช้ทรัพยากรบุคคลและวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน

3. ศูนย์การเรียนรู้ในภาคเอกชนและรัฐวิสาหกิจ ได้แก่ บริษัท สถานประกอบการที่ดำเนินธุรกิจเพื่อแสวงหากำไร จะต้องมีนโยบายในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานด้วยความพึงพอใจ ซึ่งกรมการศึกษานอกโรงเรียนให้การสนับสนุน โดยใช้งบประมาณ อาคาร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ครุภัณฑ์ขององค์กรนั้น ภายใต้การสนับสนุนด้านวิชาการจากกรมการศึกษานอกโรงเรียนในเขตพื้นที่ต่างๆ

4. ศูนย์การเรียนรู้ในองค์กรการกุศล เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้สงเคราะห์แก่ประชาชนผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส เช่น มูลนิธิฝนหยาดเดียว มูลนิธิเพื่อนหญิง มูลนิธิแสงเทียน มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก เป็นต้น ร่วมกันระดมทรัพยากรทั้งอาคาร สถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ บุคลากร เพื่อจัดการเรียนรู้ให้แก่กลุ่มเป้าหมายผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาสอย่างทั่วถึง

5. ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยให้โอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ประชาชนทุกคนในชุมชน ทั้งนี้กิจกรรมการเรียนรู้ของศูนย์ต้องอาศัยชุมชนเป็นหลักและยึดหลักประชาธิปไตยเพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคล และสอดคล้องกับวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน ศูนย์การเรียนรู้ยังสามารถใช้เครือข่ายต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนนั้น เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่สมาชิกของตนในท้องถิ่น สถานประกอบการ โรงเรียน องค์กรของรัฐ ซึ่งนำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเองได้ และสร้างสังคมการเรียนรู้อย่างแท้จริง

6. ศูนย์การเรียนรู้ในประชาคม เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มประชาชน ที่มีความสนใจและมีวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมร่วมกัน เช่น สโมสร โรตารี่ สมาคม เป็นต้น ระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในประชาชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไป

ชลทิตย์ เอี่ยมสำอาง (2542: 13) กล่าวว่า บริบทต่างๆที่สามารถดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่สมาชิกในชุมชนคือ ศูนย์การเรียนรู้ในวัด ในบ้านและครอบครัวในสถานที่หน่วยราชการ ในสถานที่สาธารณะในแหล่งท่องเที่ยว ในศูนย์การค้าและตลาดนัดในโรงงานหรือสถานประกอบการในสลัมหรือชุมชนแออัด

สรุปได้ว่า ประเภทของศูนย์การเรียนรู้ สามารถแบ่งประเภทได้ตามเป้าหมายที่ต้องการให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น (1) ศูนย์ทรัพยากรการเรียนรู้ (2) ศูนย์การเรียนรู้เฉพาะสาขาวิชา และ (3) ศูนย์การเรียนรู้อิสระ นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งประเภทของศูนย์การเรียนรู้ได้ตามหน่วยงานที่จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ เช่น (1) ศูนย์การเรียนรู้ในสถานศึกษา (2) ศูนย์การเรียนรู้ในหน่วยงานราชการต่างๆ (3) ศูนย์การเรียนรู้ในภาคเอกชนและรัฐวิสาหกิจ และ (4) ศูนย์การเรียนรู้ในองค์กรการกุศล ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น สำหรับในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเรื่องความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี โดยประเภทของศูนย์การเรียนรู้ที่ได้ดำเนินการศึกษา สำรวจความต้องการในครั้งนี้ เป็นประเภทของศูนย์การเรียนรู้ในหน่วยงานของทางราชการ

1.4 ประโยชน์ของศูนย์การเรียนรู้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521: 36-40) กล่าวว่าประโยชน์ของการจัดศูนย์การเรียนรู้ได้แก่ (1) ขุมทรัพย์ทางปัญญาและเป็นศูนย์กลางการจัดการกิจกรรมการศึกษา รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ในการพัฒนาตนเอง ชุมชนและสังคม (2) การกระจายแหล่งบริการการศึกษา แหล่งข่าวสารข้อมูลและเทคโนโลยีใหม่ๆทางด้านการศึกษาเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ชุมชนได้อย่างครอบคลุมทั่วถึงทุกพื้นที่ (3) เป็นการกระจายแหล่งบริการทางการศึกษาให้เกิดความคล่องตัวและมีความยืดหยุ่นในการบริหารการจัดการและการจัดกิจกรรมทางการศึกษา (4) เป็นแหล่งบริการชุมชน และเป็นจุดนำร่องของการพัฒนาที่ยั่งยืน (5) เป็นแหล่งปลูกฝังสร้างเสริมประชาธิปไตยในชีวิต (6) เป็นศูนย์รวมของการยกระดับการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และ (7)เป็นศูนย์ประสานงานเพื่อระดมสรรพกำลังทั้งภาครัฐและเอกชนในการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างคุ้มค่า โดยครูจัดการสอนให้ตามความเหมาะสม

สรุปได้ว่า ศูนย์การเรียนรู้ที่จัดตั้งขึ้น มีประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการอย่างยิ่ง เพราะเป็นแหล่งความรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทำให้ผู้ใช้บริการมีความรู้และสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากศูนย์การเรียนรู้ ไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

1.5 การบริหารและบริการศูนย์การเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ (2538: 62) กล่าวว่าการบริหารและบริการศูนย์การเรียนรู้เพื่อสนับสนุน ส่งเสริม การพัฒนามนุษย์โดยการจัดโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนทุกคน เพื่อสนองความต้องการของแต่ละบุคคล และสอดคล้องกับวิถีการดำรงชีวิตที่แตกต่างกันทั้งนี้ในศูนย์การเรียนสามารถอาศัยเครือข่ายต่างๆที่มีอยู่เพื่อจัดกิจกรรม โดยการบริหารและบริการมีดังนี้

1. การบริหารของศูนย์การเรียนรู้

องค์ประกอบของการบริหารของศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และสถานที่ พอสรุปได้ดังนี้

1.1 บุคลากร บุคลากรประจำศูนย์การเรียนรู้ มี 3 กลุ่มประกอบด้วย (1) เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ ครูประจำศูนย์การเรียนรู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมศูนย์ การเรียนรู้ทั้งทางด้านการจัดการ ด้านธุรการ การบริการ การประชาสัมพันธ์ การประสานงาน (2) วิทยากรเสริม ได้แก่ผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในสาขาวิชาคณิตศาสตร์ซึ่งได้รับเชิญมาให้ความรู้แก่ผู้ใช้บริการ และ (3) อาสาสมัคร ได้แก่ ผู้สมัครใจช่วยเหลือครูประจำศูนย์การเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมหรือบริการด้านอื่นๆ โดยไม่ได้รับค่าตอบแทน เช่น นักศึกษา ผู้นำท้องถิ่น พระสงฆ์ ผู้ปกครองนักเรียน รุ่นพี่ที่จบการศึกษาแล้ว

1.2 วัสดุครุภัณฑ์ วัสดุครุภัณฑ์พื้นฐาน ที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรมี เช่นวัสดุครุภัณฑ์สำนักงาน ป้ายนิเทศ เครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องวิดีโอเทป เครื่องวิทยุกระจายเสียง เครื่องบันทึกเทป หูฟัง จอฉาย เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องขยายเสียง เป็นต้น

1.3 สถานที่ ศูนย์การเรียนรู้สามารถจัดขึ้นในแหล่งความรู้ที่มีอยู่แล้ว หรือจัดขึ้นในสถานศึกษาอื่นใดที่เหมาะสม หรืออาจสร้างขึ้นใหม่ การพิจารณาจัดหาสถานที่นับว่าเป็นสิ่งสำคัญมากต่อการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อผู้ใช้บริการและผู้รับบริการ ฉะนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องควรจะได้พิจารณาถึงหลักการ ดังนี้ (1) ใช้สถานที่เดิมที่มีอยู่แล้ว ซึ่งมีขนาดและที่ตั้งเหมาะสม เช่น ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน แหล่งเรียนรู้ ห้องสมุดประชาชน โรงเรียนประถม โรงเรียนมัธยม หอกระจายข่าว (2) ต่อเติมสถานที่ที่มีอยู่แล้ว แต่คับแคบขยายให้กว้างขวางพอที่จะจัดกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ขึ้นมาใหม่ได้ (3) กรณีที่ไม่มีสถานที่ตามข้อ 1 หรือ 2 จะจัดสร้างสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมศูนย์การเรียนรู้ขึ้นมาใหม่ได้ และ (4) สถานที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ ควรจัดมุมต่างๆ ไว้อย่างเหมาะสม คือมุมคณิตศาสตร์ มุมสื่อ วัสดุครุภัณฑ์ มีสถานที่พบกลุ่ม และจัดกิจกรรมให้ความรู้อื่นๆ

2. การบริการศูนย์การเรียนรู้

วารินทร์ รัศมีพรหม (2542) ได้กำหนดองค์ประกอบของการบริการของศูนย์การเรียนรู้ไว้ 4 ประการ ดังต่อไปนี้

2.1 บริการสื่อ เป็นที่รวบรวมสื่อการเรียนการสอน และสื่อการเรียนอื่นๆ เพื่อให้ผู้รับบริการ สามารถค้นคว้าด้วยตนเองได้แบ่งสื่อประเภทต่างๆ ได้ดังนี้ (1) สื่อสิ่งพิมพ์เป็นเล่ม ได้แก่ หนังสือ หนังสือเล่มเล็ก (2) สื่อสิ่งพิมพ์ที่ไม่เป็นเล่ม ได้แก่ โปสเตอร์ แผ่นพลิก แผ่นพับ หนังสือพิมพ์ วารสาร บัตรคำ และบัตรรูปภาพ (3) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ เทป สไลด์ วิดีทัศน์ และภาพยนตร์ (4) สื่อประเภทเกม เกมบางอย่างอาจใช้สอนหลักการหรือแนวคิดในการพัฒนาเข้าไว้ได้ (5) สื่อประเภทการแสดง การแสดงพื้นบ้านต่างๆ เช่น หมอลำ ลำตัด ลิเก หนังตะลุง มโนราห์ ฯลฯ และ (6) สื่อประเภทบุคคล เป็นสื่อสำคัญที่สุด เพราะโดยทั่วไปแล้วจะสื่อความหมายได้ดีกว่าสื่ออื่นถึงแม้ว่าจะมีสื่ออื่นที่สมบูรณ์แล้วยังจะต้องใช้สื่อบุคคลประกอบ

2.2 บริการแนะแนว เป็นการให้ความช่วยเหลือนักเรียนโดยวิธีการสัมภาษณ์ การพบปะ หรือติดต่อเป็นการส่วนตัว ซึ่งจะช่วยให้ผู้รับบริการได้เข้าใจตนเอง สิ่งแวดล้อม และสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

2.3 บริการกิจกรรม เป็นที่จัดกิจกรรมต่อเนื่องแก่นักศึกษา เช่น การสาธิต และการทดลอง โดยจัดดำเนินการเองหรือเชิญวิทยากร เป็นผู้ให้การสาธิตให้กับกลุ่มเป้าหมาย

2.4 บริการข้อมูลข่าวสาร มีการสำรวจ รวบรวม จัดหมวดหมู่ นำเสนอข้อมูลต่างๆ มีการประชาสัมพันธ์ทางสื่อบุคคล เช่น การพูดคุย การบอกเล่า การเผยแพร่ทางสื่อสิ่งพิมพ์ เพื่อให้ทราบความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่ทันต่อเหตุการณ์

สรุปได้ว่า การบริหารของศูนย์การเรียน มีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ บุคลากร วัสดุครุภัณฑ์ สถานที่ และในส่วนของการบริการในศูนย์การเรียนรู้มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การบริการสื่อ บริการแนะแนว บริการกิจกรรม และบริการข้อมูลข่าวสาร

1.6 สื่อการเรียนการสอนในศูนย์การเรียนรู้

การนำสื่อการเรียนการสอนต่างๆ มาใช้ในศูนย์การเรียนรู้นั้น นักวิชาการและ ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ ดังนี้

จินตนา ผลสนอง (2540: 18) ได้เสนอว่า สื่อการเรียนการสอนในศูนย์การเรียนรู้ควรประกอบด้วยหนังสือพิมพ์ วารสาร เครื่องคอมพิวเตอร์ มุมข้อมูลท้องถิ่น มุมวัฒนธรรมพื้นบ้าน

อรพรรณ พรสีมา (2542: 60) ได้เสนอว่า ศูนย์วิทยบริการหรือศูนย์การเรียนรู้ ควรมีสื่อและอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย แผ่นป้ายนิเทศที่ใช้จัดแสดงเรื่องน่ารู้สำหรับนักเรียน ตู้เก็บเอกสารสื่อการเรียน ชั้นจัดวางสื่อสำหรับให้นักเรียนหยิบใช้ด้วย

ตนเอง สื่อประเภทต่างๆ เช่น เกมภาษา เกมคณิตศาสตร์ เกมเพื่อพัฒนาทักษะการคิด ของจำลอง ของตัวอย่าง แบบฝึก หนังสือ เทปบันทึกภาพ เทปบันทึกเสียง วิทยุ โทรทัศน์และเครื่องคอมพิวเตอร์

ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ (2543: 59) ได้เสนอแนวทางในการจัดตั้งศูนย์วิทยบริการสำหรับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในรูปของ Self-Learning Center ที่ต้องมีสื่อในศูนย์การเรียนรู้ไว้ดังนี้ (1) ซอฟต์แวร์ต่างๆ ที่ผู้เรียนสามารถเข้ามาใช้บริการได้ตามความต้องการเช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น (2) ควรมีเครื่องคอมพิวเตอร์ ที่สามารถค้นคว้าข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต และ (3) ควรมีการจัดบริการชุดการสอนรายบุคคล ที่สอดคล้องกับหลักสูตรและรายวิชาที่สอน

กิดานันท์ มลิทอง (2544: 24) กล่าวว่า ศูนย์การเรียนรู้ในแต่ละศูนย์จะมีสื่อการเรียนการสอนประเภทต่างๆ ไว้แล้วแต่กิจกรรมการเรียน โดยอาจแยกสื่อวัสดุอุปกรณ์แต่ละประเภทหรืออาจจะเป็นชุดการเรียนได้

อรจรีย์ ณ ตะกั่วทุ่ง (2545: 79) กล่าวว่า ศูนย์การเรียนรู้ที่ให้นักเรียนค้นคว้า ต้องมีวัสดุที่หลากหลายให้นักเรียนเลือกใช้ เช่น หนังสือที่หลากหลาย คอมพิวเตอร์ สื่อประสม อุปกรณ์การเรียนต่างๆ เป็นต้น โดยนักเรียนจะเป็นคนตัดสินใจในการเลือกใช้และกำหนดเวลาในการใช้สื่อแต่ละชนิดซึ่งนักเรียนจะสามารถใช้สื่อนั้นได้นานเพราะนักเรียนเป็นผู้เลือกสื่อที่ตนสนใจ และเหมาะสมกับความสามารถของตน

วิชุนา ปาณปุณณัง (2546: 43) กล่าวว่า ศูนย์วิทยบริการหรือศูนย์การเรียนรู้ ควรจัดให้มีทั้งสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ สื่อไม่ตีพิมพ์ สื่อกราฟฟิค รูปภาพ แผนที่ แผนภูมิ สไลด์ ภาพยนตร์ วีดิทัศน์ โทรทัศน์ หนังสือประกอบเทปบันทึกเสียง บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สื่อสำหรับการฝึกอบรม สื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ เช่น ซีดีรอม มัลติมิเดีย และอินเทอร์เน็ต

สรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอนในศูนย์การเรียนรู้ ควรมีสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้เลือกใช้ตามกิจกรรมการเรียนรู้ โดยอาจแยกประเภทตามประเภทของสื่อเหล่านั้น เช่นสื่อสิ่งพิมพ์หรือซอฟท์แวร์ต่างๆ เหล่านี้เป็นต้น

1.7 การขยายผล และการเผยแพร่นวัตกรรมการจัดศูนย์การเรียนรู้

1.7.1 การขยายผลการจัดศูนย์การเรียนรู้

ทิศนา แขมมณี (2545: 42) ได้กล่าวว่า ศูนย์การเรียนรู้เป็นนวัตกรรมการศึกษาที่สามารถใช้ตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ของบุคคลในบริบทต่างๆ ของสังคม ซึ่งการขยายผลนำระบบศูนย์การเรียนรู้ไปใช้ดำเนินงานต้องสร้างให้บุคคลเกิดความต้องการเรียนรู้ดังนี้ คือ

1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติทางบวกและเสริมแรงให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2. ต้องให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และง่ายในการใช้

3. เตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียน แนะนำรายละเอียด วิธีการ รวมทั้งการฝึกอบรมทักษะ

4. ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสังเกตการณ์หรือรับชมการสาธิตสภาพการณ์จริง

5. การให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกในการใช้นวัตกรรม

1.7.2 การเผยแพร่นวัตกรรมการจัดศูนย์การเรียนรู้

ทิศนา แขมมณี (2545: 42) ได้กล่าวถึงการเผยแพร่นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ไว้ดังนี้ คือ

1. วิธีการเผยแพร่แบบใช้อำนาจการตัดสินใจ (Authority Innovation Decision Model) เป็นวิธีการสร้างการยอมรับโดยใช้การตัดสินใจจากผู้มีอำนาจระดับสูงฝ่ายเดียว ผู้ปฏิบัติไม่มีโอกาสได้ร่วมตัดสินใจเลือก ซึ่งอาจก่อให้เกิดการยอมรับและปฏิเสธนวัตกรรม

2. วิธีการเผยแพร่แบบใช้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Human Interaction Model) เป็นวิธีการที่เน้นการรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตัวบุคคล โดยต้องศึกษาตัวแปรที่ช่วยให้เกิดการยอมรับนวัตกรรมและความต้องการของบุคคลในการใช้นวัตกรรม

3. วิธีการเผยแพร่แบบมีส่วนร่วม (User Participation Model) เป็นวิธีการที่ผู้ใช้นวัตกรรม มีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาของตนและและตัดสินใจนำนวัตกรรมไปใช้ด้วยตนเอง

พัชรินทร์ สิรสุนทร (2550) กล่าวว่าการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ต้องให้ความสำคัญกับกรอบแนวคิดด้านพฤติกรรมโดยรวมของบุคคล เข้าใจความซับซ้อนของการเคลื่อนไหวของกระบวนการทางสังคม วิถีชีวิตของผู้คนที่ดำเนินไปอย่างไม่หยุดนิ่ง ตลอดจนองค์ความรู้ที่บุคคลผลิตขึ้นใหม่

สรุปได้ว่า การขยายผลการจัดศูนย์การเรียนรู้ไปใช้ในการดำเนินงานในบริบทต่างๆจะต้องสร้างให้บุคคลเกิดความต้องการการเรียนรู้ ให้ความสำคัญกับกรอบแนวคิดด้านพฤติกรรมโดยรวมขอบุคคล และการเผยแพร่นวัตกรรมของศูนย์การเรียนรู้ สามารถกระทำได้หลายวิธี ได้แก่ การเผยแพร่แบบใช้อำนาจการตัดสินใจ แบบใช้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและแบบมีส่วนร่วม เหล่านี้เป็นต้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความต้องการ

การประเมินความต้องการ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับ (1) ความหมายของการประเมินความต้องการ (2) ประเภทของการประเมินความต้องการ และ (3) ระยะของการประเมินความต้องการ

2.1 ความหมายของการประเมินความต้องการ

การประเมินความต้องการนั้นมีผู้ให้ความหมายและกล่าวถึงวิธีการประเมินไว้หลายความหมายและวิธีการต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีความหมายและวิธีการที่คล้ายกัน ดังต่อไปนี้

วิธีการประเมินความต้องการ (Needs Assessment) จัดเป็นการประเมินโครงการชนิดหนึ่ง (สุวิมล ติรกานันท์ 2544: 9) มีความหมายว่า เป็นการประเมินความต้องการขององค์กรหรือกลุ่มสังคม เพื่อนำมาทำนโยบาย แผนงาน หรือโครงการใดๆ เป็นการประเมินก่อนเริ่มทำแผนหรือทำโครงการ เป็นการประเมินความต้องการในพื้นที่ ก่อนที่จะจัดโครงการต่างๆเข้าสู่พื้นที่ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องระหว่างโครงการที่จัดขึ้นกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่

นิสา ชูโต (2538: 75) ให้ความหมายของการประเมินความต้องการว่า เป็นกิจกรรมที่สำคัญในการเตรียมการวางแผนเพื่อการจัดทำกิจกรรมโครงการ ให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการและเพื่อตรวจสอบว่าปัญหาต่างๆ ที่โครงการกำลังวางแนวทางแก้ไขนั้นมีอยู่จริงและมากพอ เพื่อให้การจัดกิจกรรมสนองตอบและตรงกับความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มเป้าหมาย และยังเป็นกิจกรรมเพื่อตรวจสอบความคงอยู่ของความต้องการในบริการหลังจากได้ดำเนินโครงการไประยะหนึ่งแล้ว การวางโครงการโดยเฉพาะโครงการด้านการบริการสังคม โดยที่ไม่คำนึงถึงความต้องการของกลุ่มเป้าหมายอาจเป็นเหตุให้โครงการนั้นขาดความร่วมมือ และไม่บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย

วิทคิน และออลท์สคอลด์ (Wetkin and Altschuld, 1995) ให้ความหมายของการประเมินความต้องการว่า หมายถึงวิธีการดำเนินการที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดอันดับความสำคัญ และตัดสินใจเกี่ยวกับโปรแกรมหรือโครงการต่างๆ การจัดสรรทรัพยากรการจัดอันดับความสำคัญขึ้นอยู่กับความต้องการที่วิเคราะห์ไว้แล้ว ดังนั้น ผู้วางแผนหรือผู้บริหารจึงสามารถตัดสินใจได้ง่าย การประเมินความต้องการจะช่วยให้เกิดกิจกรรมที่นำไปสู่การปรับปรุงโครงการบริการ โครงสร้างการบริหารองค์การ และการดำเนินการต่างๆ

2.2 ประเภทของการประเมินความต้องการ

กาญจนา สันติพัฒนาชัย และคณะ (2541) ได้กล่าวการประเมินความต้องการว่าจะเน้นที่คนซึ่งอยู่ในองค์กรหรือกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความต้องการ โดยความต้องการประกอบด้วย

1. ความต้องการระดับปฐมภูมิ เป็นความต้องการของผู้รับบริการ เช่น ผู้รับบริการ ผู้ป่วย ผู้บริโภค เป็นต้น

2. ความต้องการระดับทุติยภูมิ เป็นความต้องการของผู้ให้บริการ และผู้มีอำนาจตัดสินใจ เช่น ผู้ปฏิบัติวิชาชีพที่ให้การดูแลด้านสุขภาพ ผู้บริหาร ผู้นิเทศ ผู้จัดการ เป็นต้น

3. ความต้องการระดับตติยภูมิ เป็นความต้องการในด้านทรัพยากรหรือทางแก้ไข เช่น สิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องมืออุปกรณ์ เครื่องใช้ เทคโนโลยี ระบบข้อมูลข่าวสาร เงินเดือน ค่าตอบแทน เป็นต้น

2.3 ระยะของการประเมินความต้องการ

กาญจนา สันติพัฒนาชัย และคณะ (2541) ได้กล่าวถึงการการประเมินความต้องการว่า มี 3 ระยะ คือ

1. ระยะเตรียมการประเมิน (Pre Assessment) เป็นระยะสำรวจว่าสิ่งที่ต้องการประเมินนั้นมีข้อมูลอะไรที่ทราบแล้วและตัดสินใจว่า ในการประเมินนั้นต้องการเน้น และมีจุดประสงค์ของการประเมินความต้องการคืออะไร แหล่งที่จะให้ข้อมูล ข่าวสารนั้นนำมาใช้ได้อย่างไร และการตัดสินใจว่าจะต้องทำอย่างไรกับข้อมูลที่พบ ในระยะนี้ผู้ประเมินจะต้องออกแบบและวางแผนการบริหารจัดการในระยะที่ 2 และกำหนดเกณฑ์ เพื่อประเมินผลที่ใช้ในการประเมินความต้องการทั้งหมดด้วย

2. ระยะการประเมิน (The Main Assessment) เป็นระยะการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารความคิดเห็นต่างๆ เกี่ยวกับความต้องการ จัดลำดับความสำคัญ วิเคราะห์สาเหตุที่เกี่ยวข้อง

3. ระยะหลังการประเมิน (Post Assessment) เป็นระยะที่เชื่อมระหว่างการใช้ข้อมูลและการวางแผนเพื่อปฏิบัติการ มีการจัดลำดับงานหลักและเกณฑ์ที่ใช้แก้ปัญหา การชั่งใจเกี่ยวกับทางเลือกในการแก้ปัญหา และกำหนดแผนปฏิบัติการเพื่อปรับเปลี่ยนโปรแกรมและสร้างวิธีการต่างๆ ข้อมูลที่ได้จากการประเมินความต้องการและข้อเสนอแนะต่างๆ ใช้ในการตัดสินใจและเตรียมการเพื่อใช้ประโยชน์อื่นๆ

ในการประเมินความต้องการ ข้อมูลที่ควรสำรวจและรวบรวมมี 4 ด้าน (Lyn L. Pesson, Charles R Aiken อ้างถึงในอุดม สมบูรณ์ 2533: 12-13) ได้แก่

1. ข้อมูลเกี่ยวกับประชากรเป้าหมาย เช่น ความต้องการ ความสนใจ ระดับการศึกษาสุขภาพอนามัย

2. ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่

3. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกลุ่มเป้าหมาย เช่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นโยบายและการแก้ปัญหาโครงการที่มีอยู่แล้วและที่คาดว่าจะมี

4. ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

สรุปได้ว่า การประเมินความต้องการ จัดเป็นการประเมินโครงการชนิดหนึ่ง เป็นการประเมินเกินเริ่มทำแผนหรือทำโครงการ เป็นการประเมินความต้องการในพื้นที่ โดยจะเน้นที่คนซึ่งอยู่ในองค์กรหรือกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความต้องการ ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ศึกษา โดยการประเมินความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี โดยสำรวจข้อมูลจากผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน ที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี

3. โรคเบาหวาน

เกี่ยวกับโรคเบาหวาน ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับ (1) ความหมายของโรคเบาหวาน (2) ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน (3) ประเภทของโรคเบาหวาน (4) อาการของโรคเบาหวาน (5) ภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวาน และ (6) สิ่งชี้วัดในการดูแลรักษาโรคเบาหวาน

3.1 ความหมายของโรคเบาหวาน

นักวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับโรคเบาหวาน ได้ให้ความหมายและคำนิยาม ของโรคเบาหวานไว้หลายประการ ดังนี้

คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญการวินิจฉัยและการแบ่งประเภทของ โรคเบาหวาน (The Exper Committee on the Diagnosis and Classification of Diabetes Mellitus, 2543 อ้างใน ภาวนา กีรติยุตวงศ์ 2544) ได้ให้คำจำกัดความของโรคเบาหวานดังนี้ โรคเบาหวาน (Diabetes Mellitus) เป็นโรคที่มีความผิดปกติเกี่ยวกับเมตตาบอริสึม (Metabolism) แสดงอาการโดยมีระดับน้ำตาลในเลือดสูง ซึ่งเป็นผลมาจากความผิดปกติของการหลั่งอินซูลิน และ/หรือการออกฤทธิ์ของอินซูลิน ภาวะที่ระดับน้ำตาลในเลือดสูงอย่างเรื้อรัง ทำให้เกิดการเสื่อมของอวัยวะในร่างกายระยะยาว เกิดการเสียหน้าที่ และอวัยวะที่สำคัญหลายอวัยวะทำงานล้มเหลว ได้แก่ ตา ไต หัวใจ ระบบประสาท และหลอดเลือด

สนอง อูนางกูล (2528: 35) ได้กล่าวว่า โรคเบาหวาน คือ ภาวะที่ร่างกายมีระดับน้ำตาลในเลือดสูงกว่าปกติเกิดขึ้น เนื่องจากร่างกายไม่สามารถนำน้ำตาลในเลือดซึ่งได้จากอาหารไปใช้ได้ ตามปกติ ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องของการหลั่งสารอินซูลินหรือการออกฤทธิ์ของอินซูลิน ส่งผลให้น้ำตาลในเลือดเหลือค้างอยู่มากและมีระดับสูงกว่าปกติ เมื่อมีน้ำตาลในเลือดสูง

กว่าปกติไต จะขับน้ำตาลปนออกออกมากับปัสสาวะทำให้ปัสสาวะมีรสหวานจึงเป็นที่มาของชื่อ ว่า “เบาหวาน” ซึ่งแปลว่า ปัสสาวะหวานนั่นเอง

สุรเกียรติ์ อาชานานุภาพ (2544) ได้กล่าวว่า โรคเบาหวาน (Diabetes Mellitus) คือ ความผิดปกติเรื้อรังที่ร่างกาย ไม่สามารถใช้น้ำตาลกลูโคสที่ได้จากอาหาร ที่ร่างกายรับประทานเข้าไปเนื่องจากร่างกายไม่สามารถสร้างฮอร์โมนอินซูลิน หรือร่างกายไม่สามารถใช้ฮอร์โมนที่สร้างขึ้นได้ทำให้ระดับน้ำตาลในเลือดสูงกว่าปกติ และเมื่อสูงเกินขีดจำกัดของไต ก็จะถูกขับออกมาในปัสสาวะ

ยุพิน เบ็ญจสุรัตน์วงศ์ (2550: 28) ได้กล่าวว่า โรคเบาหวาน คือ ภาวะที่ร่างกายมีระดับ น้ำตาล ในเลือดสูงกว่าปกติ เกิดขึ้นเนื่องจากร่างกายไม่สามารถนำน้ำตาลในเลือดตามปกติ ถ้า น้ำตาลในเลือดสูงอยู่เป็น เวลานานจะเกิดโรคแทรกซ้อนต่ออวัยวะต่างๆ เช่น ตา ไต และระบบประสาท

สรุปได้ว่า โรคเบาหวาน หมายถึง ภาวะที่ร่างกายมีระดับน้ำตาลในเลือดสูงกว่าคนปกติ เกิดขึ้นเนื่องจากร่างกายไม่สามารถนำ น้ำตาล ในเลือดซึ่งได้จากอาหารไปใช้ได้ตามปกติ และเมื่อมีน้ำตาลในเลือดสูงกว่าปกติไตจะขับน้ำตาลปนออกออกมากับปัสสาวะ

3.2 ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน

เทพ หิมะทองคำและคณะ(2548) ได้กล่าวถึงความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานไว้ ดังนี้

1. สาเหตุและโอกาสที่ทำให้เกิดโรคเบาหวาน มี 2 สาเหตุ ได้แก่

1.1 สาเหตุจากพันธุกรรม เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดโรคเบาหวานทั้งชนิดพึ่งพาอินซูลิน (Insulin Dependent Diabetes Mellitus, IDDM) และชนิดไม่พึ่งพาอินซูลิน Non-Insulin Dependent Diabetes Mellitus, NIDDM) ซึ่งมีความแตกต่างกันดังนี้

1.1.1 พันธุกรรมในโรคเบาหวานชนิดพึ่งพาอินซูลิน มีความสัมพันธ์กับระบบแอนติเจนของเม็ดโลหิตขาว (Human Leukocyte Antigen, HLA) HLA ที่พบมากในผู้ป่วยโรคเบาหวานได้แก่ HLA-B,BLA-DR ผู้ที่มี HLA มีแนวโน้มเกิดการอักเสบเรื้อรังที่ตับอ่อนภายหลังการติดเชื้อไวรัสบางตัวทำให้ β-cell ถูกทำลายและเสื่อมสมรรถภาพจนไม่สามารถสร้างอินซูลินได้

1.1.2 พันธุกรรมในโรคเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลินไม่มีความสัมพันธ์กับ HLA แต่มีความสัมพันธ์กับความอ้วน อายุที่เพิ่มขึ้น และการรับประทานอาหารรสหวานจัด

1.2 สาเหตุอื่นที่มีโอกาสทำให้เกิดโรคเบาหวาน โรคเบาหวานสืบทอดทางพันธุกรรมได้ก็จริง แต่ผู้ที่มีญาติสายตรง (พ่อ แม่ พี่ น้อง เป็นโรคเบาหวาน) ไม่จำเป็นต้องเป็นโรคเบาหวานทุกคน มีปัจจัยเสี่ยงอื่นๆ ที่ก่อให้เกิดโรคเบาหวานได้แก่

1.2.1 ความอ้วน การไม่ออกกำลังกาย ความเครียด ทำให้การตอบสนองของเนื้อเยื่อร่างกายต่ออินซูลินไม่ดี

1.2.2 ผู้สูงอายุ การสังเคราะห์และการหลั่งฮอร์โมนอินซูลินลดลง

1.2.3 โรคของตับอ่อน เช่น ตับอ่อนอักเสบ ได้รับการผ่าตัดตับอ่อน

1.2.4 การติดเชื้อไวรัสบางชนิด เช่น หัด หัดเยอรมัน คางทูม ซึ่งมีผลต่อตับอ่อน

1.2.5 การได้รับยาบางชนิด สเตียรอยด์ ยาขับปัสสาวะ ยาคุมกำเนิดบางชนิดทำให้มีการสร้างน้ำตาลมากขึ้น หรือการตอบสนองของอินซูลินไม่ดี

1.2.6 การตั้งครรภ์ เนื่องจากมีการสร้างฮอร์โมนจากรกหลายชนิดซึ่งมีผลยับยั้งการทำงานของอินซูลิน

3.3 ประเภทของโรคเบาหวาน (Classification of Diabetes Mellitus)

องค์การอนามัยโลก โดย Expert committee on The Diagnosis and Classification of Diabetes Mellitus ปี พ.ศ. 2543 (WHO, 1985 อ้างถึงใน สมาคมโรคต่อมไร้ท่อแห่งประเทศไทย 2551) ได้แบ่งประเภทของโรคเบาหวานตามลักษณะทางคลินิก (Clinical classes) โดยแบ่งเป็น 4 ประเภท คือ

1. โรคเบาหวานประเภทที่ 1 (Type1 Diabetes) หรือประเภทพึ่งอินซูลิน(Insulin Dependent Diabetes Mellitus, IDDM) ซึ่งเดิมเคยเรียกว่า โรคเบาหวานในเด็ก (Juvenile Onset Diabetes) โรคเบาหวานชนิดนี้เกิดจากเบต้าเซลล์ในตับก่อนมีจำนวนน้อยหรือเกือบไม่มีเลย ทำให้ไม่สามารถผลิตอินซูลินได้ ส่วนใหญ่พบในผู้ป่วยเด็กหรือวัยผู้ใหญ่ที่อายุไม่เกิน 40 ปี พบได้ทั้งเพศชายและหญิงในจำนวนใกล้เคียงกัน อาการของโรคจะเกิดขึ้นกะทันหันและรุนแรง ผู้ป่วยมักมีรูปร่างผอมหรือน้ำหนักตัวลดลงอย่างรวดเร็วและพบว่าส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับ HLA ผู้ป่วยประเภทนี้จำเป็นต้องได้รับการรักษาด้วยการฉีดอินซูลินทุกวันมิฉะนั้นอาจเกิดภาวะแทรกซ้อน มีอันตรายถึงชีวิตได้ง่าย โดยเฉพาะภาวะกรดคีโตนคั่งในเลือด(Diabetic Ketoacidosis, DKA)

2. โรคเบาหวานประเภทที่ 2 (Type2 Diabetes) หรือประเภทไม่พึ่งอินซูลิน (Non-Insulin Dependent Diabetes Mellitus, NIDDM) ซึ่งเดิมเคยเรียกว่า โรคเบาหวานผู้ใหญ่ (Maturity Onset Diabetes) โรคเบาหวานชนิดนี้ พบมากที่สุดประมาณร้อยละ 95-97 ของผู้ป่วยเบาหวานในประเทศไทย ผู้ป่วยส่วนใหญ่มักอ้วน มีประวัติเป็นโรคเบาหวานในครอบครัว อายุมากกว่า 40 ปี ตับอ่อนยังพอผลิตอินซูลินได้บ้างแต่มีภาวะดื้อต่ออินซูลินในระยะแรกอาจรักษาได้ด้วยการควบคุมอาหารหรือยาเม็ดลดระดับน้ำตาล แต่เมื่อเป็นนานๆ ในผู้ป่วยบางรายมีเบต้าเซลล์เสื่อมหน้าที่ทำให้ควบคุมระดับน้ำตาลไม่ดีอาจจำเป็นต้องฉีดอินซูลิน

3. โรคเบาหวานชนิดอื่นๆ (Other Specific Type) ได้แก่ โรคเบาหวานที่เกิดจากความผิดปกติทางพันธุกรรมของเบต้าเซลล์ (Genetic Defects of β-cell Function) โรคเบาหวานที่เกิดจากความผิดปกติทางพันธุกรรมจากการออกฤทธิ์ของอินซูลิน (Genetic Defects of Insulin Action) โรคเบาหวานที่เกิดจากโรคของตับอ่อน (Diseases of The Exocrine Pancreas) โรคเบาหวานที่เกิดจากโรคทางต่อมไร้ท่อ (Endocrinopathies) โรคเบาหวานที่เกิดจากยาหรือสารเคมี (Drug - or Chemical - Induced) โรคเบาหวานที่เกิดจากการติดเชื้อ (Infection) โรคเบาหวานที่เกิดจากระบบอิมมูนที่พบไม่บ่อย (Uncommon Forms of Immune-mediated Diabetes) และโรคเบาหวานที่มีความสัมพันธ์กับโรคทางพันธุกรรมอื่นๆ (Other Genetic Syndromes Sometimes Associated With Diabetes)

4. โรคเบาหวานที่เกิดขึ้นขณะตั้งครรภ์ (Gestational Diabetes Mellitus: GDM) โรคเบาหวานชนิดนี้ผู้ป่วยจะไม่เคยมีประวัติเป็นโรคเบาหวานมาก่อน ในช่วงระหว่างการตั้งครรภ์จะมีฮอร์โมนจากรกซึ่งมีฤทธิ์ต้านอินซูลิน เป็นผลให้ร่างกาตอบสนองต่ออินซูลิน ถ้าไม่สามารถเพิ่มการสร้างอินซูลินให้เพียงพอ จะทำให้เกิดเป็นโรคเบาหวานในขณะตั้งครรภ์ได้หลังคลอดมักจะพบว่าอาการโรคเบาหวานหายไปแต่จะมีความเสี่ยงในการเกิดโรคเบาหวานได้มาก ล จึงควรมีการตรวจเช็คเป็นระยะและมีพฤติกรรมที่ป้องกันการเกิดเบาหวาน

3.4 อาการของโรคเบาหวาน

เทพ หิมะทองคำ (2550) ได้กล่าวถึง อาการของผู้ป่วยเบาหวานที่มักพบบ่อยๆ คือ

1. ปัสสาวะบ่อย มีปริมาณมาก เนื่องจากกระบวนการกรองน้ำตาลในเลือดที่สูงมากออกมาทางปัสสาวะโดยไตนี้จำเป็นต้องดึงน้ำออกมาด้วย ดังนั้นผู้ป่วยยิ่งมีระดับน้ำตาลสูงมากเท่าใด ก็ยิ่งปัสสาวะบ่อยและมากขึ้นเท่านั้น ทำให้ต้องตื่นมาเข้าห้องน้ำตอนกลางคืนหลายครั้ง

2. คอแห้ง กระหายน้ำ และดื่มน้ำมาก เป็นผลจากการที่ร่างกายเสียน้ำไปจากการปัสสาวะบ่อยและมาก ทำให้เกิดภาวะขาดน้ำจึงต้องชดเชยด้วยการดื่มน้ำบ่อยๆ

3. น้ำหนักลดลง ผอมลง เนื่องจากในภาวะที่ขาดอินซูลินร่างกายไม่สามารถนำน้ำตาลในเลือดไปใช้เป็นพลังงานได้ ร่วมกับการขาดน้ำจากการปัสสาวะบ่อย ร่างกายจำเป็นต้องนำเอาโปรตีนและไขมันที่เก็บสะสมไว้ในเนื้อเยื่อมาใช้แทน จึงทำให้รู้สึกอ่อนเพลียและน้ำหนักตัวลดลงโดยไม่ทราบสาเหตุ

4. หิวบ่อย และรับประทานจุ เนื่องจากร่างกายขาดพลังงานจึงทำให้รู้สึกหิวบ่อยและรับประทานจุผู้ที่มีอาการบางอย่างดังกล่าวข้างต้น ควรได้รับการตรวจระดับน้ำตาลในเลือดให้แน่ใจว่าเป็นโรคเบาหวานหรือไม่ สำหรับบุคคลทั่วไปก็ควรได้รับการตรวจระดับน้ำตาลในเลือดเป็นประจำทุกปี จะทำให้ตรวจพบการเกิดโรคได้ก่อนที่จะมีอาการปรากฏ ซึ่งจะดูแลรักษาได้ง่ายกว่าการตรวจพบเมื่ออาการปรากฏแล้ว

3.5 ภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวาน

เทพ หิมะทองคำ และคณะ (2548) ได้กล่าวถึงภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวานไว้ว่า ภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวาน ถ้าแบ่งตามระยะเวลาการเริ่มเกิดการแทรกซ้อนจะแบ่งได้เป็น

1. ภาวะแทรกซ้อนเฉียบพลัน (Acute Complications)

1.1 Hypoglycemia ภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำ จะมีอาการใจสั่น เหงื่อออกมาก ง่วงนอน ปวดศีรษะ สับสน อาจหมดสติหรือชัก ซึ่งมักเกิดก่อนมื้ออาหาร หรือในช่วงอินซูลินออกฤทธิ์สูง

1.2 Diabetic Ketoacidosis ภาวะกรดคีโตนในกระแสเลือดสูง มักพบในผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 1 มากกว่า

1.3 Hyperosmolar Hyperglycemic State (HHS)ภาวะน้ำตาลในเลือดสูง จะมีอาการปัสสาวะออกมาก กระหายน้ำมาก บางครั้งมีอาการคลื่นไส้ อาเจียน หอบ ซึม อาจถึงขั้นหมดสติ

2. ภาวะแทรกซ้อนเรื้อรัง (Chronic Complications)

2.1 Microvascular Complications

2.1.1 Diabetic Retinopathyภาวะแทรกซ้อนทางสายตา

2.1.2 Diabetic Neuropathy ภาวะแทรกซ้อนทางระบบประสาท

2.1.3 Diabetic Nephropathy ภาวะแทรกซ้อนทางไต

2.2 Macrovascular Complications

2.2.1 Cardiovascular Disease โรคหลอดเลือดหัวใจ

2.2.2 Cerebrovascular Disease โรคหลอดเลือดสมอง

2.2.3 Peripheral Vascular Disease โรคหลอดเลือดส่วนปลาย

3.6 สิ่งชี้วัดในการดูแลรักษาโรคเบาหวาน

สมาคมต่อมไร้ท่อแห่งประเทศไทย (2546) ได้กล่าวถึง สิ่งชี้วัดในการดูแลรักษาโรคเบาหวานไว้ว่า สิ่งชี้วัดว่าการรักษาโรคเบาหวานได้ผลเป็นที่น่าพอใจหรือไม่ มิใช่แต่เพียงการวัดระดับน้ำตาลในเลือดเท่านั้น เนื่องจากความผิดปกติทางเมตาบอลิซึมของคาร์โบไฮเดรตที่ทำให้เกิดเบาหวานเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับเมตาบอลิซึมอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไขมันและสัมพันธ์กับความผิดปกติทางสรีระบางอย่าง เช่น ความอ้วน ความดันเลือด ดังนั้นสิ่งชี้วัดพื้นฐานที่จำเป็นที่ต้องวัดและติดตามผลในผู้ป่วยแต่ละรายจึงประกอบด้วย น้ำหนักตัว ระดับการควบคุมน้ำตาล ระดับการ

ควบคุมไขมัน ความดันเลือด ซึ่งสิ่งเหล่านี้นอกจากจะมีผลต่อการควบคุมโรคเบาหวานแล้ว ยังมีความสำคัญในการเกิดโรคแทรกซ้อนเรื้อรังต่างๆ จากโรคเบาหวานอีกด้วย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. น้ำหนักตัว นิยมคำนวณหาจากค่าดัชนีมวลกาย (Body Mass Index : BMI)

$$\text{ค่าดัชนีมวลกาย} = \frac{\text{น้ำหนักตัว (กิโลกรัม)}}{\text{ส่วนสูง (เมตร)}^2}$$

หน่วย คือ กก./ม^2

ประเมินผลจากค่าที่ได้ ดังนี้

น้อยกว่า 18.5 ผอมไป

18.5 - 24.9 สมส่วน

25.0 - 29.9 น้ำหนักเกิน

30 ขึ้นไป อ้วน

2. ระดับการควบคุมน้ำตาล ระดับการควบคุมไขมัน และความดันเลือดตัวเลขที่จะแสดงต่อไปนี้ เป็นเกณฑ์ที่บอกว่าดีแล้วและระดับที่ต้องปรับปรุงแก้ไข อาจใช้เพียงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือใช้ยาร่วมด้วย

การตรวจ	ดี	ต้องปรับปรุง
FBS (มก./ดล.)	80-120	> 140
HbA1C (%)	< 7	> 8
Total cholesterol (มก./ดล.)	<200	> 250
LDL (มก./ดล.)	<100	> 130
HDL (มก./ดล.)	> 45	< 35
Triglyceride (มก./ดล.)	<200	> 400
BP (มม.ปรอท)	< 130/85	> 160/90

สรุปได้ว่า โรคเบาหวานเป็นโรคเรื้อรัง และก่อให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพ ก่อให้เกิดปัญหากับระบบและอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกายหลายระบบ หลายๆส่วน สาเหตุของการเกิดโรคเบาหวาน เกิดจากหลายปัจจัย ทั้งปัจจัยทางด้านพันธุกรรม ความอ้วน ความเครียด การติดเชื้อและอื่นๆ ผู้ที่ป่วยเป็นโรคเบาหวาน มีโอกาสเกิดภาวะแทรกซ้อนได้ทั้งชนิดเฉียบพลันและเรื้อรังผู้ที่ป่วยเป็นโรคเบาหวาน สามารถที่จะดูแลตนเองไม่ให้เกิดโรคแทรกซ้อนต่างๆ ได้โดยการปรับ การรับประทานอาหารให้เหมาะกับโรค หมั่นออกกำลังกายสม่ำเสมอ รวมทั้งการรับประทานยาอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องและเหมาะสม

4. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการดูแลตนเอง

ทฤษฎีเกี่ยวกับการดูแลตนเอง ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับ (1) แนวคิดเกี่ยวกับการดูแลตนเอง และ (2) ทฤษฎีการดูแลตนเอง

4.1 แนวคิดเกี่ยวกับการดูแลตนเอง

การดูแลตนเอง ประกอบด้วยคำว่า “ดูแล” กับ “ตนเอง” ตามพจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายดูแล คือ เอาใจใส่ปกปักรักษา ปกครอง ตน คือ ตัว (ตัวคน) เมื่อรวมคำว่า ดูแลตนเอง หมายถึง เอาใจใส่ใน ตัวคนนั่นเอง หรือปกปัก ปกครองตนเอง การดูแลตนเองถูกอธิบายในลักษณะของมโนทัศน์กรอบแนวคิดรูปแบบ ทฤษฎีกระบวนการ การเคลื่อนไหว หรือปรากฏการณ์ Gantz (1990) อ้างถึงในอรสา พันธ์ภักดี (2542) ความหมายการดูแลตนเองจะต่างกันในแต่ละสาขาวิชาชีพมีผู้ให้นิยามการดูแลตนเอง มีดังนี้

เลวิน (Levine Cited in Hill & Smith, 1985) ได้กล่าวว่า การดูแลตนเองเป็นกระบวนการที่บุคคลหนึ่งๆทำหน้าที่โดยตัวเอง และเพื่อตัวเองในการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพตลอดจนการสืบค้นหาโรค และการรักษาขั้นต้นด้วยตนเอง

สไตเกอร์ และลิบสัน (Steiger & Lipson, 1985) ได้กล่าวว่า การดูแลตนเองว่าเป็นกิจกรรมที่ริเริ่มกระทำโดยบุคคล ครอบครัว ชุมชน เพื่อให้บรรลุหรือคงไว้ซึ่งภาวะสุขภาพให้ดีที่สุด

นูริส (พิมพวัลย์ ปรีดาสวัสดิ์: 2530 อ้างอิงจาก Noris) ได้กล่าวว่า การดูแลสุขภาพตนเอง คือ กระบวนการที่ประชาชนและครอบครัวมีโอกาสที่จะช่วยเหลือตนเองและรับผิดชอบตนเองด้านสุขภาพอนามัย โดยพัฒนาศักยภาพความสามารถเพื่อการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง

สมจิต หนุเจริญกุล (2543) ได้กล่าวว่า การดูแลตนเองหมายถึงการปฏิบัติในกิจกรรมที่บุคคลริเริ่ม และกระทำเพื่อที่จะรักษาไว้ซึ่งชีวิตสุขภาพและสวัสดิภาพของตนการดูแลตนเองเป็นการกระทำที่จงใจและมีเป้าหมาย (Deliberate Action) และเมื่อกระทำอย่างมีประสิทธิภาพจะมีส่วนช่วยให้โครงสร้างหน้าที่ และพัฒนาการของแต่ละ บุคคลดำเนินไปถึงขีดสูงสุด

เพนเดอร์ (Pender, 1996) ได้กล่าวว่า การดูแลตนเองเป็นการปฏิบัติที่บุคคลริเริ่มและกระทำในวิถีทางของตนเองเพื่อดำรงรักษาชีวิตส่งเสริมสุขภาพ และความเป็นอยู่ที่ดีของตน

สรุปได้ว่า การดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานใน ชีวิตประจำวัน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการในการดูแลตนเองที่จำเป็นต่อผู้ป่วยเบาหวาน

4.2 ทฤษฎีการดูแลตนเอง

โอเร็ม (Orem1991) อ้างถึงใน เรณู สวนเครือ (2541) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการดูแลตนเองโดย มีการอธิบายถึงความสามารถในการดูแลตนเอง (Self-Care Agency) และความต้องการการดูแลตนเองทั้งหมด ของบุคคล สามารถสรุปใจความสำคัญไว้ดังนี้

1. ความสามารถในการดูแลตนเอง เป็นคุณสมบัติของบุคคลที่มีศักยภาพในการดูแลตนเอง โอเร็ม เชื่อว่า บุคคลทุกคนมีความสามารถในการคิด มีเหตุผลในการตรึกตรองและกระทำการดูแลตนเองอย่างมีแบบแผนมีความจงใจในการกระทำ เมื่อพิจารณาถึงโครงสร้างของความสามารถในการดูแลตนเองแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ (1) ความสามารถและคุณสมบัติขั้นพื้นฐาน (Foundational Capabilities and Dispositions) (2) พลังความสามารถ 10 ประการ (Power Components) (3) ความสามารถในการปฏิบัติการเพื่อการดูแลตนเอง (Capabilities for Self Care Operations) ความสามารถและคุณสมบัติขั้นพื้นฐานอัน ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้ การรับรู้ความตั้งใจ ความเข้าใจตนเอง ความห่วงใยตนเอง การยอมรับตนเอง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานของพลังความสามารถในการปฏิบัติการเพื่อดูแลตนเองต่อไป จะเห็นได้ว่าพลังความสามารถ 10 ประการ เป็นตัวกลางเชื่อมความรับรู้และการกระทำของมนุษย์ (สมจิต หนุเจริญกุล 2536: 34) ประกอบกับพลังความสามารถ 10 ประการ เป็นสิ่งที่ประเมิน และสังเกตได้ง่ายจึงนิยมประเมินความสามารถในการดูแลตนเองของบุคคล จากพลังความสามารถ 10 ประการ เพื่อไปนำสู่การวิเคราะห์หาสาเหตุของความพร่องในการดูแลตนเองของบุคคลในภาวะเจ็บป่วยพลังความสามารถ 10 ประการ เป็นความสามารถของบุคคลที่จะกระทำการดูแลตนเองอย่างจงใจ ประเมินได้จากสมรรถนะของร่างกาย การคิด การตัดสินใจ และสภาวะทางจิตใจรวม 10 ประการดังนี้

1.1 ความสนใจและความเอาใจใส่ตนเองและภาวะแวดล้อม

1.2 ความสามารถที่จะควบคุมพลังงานทางด้านร่างกายเพื่อการปฏิบัติการดูแลตนเองอย่างต่อเนื่อง

1.3 ความสามารถที่จะควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกายได้

1.4 ความสามารถที่จะใช้เหตุใช้ผลเพื่อการดูแลตนเอง

1.5 มีแรงจูงใจที่จะกระทำการดูแลตนเอง

1.6 มีทักษะในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดูแลตนเอง

1.7 มีความสามารถในการเสาะแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเองได้

1.8 มีทักษะในการจัดการและการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นเพื่อปรับการปฏิบัติการดูแลตนเอง

1.9 มีความสามารถในการจัดระบบการดูแลตนเอง

1.10 มีความสามารถที่จะปฏิบัติการดูแลตนเองอย่างต่อเนื่องและสอดแทรกการดูแลตนเองเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในแบบแผนการดำเนินชีวิตในฐานะบุคคล ซึ่งมีบทบาทเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวและชุมชน

2. ความต้องการดูแลตนเองทั้งหมด (Therapeutic Self-Care Demand) การดูแลตนเอง หมายถึง การปฏิบัติในกิจกรรมที่บุคคลริเริ่มและกระทำเพื่อที่จะรักษาไว้ซึ่งชีวิตสุขภาพ และสวัสดิภาพของตน การดูแลตนเองเป็นการกระทำที่จงใจและมีเป้าหมาย (Deliberate Action) และเมื่อกระทำอย่างมีประสิทธิภาพจะมีส่วนช่วยให้โครงสร้างหน้าที่และพัฒนาการของแต่ละบุคคลดำเนินได้ถึงขีดสูงสุด สมจิต หนุเจริญกุล (2536)

โอเร็ม (Orem 1985) ได้กล่าวว่า การดูแลตนเองเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ มิใช่สิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดบุคคลเรียนรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเองมาจากความเชื่ออุปนิสัย และวิถีการดำเนินชีวิตของกลุ่มคนในสังคม นอกจากนั้นปัจจัยส่วนบุคคลเกี่ยวกับอายุ ระยะพัฒนาการและสภาวะสุขภาพล้วนเป็นสิ่งที่มีผลต่อขอบเขตของกิจกรรมการดูแลตนเองที่บุคคลจะสามารถปฏิบัติได้ กล่าวได้ว่าบุคคลดูแลตนเองเพื่อตอบสนองต่อการดูแลตนเองที่จำเป็น (Self - Care Requisites) การดูแลตนเองที่จำเป็นจึงเป็นเป้าหมายของการกระทำของบุคคล ซึ่งการดูแลตนเองที่จำเป็นแบ่งออกเป็น 3 ประเภท

1. การดูแลตนเองที่จำเป็นโดยทั่วไป (Universal Self - Care Requisites) เป็นการดูแลเพื่อการส่งเสริมการรักษาไว้ซึ่งสุขภาพและสวัสดิภาพของบุคคล การดูแลตนเองเหล่านี้จำเป็นสำหรับบุคคลทุกตนทุกวัยแต่ต้องปรับให้เหมาะสมกับระยะพัฒนาการ กิจกรรมการดูแลตนเองที่จำเป็นโดยทั่วไปมีดังนี้

1.1 คงไว้ซึ่งอากาศ น้ำ และอาหารที่เพียงพอ

1.2 คงไว้ซึ่งการขับถ่ายและการระบายของเสียให้เป็นไปตามปกติ

1.3 รักษาความสมดุลระหว่างมีกิจกรรมและการพักผ่อน

1.4 รักษาความสมดุลระหว่างการใช้เวลาเป็นส่วนตัวกับการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

1.5 การป้องกันอันตรายต่างๆ ต่อชีวิต การทำหน้าที่และสวัสดิภาพ

1.6 ส่งเสริมการทำหน้าที่และพัฒนาการให้ถึงขีดสูงสุดภายใต้ระบบสังคมและความสามารถของตนเอง (Promotion of Normalcy)

2. การดูแลตนเองที่จำเป็นตามระยะพัฒนาการ (Developmental Self – Care Requisites) เป็นความต้องการที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามระยะพัฒนาการของชีวิต เช่น การตั้งครรภ์ การเจริญเติบโตเข้าสู่วัยต่างๆ หรือการดูแลตนเองเพื่อการปรับตัวให้สอดคล้องกับ

สถานการณ์ เช่น การสูญเสียคู่ชีวิตหรือพ่อแม่ การดูแลตนเองที่จำเป็นตามระยะพัฒนาการแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 การพัฒนาและการส่งเสริมกระบวนการของชีวิตเจริญเข้าสู่วุฒิภาวะในวัยต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม คือ ตั้งแต่อยู่ในครรภ์ของมารดาระหว่างการคลอดในวัยแรกเกิดวัยทารกวัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ และวัยชรา

2.2 การป้องกันบรรเทาและแก้ไขภาวะที่อาจเป็นผลเสียต่อการพัฒนาการของชีวิตจากภาวะต่างๆ เช่น การขาดการศึกษา ปัญหาการปรับตัวในสังคม การสูญเสียญาติมิตร การขาดเสถียรภาพในหน้าที่การงาน การเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อมภาวะมีการถดถอยทางด้านสุขภาพหรือความสามารถความเจ็บป่วยระยะสุดท้าย และภาวะที่จะต้องเผชิญกับ ความตาย

3. การดูแลตนเองที่จำเป็นเมื่อมีปัญหาทางด้านสุขภาพ (Health Deviation Self–Care Requisites) เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นเนื่องจากมีความเจ็บป่วยหรือพิการรวมทั้งในระหว่างการตรวจวินิจฉัยหรือการรักษาของแพทย์ การดูแลตนเองที่จำเป็นในภาวะนี้มี 6 ประการ คือ

3.1 การแสวงหาความรู้และความช่วยเหลือตามความเหมาะสมกับสถานการณ์หรือสภาวะของโรคที่เป็นอยู่

3.2 รับรู้และเอาใจใส่ดูแลผลของพยาธิสภาพรวมถึงผลที่กระทบต่อพัฒนาการของชีวิต

3.3 ปฏิบัติตามแผนการวินิจฉัยการรักษาและการฟื้นฟูสภาพเพื่อป้องกันควบคุมและคงไว้ซึ่งความสามารถคงเดิม

3.4 รับรู้และเอาใจใส่ดูแลควบคุมไม่สุขสบายหรือผลจากการรักษารวมถึงผลกระทบต่อการพัฒนาการของชีวิต

3.5 ปรับอัตมโนทัศน์และยอมรับภาพลักษณ์ของตนเองตามภาวะสุขภาพและยอมรับว่าตนควรได้รับความช่วยเหลือทางด้านการรักษาพยาบาล

3.6 เรียนรู้และปรับแผนการดำเนินชีวิต ที่ส่งเสริมพัฒนาการของตนเองให้ดีที่สุดตามความสามารถที่เหลืออยู่ และรู้จักตั้งเป้าหมาย ให้เหมาะสมตามสภาพความเป็นจริง กิจกรรมการดูแลตนเองทั้งหมดในช่วงเวลาหนึ่งๆ ของบุคคลที่จำเป็นต้องกระทำเพื่อตอบสนองต่อการดูแลตนเองที่จำเป็น ซึ่งเรียกว่า ความต้องการดูแลตนเองทั้งหมด (Therapeutic Self - Care Demand) การคำนวณ และการออกแบบความต้องการดูแลตนเองทั้งหมด จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนในแต่ละช่วงเวลาที่การดูแลตนเองที่จำเป็นเปลี่ยนแปลงไป จึงกล่าวได้ว่าการดูแลตนเองเป็นกระบวนการกระทำที่ไม่หยุดนิ่ง จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการ และลำดับการกระทำให้เหมาะสมตามเวลาและสถานการณ์อยู่ตลอดเวลาการออกแบบและคำนวณความต้องการดูแลตนเอง

ทั้งหมดต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เผชิญอยู่การขาดความรู้หรือออกแบบความต้องการการดูแลตนเองทั้งหมดที่ไม่เหมาะสมอาจทำให้บุคคลเกิดภาวะเครียดหรือมีความรู้สึกว่าเป็นภาระได้ (Orem 1991)

โรคเบาหวานมีผลต่ออวัยวะของร่างกายแทบทุกระบบ เนื่องจากภาวะระดับน้ำตาลในเลือดที่สูงขึ้นมีผลต่อร่างกายทุกส่วน ผู้ป่วยกลุ่มนี้จึงต้องการการดูแล ที่เฉพาะเจาะจงสำหรับโรค เช่น การควบคุมอาหาร การเฝ้าระวัง ภาวะแทรกซ้อน การรับประทานยาหรือฉีดยา เป็นต้น เพื่อควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดให้กลับสู่ภาวะปกติ หรือใกล้ปกติในขณะเดียวกันผู้ป่วยยังต้องการการดูแลตนเองที่จำเป็นโดยทั่วไปและการดูแลตนเองที่จำเป็นตามระยะพัฒนาการ ดังนั้นผู้ป่วยโรคเบาหวานจึงต้องปฏิบัติตน ในการดูแลรักษาตนเองอย่างเคร่งครัด เพื่อให้มีระดับน้ำตาลในเลือดที่ใกล้เคียงกับค่าปกติ ให้มากที่สุดเพื่อป้องกันอันตรายจากโรคเบาหวาน และการเกิดภาวะแทรกซ้อนที่เพิ่มขึ้นตามระยะเวลาของการเจ็บป่วย หากผู้ป่วยสามารถปรับแผนการดำเนินชีวิตใหม่ให้สอดคล้องกับการควบคุมโรคเบาหวานได้ก็จะทำให้ผู้ป่วยมีชีวิตที่ยืนยาวสามารถชะลอหรือลดภาวะแทรกซ้อนที่เกิดจากโรคเบาหวานได้

5. หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ

เกี่ยวกับหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับ (1) ความสำคัญของระบบบริการปฐมภูมิ (2) แนวคิด “บริการปฐมภูมิ เป็นหน่วยบริการสุขภาพพื้นฐานง่ายๆ ดูแลประชากรเบื้องต้น” (3) แนวคิด หน่วยบริการปฐมภูมิ เป็นหน่วยดูแลสุขภาพต่อเนื่อง เป็นองค์รวม “ใกล้บ้าน ใกล้ใจ” (4) บทบาทของหน่วยบริการปฐมภูมิที่พึงประสงค์ และ (5) ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติในกระทรวงสาธารณสุขต่อความหมายของหน่วยบริการปฐมภูมิ

5.1 ความสำคัญของระบบบริการปฐมภูมิ

องค์การอนามัยโลก ได้ประกาศที่อัลมาอัลตาให้ PHC เป็นหลักการ และกลยุทธ์ในการพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขที่เน้น การเข้าถึง เท่าเทียม ด้วยค่าใช้จ่ายและเทคโนโลยีที่เหมาะสม ซึ่งหมายรวมถึงการพัฒนาระบบบริการที่ใกล้บ้านใกล้ที่ทำงาน (WHO 1980) ฉะนั้นหน่วยบริการปฐมภูมิ (Primary Care) จึงเป็นกลไกและกลยุทธ์ที่สำคัญส่วนหนึ่งภายใต้หลักการและแนวคิดของ Primary Health Care

บทเรียนการพัฒนาในประเทศไทยในระยะที่ผ่านมาที่ได้นำหลักการสาธารณสุขมูลฐานมาดำเนินการ ได้ขยายและพัฒนาหน่วยบริการสุขภาพพื้นฐาน อันได้แก่ สถานีอนามัยและโรงพยาบาลชุมชน เป็นจำนวนมากอย่างครอบคลุม รวมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้วย

วิธีการต่างๆ และการพัฒนาให้มีอาสาสมัครสาธารณสุข เป็นผลให้ความครอบคลุมของบริการสุขภาพพื้นฐานเพิ่มมากขึ้น และผลลัพธ์สุขภาพของประชาชนดีขึ้น ได้แก่ ด้านอัตราตายมารดาและทารกลดลง พัฒนาการของแนวคิดการพัฒนาหน่วยบริการปฐมภูมิ ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

5.2 แนวคิด "บริการปฐมภูมิ เป็นหน่วยบริการสุขภาพพื้นฐานง่ายๆ ดูแลประชากรเบื้องต้น"

สถานีอนามัย เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยบริการปฐมภูมิมาตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2485 มีการขยายจำนวนเพิ่มขึ้นมาตลอดจนกระทั่งครบทุกตำบล ในช่วงระยะแผนพัฒนาสาธารณสุขฉบับที่ 6 แนวคิดต่อบทบาทของสถานีอนามัย คือ การให้บริการพื้นฐานทางด้านสาธารณสุขแก่ประชาชนให้ทั่วถึง ทั้งด้านการรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค ทั้งนี้มีจุดเน้นมากที่การควบคุมป้องกันโรค การดูแลแม่และเด็ก และการรักษาพยาบาลปัญหาสุขภาพที่พบบ่อยและที่ไม่ซับซ้อนมากเกินไป โรงพยาบาลระดับต่างๆ มีการพัฒนาให้บริการทั้งที่เป็นงานบริการปฐมภูมิแก่ประชาชนในพื้นที่รอบๆ และการดูแลผู้ป่วยใน การบริการผู้ป่วยที่ซับซ้อนมากขึ้นทั้งที่เป็นบริการทุติยภูมิ และตติยภูมิ

การให้บริการปฐมภูมิในประเทศไทย จึงดำเนินการโดยหน่วยบริการสุขภาพทุกระดับ มิได้จำแนก หรือแบ่งเป็นการเฉพาะ แต่มีการกำหนดน้ำหนักของบทบาทในการให้บริการของหน่วยบริการแต่ละระดับ คือ งานบริการด้านการรักษาพยาบาล สถานีอนามัย โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลทั่วไป/โรงพยาบาลศูนย์ ให้บริการร้อยละ 25,50,75 ตามลำดับ ส่วนการให้บริการด้านการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค โรงพยาบาลทั่วไป/โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลชุมชน สถานีอนามัย ให้บริการ ร้อยละ 25,50,75 ตามลำดับ

5.3 แนวคิด หน่วยบริการปฐมภูมิ เป็นหน่วยดูแลสุขภาพต่อเนื่อง เป็นองค์รวม "ใกล้บ้าน ใกล้ใจ"

ในช่วงระยะแผนพัฒนาสาธารณสุขฉบับที่ 7 และ 8 ที่ระบบบริการทางการแพทย์มีการพัฒนาในเรื่องบริการเฉพาะทางมากขึ้นเรื่อยๆ มีการเน้นหนักที่เทคโนโลยีการแพทย์ราคาแพง มีแนวคิดทางด้านทุน และวัตถุนิยมมากขึ้น และทำให้บริการสุขภาพทั่วไปถูกมองด้วยคุณค่าที่ต่ำกว่าบริการเฉพาะทาง ทำให้มีปัญหาสมองไหลจากหน่วยบริการสุขภาพทั่วไป ไปสู่บริการเฉพาะทาง การไหลจากชนบทเข้าสู่เมือง การไหลจากแพทย์ทั่วไปไปเป็นแพทย์เฉพาะทาง ทำให้เกิดความไม่สมดุลในการจัดระบบบริการระหว่างบริการสุขภาพทั่วไปกับบริการสุขภาพเฉพาะทาง จึงเริ่มมีการคิดหาแนวทางการพัฒนาบริการเวชปฏิบัติทั่วไปในลักษณะต่างๆ มากขึ้น ที่แก้ทั้งเชิงการจัดการ การให้ค่าตอบแทน แต่ก็ไม่ได้ผลมากนัก เนื่องจากยังตั้งอยู่บนฐานคิดที่บริการเวชปฏิบัติทั่วไปไม่มีเอกลักษณ์ หรือ คุณค่าจำเพาะที่ชัดเจน จึงได้มีการศึกษาบทเรียนการพัฒนาด้านนี้ในประเทศต่างๆ

และได้ค้นพบว่าจริงแล้วบริการเวชปฏิบัติทั่วไป และหน่วยบริการปฐมภูมิ ที่ทำหน้าที่หลักในด้านบริการเวชปฏิบัติทั่วไปนั้นมีลักษะเด่นและเอกลักษณ์ของตนเอง ที่สังคมมองข้ามไป ที่ต่างประเทศตั้งชื่อศาสตร์ของงานด้านนี้ว่า “เวชศาสตร์ครอบครัว” ที่เน้นความมีทักษะพิเศษในการดูแลแบบองค์รวม การผสมผสานมิติทางด้านสังคมวิทยา จิตวิทยาเข้าไปในบริการทางการแพทย์ เป็นทักษะของการหลอมรวมศาสตร์เฉพาะทางด้านต่างๆ ให้พอเหมาะกับผู้รับบริการเฉพาะคน มีใช่การมัดรวมความรู้เฉพาะทางแบบยังแยกส่วน เป็นมิติที่คำนึงถึงความเป็น ‘คน’ ทั้งคนที่มีปัจจัยแวดล้อมหลายด้าน ซึ่งหากใช้มาตรวัดแบบบริการเฉพาะทางแยกส่วนแต่ละเรื่องก็อาจไม่พบคุณค่าเหล่านี้ที่ชัดเจน ในประเทศทางตะวันตกได้มีการพัฒนาระบบงาน และศาสตร์ วิทยาการ ความรู้เทคโนโลยีที่รองรับกับเอกลักษณ์ และแนวคิดดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องมากกว่า 30 ปี

5.4 ทบาทของหน่วยบริการปฐมภูมิที่พึงประสงค์

หน่วยบริการปฐมภูมิมีบทบาทอย่างไรบ้างนั้น ค่อนข้างมีความชัดเจนและเห็นตรงกันว่าต้องมีหลายบทบาทที่ผสมผสานกัน แต่มีความคิดเห็นแตกต่างกันว่าจะเน้นด้านใดเป็นหลัก และทำเรื่องใดมากน้อยอย่างไร ทำให้การจัดการเพื่อรองรับระบบมีความต่างกันตามข้อบังคับของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติว่าด้วยมาตรฐานการให้บริการสาธารณสุขของหน่วยบริการและเครือข่ายหน่วยบริการ พ.ศ.2548 ได้กำหนดความหมายของหน่วยบริการปฐมภูมิ ไว้ดังนี้ “หน่วยบริการปฐมภูมิ” หมายความว่า สถานบริการที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นหน่วยบริการปฐมภูมิในเครือข่ายของหน่วยบริการประจำ ซึ่งสามารถจัดบริการสาธารณสุขระดับปฐมภูมิด้านเวชกรรมหรือทันตกรรมขั้นพื้นฐานได้อย่างเป็นองค์รวม ทั้งการสร้างสุขภาพ การป้องกันโรค การตรวจวินิจฉัยโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยผู้มีสิทธิของหน่วยบริการประจำดังกล่าวสามารถใช้บริการสาธารณสุข ณ หน่วยบริการปฐมภูมิในเครือข่ายได้ ทั้งนี้หน่วยบริการปฐมภูมิมีสิทธิได้รับค่าใช้จ่ายเพื่อบริการสาธารณสุขจากหน่วยบริการประจำหรือจากกองทุนตามที่คณะกรรมการกำหนด

จากการศึกษา ความคิดเห็นต่อน้ำหนักของบทบาทของหน่วยบริการปฐมภูมิที่พึงประสงค์ในบริบทต่างๆ ของผู้บริหารในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ นักวิชาการที่ศึกษาในด้านบริการปฐมภูมิ และเวชศาสตร์ครอบครัว (จำนวน 21 คน) รวมทั้งผู้ปฏิบัติในหน่วยบริการปฐมภูมิ (120 คน) ได้ผลการสรุป ดังนี้ (สุพัตรา ศรีวณิชชากร และคณะ 2548: 100)

บทบาทหน้าที่ของหน่วยบริการปฐมภูมิ 9 บทบาท ที่สรุปจากการทบทวนเอกสารและความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มีดังนี้

1. บริการรายบุคคลและครอบครัว

1.1 บริการด้านส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรครายบุคคล

1.2 บริการตรวจรักษาโรคทั่วไป

1.3 บริการดูแลผู้ป่วยเรื้อรัง

1.4 สนับสนุนการดูแลตนเองรายบุคคล

2 ดูแลสุขภาพเป็นกลุ่มประชากร

2.1 เฝ้าระวังภาวะสุขภาพ และ ภาวะเสี่ยง และสื่อสารกับชุมชน

2.2 ควบคุมป้องกันโรค

2.3 ดำเนินการเพื่อส่งเสริมสุขภาพเป็นกลุ่มประชากร

2.4 ประสาน กระตุ้น ให้มีการสร้างเสริมสุขภาพ

2.5 สนับสนุนการพึ่งตนเองด้านสุขภาพของชุมชน

3. กรณีที่เป็นหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตชนบท ผู้ให้ความเห็นทุกกลุ่ม มีความเห็นคล้ายกัน คือมีบทบาทพอๆ กันทุกงาน ไม่มีเรื่องใดที่เน้นมากกว่ากันมาก เพราะต้องทำไปพร้อมกัน แต่บุคลากรแต่ละกลุ่มมีจุดเน้นต่างกันบ้าง คือ

ผู้ปฏิบัติ ให้น้ำหนักงานส่งเสริมสุขภาพรายบุคคลมากที่สุด ตามมาด้วยการรักษาพยาบาล

ผู้บริหาร ให้น้ำหนักที่งานรักษา เฝ้าระวังสุขภาพ

นักวิชาการ ให้น้ำหนักมากที่งานรักษา โรคเรื้อรัง ส่งเสริมฯบุคคล

ท้องถิ่น ให้น้ำหนักมากที่งานรักษาโรคเรื้อรัง งานเฝ้าระวังสร้างสุขภาพเป็นกลุ่ม

4. กรณีที่เป็นหน่วยบริการปฐมภูมิในเขตเมือง ทุกกลุ่มมีแนวโน้มที่ให้น้ำหนักการดูแลรักษา ส่งเสริมสุขภาพ รายบุคคลมากกว่าการดูแลกลุ่มประชากร ยกเว้นกลุ่มท้องถิ่นที่มีความเห็นต่างที่มีจุดเน้นการเฝ้าระวัง ป้องกันโรคมากกว่า แต่จุดเน้นรายบทบาทก็มีความต่างกันระหว่างกลุ่ม คือ

ผู้บริหาร ให้น้ำหนักที่งานส่งเสริมฯบุคคล เฝ้าระวัง รักษา

ผู้ปฏิบัติ และนักวิชาการ ให้น้ำหนักที่งานรักษา การดูแลผู้เป็นโรคเรื้อรัง

ท้องถิ่น ให้น้ำหนักที่งานเฝ้าระวัง รักษา ส่งเสริมสุขภาพรายบุคคล

5. กรณีที่เป็นหน่วยบริการสุขภาพเอกชน ทุกกลุ่มมีความเห็นคล้ายกัน ที่ให้น้ำหนักบทบาทงานรักษามากที่สุด ยกเว้นกลุ่มผู้บริหาร ให้ความสำคัญกับบทบาทงานส่งเสริมฯบุคคล การสนับสนุนการพึ่งตนเอง และการเฝ้าระวังสุขภาพ

โดยสรุป แต่ละกลุ่มมีความเห็นพ้องกันในลักษณะที่ว่าหน่วยบริการปฐมภูมิในแต่ละบริบทจะมีน้ำหนักของบทบาทแต่ละด้านต่างกัน และจุดเน้นมีความต่างกันระหว่างผู้ปฏิบัติ ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้บริหารส่วนท้องถิ่น ซึ่งต้องคำนึงถึงในการวางแผนจัดบริการปฐมภูมิ

5.5 ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติในกระทรวงสาธารณสุขต่อความหมายของหน่วยบริการปฐมภูมิ

เนื่องจากคำว่า “หน่วยบริการปฐมภูมิ” หรือ “Primary Care Unit” (PCU) ได้ถูกกำหนดขึ้นใหม่พร้อมกับการพัฒนาระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ หน่วยบริการสุขภาพในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขได้มีการปรับตัวให้สอดคล้องกับแนวทาง ของ สปสช. และได้แปลหลักการไปสู่การปฏิบัติ โดยที่ให้ความหมายของ PCU แตกต่างกัน มีการให้ความหมายหน่วย PCU เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. หมายถึง สถานีอนามัยขนาดใหญ่ที่มีบริการทางการแพทย์เพิ่มมากขึ้น เป็น PCU หลัก
2. หมายถึง สถานีอนามัยหลายแห่งมารวมกันมีประชากรประมาณหมื่นคน
3. หมายถึง สถานีอนามัยทุกแห่ง เพียงแต่เปลี่ยนชื่อใหม่ และค่อยๆ ให้มีการพัฒนาให้มีความสามารถในการให้บริการได้มากขึ้น

ในแต่ละจังหวัด จะมีการกำหนดความหมาย และการจัดระบบ PCU ที่แตกต่างกันตามสภาพของแต่ละพื้นที่ และผู้บริหารแต่ละแห่ง ซึ่งต้องมีการตรวจสอบความเข้าใจความหมายของแต่ละพื้นที่

ในความหมายตามหลักวิชาการ PCU (Primary Care Unit) หรือ หน่วยบริการปฐมภูมิ เป็นชื่อทั่วไป ที่ใช้เรียกองค์กร หรือ หน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้บริการปฐมภูมิได้ตามคำจำกัดความ จะเป็นหน่วยงานในสังกัดใดก็ได้ เป็นรัฐหรือเอกชนก็ได้ ถ้าสามารถทำหน้าที่ได้ตามที่กำหนด

คำว่า “ศูนย์สุขภาพชุมชน” ถือเป็นคำใหม่ ที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดขึ้นมาใช้แทนคำว่าพีซียู ที่มีคุณสมบัติตามมาตรฐานที่สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติกำหนด แต่ไม่ได้แปลว่าตั้งศูนย์สุขภาพชุมชนแล้ว จะยุบสถานีอนามัย หรือ ล้มเลิกสถานีอนามัยไป เป็นการใช้คำตามวาระโอกาส มิได้แปลว่ายุบเลิกของเดิม

โดยวัตถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้ ที่ต้องการศึกษาความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเอง สำหรับผู้ป่วยเบาหวานของผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ เนื่องจากเห็นว่า เป็นหน่วยบริการของทางด้านสาธารณสุขที่ใกล้ชิดกับผู้รับบริการใกล้ชิดผู้ป่วยเบาหวานมากที่สุด เป็นหน่วยบริการที่ให้การบริการ ให้การดูแลสุขภาพอย่างต่อเนื่อง

แบบองค์รวม “ใกล้บ้าน ใกล้ใจ” ดังนั้น การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ในหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิจะมีส่วนช่วยให้ผู้ป่วยโรคเบาหวาน สามารถเข้าถึงการรับบริการ ได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคที่ตนเองเป็นอยู่ รวมถึงความรู้ การปฏิบัติตัวในการดูแลตนเอง ส่งผลให้ผู้โรคป่วยเบาหวานสามารถดูแลตนเองได้ ลดปัญหาภาวะแทรกซ้อนต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้

6. อำเภอเมืองอุดรธานี

การศึกษาข้อมูลอำเภอเมืองอุดรธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดอุดรธานี (เอกสารประกอบการตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข เขต 10 2554)

6.1 ข้อมูลทั่วไปจังหวัดอุดรธานี

จังหวัดอุดรธานีมีพื้นที่ 11,730.30 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 7,331,438.75 ไร่ เป็นจังหวัดที่มี พื้นที่มากเป็นอันดับ 4 ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตั้งอยู่ที่เส้นรุ้งที่ 17 องศาเหนือ เส้นแวงที่ 103 องศาตะวันออก อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพมหานครตามทางหลวง แผ่นดินหมายเลข 2 ระยะทาง 564 กิโลเมตรเป็นจังหวัดที่มีเนื้อที่มากเป็น อันดับที่ 11 ของประเทศไทย และมีเนื้อที่มากเป็นอันดับสี่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองจากจังหวัดนครราชสีมา อุบลราชสีมา และชัยภูมิ ตามลำดับ

6.2 การปกครองส่วนท้องถิ่น

ท้องที่อำเภอเมืองอุดรธานีประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 25 แห่ง ได้แก่

1. เทศบาลนครอุดรธานี ครอบคลุม พื้นที่ตำบลหมากแข้งทั้งตำบล บางส่วนของตำบลหนองบัว และบางส่วนของตำบลหนองขอนกว้าง
2. เทศบาลเมืองโนนสูง-น้ำคำ ครอบคลุม พื้นที่บางส่วนของตำบลโนนสูง
3. เทศบาลเมืองหนองสำโรง ครอบคลุม พื้นที่บางส่วนของตำบลหมูม่น บางส่วนของตำบลนาดี และบางส่วนของตำบลบ้านเลื่อม
4. เทศบาลตำบลนาข่า ครอบคลุม พื้นที่บางส่วนของตำบลนาข่า
5. เทศบาลตำบลนิคมสงเคราะห์ ครอบคลุม พื้นที่บางส่วนของตำบลนิคมสงเคราะห์และบางส่วนของตำบลโคกสะอาด
6. เทศบาลตำบลบ้านจั่น ครอบคลุม พื้นที่บางส่วนของตำบลบ้านจั่นและบางส่วนของตำบลหนองขอนกว้าง

7. เทศบาลตำบลหนองบัว ครอบคลุม พื้นที่บางส่วนของตำบลหนองบัว บางส่วนของตำบลหนองนาคำ บางส่วนของตำบลสามพร้าว และบางส่วนของตำบลหนองขอนกว้าง

8. เทศบาลตำบลหนองไผ่ ครอบคลุม พื้นที่ตำบลหนองไผ่ทั้งตำบล

9. เทศบาลตำบลหนองขอนกว้าง ครอบคลุม พื้นที่ตำบลหนองขอนกว้าง

10. องค์การบริหารส่วนตำบลนิคมสงเคราะห์ ครอบคลุม พื้นที่ตำบลนิคมสงเคราะห์

11. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านขาว ครอบคลุม พื้นที่ตำบลบ้านขาวทั้งตำบล

12. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านตาด ครอบคลุม พื้นที่ตำบลบ้านตาดทั้งตำบล

13. องค์การบริหารส่วนตำบลโนนสูง ครอบคลุม พื้นที่ตำบลโนน

14. องค์การบริหารส่วนตำบลหมูม่น ครอบคลุม พื้นที่ตำบลหมูม่น

15. องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงยืน ครอบคลุม พื้นที่ตำบลเชียงยืนทั้งตำบล

16. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองนาคำ ครอบคลุม พื้นที่ตำบลหนองนาคำ

17. องค์การบริหารส่วนตำบลกุดสระ ครอบคลุม พื้นที่ตำบลกุดสระทั้งตำบลและตำบลหนองบัว

18. องค์การบริหารส่วนตำบลนาดี ครอบคลุม พื้นที่ตำบลนาดี

19. องค์การบริหารส่วนตำบลเชียงพิณครอบคลุม พื้นที่ตำบลเชียงพิณทั้งตำบลและตำบลบ้านเลื่อม

20. องค์การบริหารส่วนตำบลสามพร้าว ครอบคลุม พื้นที่ตำบลสาม

21. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไฮ ครอบคลุม พื้นที่ตำบลหนองไฮทั้งตำบล

22. องค์การบริหารส่วนตำบลนาข่า ครอบคลุม พื้นที่ตำบลนาข่า

23. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านจั่น ครอบคลุม พื้นที่ตำบลบ้านจั่น

24. องค์การบริหารส่วนตำบลโคกสะอาด ครอบคลุม พื้นที่ตำบลโคกสะอาด

25. องค์การบริหารส่วนตำบลนากว้าง ครอบคลุม พื้นที่ตำบลนากว้างทั้งตำบล

ตารางที่ 2.1 จำนวนสถานบริการสาธารณสุขและหมู่บ้านที่รับผิดชอบ

อำเภอ	โรงพยาบาลศูนย์ (แห่ง)	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (แห่ง)	จำนวนเตียง (เตียง)	หมู่บ้านที่รับผิดชอบ (หมู่บ้าน)
เมือง	1	28	1,479	249

จาก ตารางที่ 2.1 พบว่า อำเภอเมืองอุดรธานี มีโรงพยาบาลศูนย์จำนวน 1 แห่ง มีโรงพยาบาลส่งเสริมส่งเสริมสุขภาพตำบล 28 แห่ง มีเตียงที่สามารถรับผู้ป่วยไว้พักรักษาพยาบาลจำนวน 1,479 เตียง และ มีหมู่บ้านที่รับผิดชอบจำนวน 249 หมู่บ้าน

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับ (1) งานวิจัยในประเทศ และ (2) งานวิจัยในต่างประเทศ

7.1 งานวิจัยในประเทศ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องจากผลงานวิจัยในประเทศ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับ (1) ศูนย์การเรียนรู้ และ (2) การดูแลตนเองในผู้ป่วยเบาหวาน

7.1.1 ศูนย์การเรียนรู้

วิชัย นิ่มทรงธรรม (2530) ได้ศึกษาการนำเสนอรูปแบบการจัดตั้ง ศูนย์วิทยบริการ จากห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า ศูนย์วิทยบริการของโรงเรียนมัธยมศึกษาควรมีรูปแบบเป็นหน่วยงานกลางโดยพัฒนาขึ้นจากห้องสมุดและห้องโสตทัศนศึกษาเดิม แล้วจัดการบริหารและดำเนินงานใหม่ มีบริการให้ยืมสื่อการศึกษาและโสตทัศนูปกรณ์แก่ครูและนักเรียน และส่งคืนในเวลาที่กำหนด บริการปรึกษาทางวิชาการมีสิ่งอำนวยความสะดวก คือ ห้องสำหรับเรียน ห้องกิจกรรม และเครื่องคอมพิวเตอร์

นัยนา นุรารักษ์ (2539) ได้ศึกษารูปแบบการนำเสนอการจัดศูนย์วิทยบริการทางการแพทย์ พบว่า การบริการที่ศูนย์วิทยบริการทางการแพทย์ควรจัดให้มี คือ

1. บริการการใช้ รวมทั้งคำแนะนำการใช้งาน
2. บริการค้นคว้าต่างๆ บริการยืม คืน วัสดุ อุปกรณ์ เอกสารและสื่อการสอน
3. การผลิตสื่อการสอนบางชนิด
4. การทำสำเนาสื่อประกอบการเรียนการสอนบางชนิด
5. การบริการติดต่อสื่อสารรูปแบบต่างๆ
6. การดัดแปลงสื่อประกอบการเรียนการสอนบางชนิด
7. การบริการซ่อมบำรุง วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการสอนบางชนิด
8. การบริการสถานที่ในการจัดประชุม อบรม สัมมนา

สุนีย์ มหาอัมพรพฤกษ์ (2540) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ (1) ควรใช้อาคารของศาลาประชาคมที่มีอยู่แล้ว ปรับมาเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน (2) สื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ควรจัดหาสำหรับศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วารสาร หนังสืออื่นๆ เพื่อจัดทำห้องสมุดและควรมีมุมหนังสือสำหรับเด็ก ส่วนอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวกที่ควรมี ได้แก่ อุปกรณ์ฝึกวิชาชีพ เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องขยายเสียง พัดลม ฯลฯ (3) อาคารสถานที่ควรจัดเป็นห้องโล่งๆ ไม่ควรกั้นเป็นห้องที่ถาวร โดยจัดเป็นมุมต่างๆ และสามารถปรับใช้สำหรับกิจกรรมต่างๆได้ (4) ควรมีการประสานงานกับกรรมการชุมชน และจัดโครงการนี้อยู่ในแผนพัฒนาของคณะกรรมการชุมชน (5) กิจกรรมที่ควรจัดในศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ การฝึกอบรมวิชาชีพสำหรับกลุ่มแม่บ้านและเยาวชน การอบรมความรู้ทั่วไป การให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ (6) ควรมีคณะกรรมการดำเนินงานซึ่งเป็นสมาชิกในชุมชนโดยมีเจ้าหน้าที่เขตเป็นกรรมการและเลขานุการ (7) การให้บริการของศูนย์การเรียนรู้ควรมีการประชาสัมพันธ์แก่สมาชิกอย่างสม่ำเสมอ มีการกำหนดระเบียบปฏิบัติอย่างชัดเจนและเปิดโอกาสให้คนภายนอกชุมชนมาใช้บริการได้ (8) งบประมาณต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชน และขอความสนับสนุนจากสำนักงานเขตและหน่วยงานเอกชนอื่นต่อไป (9) สำนักงานเขตช่วยเหลือศูนย์การเรียนรู้ได้ในเรื่องการจัดหาวิทยากรมาให้ความรู้ การฝึกอบรมวิชาชีพ จัดงบประมาณปรับปรุงศาลาประชาคม ให้คำแนะนำและประสานงาน และ (10) ปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ อยู่ที่ความร่วมมือของสมาชิกในชุมชน

อชิรญา ฆารชม (2541) ได้ศึกษารูปแบบศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาที่พึงประสงค์ในมหาวิทยาลัยของรัฐบาล ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาที่พึงประสงค์ในมหาวิทยาลัยของรัฐที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าเหมาะสมสอดคล้องกัน มีองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วน คือ ส่วนการบริหารและการจัดการ และส่วนรูปแบบการบริการ

1. การบริหารและการจัดการ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า สื่อประกอบการสอนที่จัดให้บริการควรมีความสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่สอน ห้องเรียนควรจัดให้มีขนาดที่เหมาะสมกับจำนวนผู้เรียนและมีอากาศถ่ายเทได้ดี โสตทัศนูปกรณ์ควรได้รับการติดตั้งให้สะดวกต่อการใช้และบุคลากรที่ทำหน้าที่ให้บริการด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาควรมีความรู้ความสามารถ และบุคลิกภาพเหมาะสมกับงาน ควรมีการสำรวจปัญหาและความต้องการของผู้ใช้บริการเป็นระยะๆ ควรมีการจัดรายการเกี่ยวกับแหล่งการสอนจากสื่อภายนอกไว้ โดยที่ศูนย์จะเป็นสื่อกลางในการติดต่อ การจัดทำแผนการดำเนินงานควรมีการประสานงานกับคณะ ควรติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในศูนย์ และควรจัดทำฐานข้อมูลสื่อการสอนโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่ออำนวยความสะดวกในการสืบค้นและบริการ

2. ด้านรูปแบบการบริการ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า การวางแผนควรคำนึงถึงการประหยัดเวลา งบประมาณ บุคลากร การใช้วัสดุให้ได้ประโยชน์สูงสุด การวางแผนเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างผู้บริหาร อาจารย์และหัวหน้าศูนย์ ศูนย์ควรมีหน้าที่ในการติดต่อประสานงานระหว่างคณะในการบริการ ผลิตและจัดหาสื่อการสอน และศูนย์ควรทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูลเพื่อการศึกษา

ดวงสุดา แสงสุดา (2542) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบศูนย์วิทยบริการของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอในภาคเหนือตอนบน โดยทำการศึกษาห้องสมุดประชาชนในภาคเหนือตอนบน จำนวน 76 ศูนย์ กลุ่มตัวอย่างได้แก่บรรณารักษ์ และผู้บริหารจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอจำนวน 8 ศูนย์ และสอบถามข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์อีก 76 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. การจัดโครงสร้างองค์กร ควรจัดเป็น 3 กลุ่มงาน ได้แก่ งานบริหาร งานบริการ และงานเทคนิค

2. การวางผังและจัดสถานที่ของศูนย์ควรมีสถานที่ ยืม-คืน ตรวจเช็ค ซ่อมบำรุง เก็บสื่อ พื้นที่สำหรับทำงานของบุคลากร พื้นที่สำหรับศึกษาสื่อ โสตทัศน์ มุมวารสาร มุมเด็ก และพื้นที่บริการสืบค้นหาข้อมูลทางอินเทอร์เนต พื้นที่จัดแสดงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. การบริการควรเปิดบริการตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันอาทิตย์เวลา 08.30 น. ถึง 20.00 น. และบริการยืม-คืน หนังสือทั้งภายใน และ ระหว่างศูนย์วิทยบริการ บริการใช้สื่อการศึกษาที่ทันสมัย บริการค้นหาข้อมูลทางอินเทอร์เนต บริการให้คำแนะนำการใช้ศูนย์ บริการรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เปิดเทปวิดีทัศน์ บริการห้องสมุดเสี่ยง เป็นสถานที่ค้นคว้าเรียนรู้ และเป็นศูนย์กลางเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น

4. การจัดกิจกรรมภายในศูนย์ ควรจัดนิทรรศการความรู้ ข่าวสาร วันสำคัญต่างๆ จัดมุมศิลปวัฒนธรรม ศาสนา และวรรณกรรม สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชน แนะนำหนังสือใหม่ จัดกิจกรรมร่วมมือกับสถาบันและองค์กรต่างๆ จัดกิจกรรมส่งเสริมการค้นหาข้อมูลโดยผ่านสื่อ จัดอบรมครู นักเรียนเกี่ยวกับสื่อที่ทันสมัย เช่น การใช้อินเทอร์เนต จัดฉายวิดีทัศน์เพื่อส่งเสริมความรู้ เป็นต้น

5. งบประมาณควรได้รับจากรัฐบาลอย่างเพียงพอ และควรได้รับงบจากองค์กรเอกชน และผู้มีจิตศรัทธา การจัดประเภทสื่อ ควรมีทั้งสื่อตีพิมพ์และสื่อไม่ตีพิมพ์

ชมพูนุท โกสลากร เพิ่มพูนวิวัฒน์ และคณะ (2552) ได้ศึกษา การจัดการด้านการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้ โดยต้องการศึกษา

เงื่อนไข ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการเป็นศูนย์การเรียนรู้ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีชีวิต ซึ่งมีความแตกต่างกัน ได้แก่ อุทยานการเรียนรู้เมืองนครศรีธรรมราช อุทยานการเรียนรู้เทศบาลนครพิษณุโลกและศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเทศบาลตำบลอากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร ผลจากการศึกษาพบว่า การดำเนินงานของ อุทยานการเรียนรู้เมืองนครศรีธรรมราช อุทยานการเรียนรู้เทศบาลนครพิษณุโลกและศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเทศบาลตำบลอากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร มีคุณลักษณะและความโดดเด่นของการดำเนินงานที่แตกต่างกันออกไป โดยอุทยานการเรียนรู้เมืองนครศรีธรรมราช เน้นการให้ความรู้และแรงบันดาลใจทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแก่เด็กและเยาวชน พัฒนาขึ้นจากดำริของผู้นำทางการเมือง มีการนำเด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่กระบวนการจัดตั้งอุทยานการเรียนรู้ มีการนำรูปแบบของการบริหาร จัดการ รูปแบบใหม่ที่เป็นโครงการอิสระ เพื่อเปิดโอกาสให้ทีมงานคนรุ่นใหม่มีอิสระในการคิดค้นงานและพัฒนาอุทยานการเรียนรู้ อุทยานการเรียนรู้เทศบาลนครพิษณุโลก มีจุดเด่นที่ห้องสมุดมีชีวิต มีการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ที่อยู่ใจกลางเมืองพิษณุโลก เพื่อตอบสนองความต้องการของคนทุกวัย มีรูปแบบของการบริหารจัดการแบบผสมผสานระบบราชการและพนักงานจ้างเหมาโครงการ เพื่อสร้างความเป็นอิสระของหน่วยในการคิดและจัดกิจกรรม สำหรับศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเทศบาลตำบลอากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร มีเอกลักษณ์แตกต่างจากแหล่งเรียนรู้ในสังคมเมือง ยึดหลักในการจัดสรรทุนทางสังคม ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีรูปแบบการบริหารจัดการ การบริหารงบประมาณด้วยวิธีบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานภายในเทศบาลตำบล

สรุปได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศูนย์การเรียนรู้ ส่วนใหญ่ พบว่า ศูนย์การเรียนรู้ควรมีรูปแบบเป็นหน่วยงานกลาง เพื่อสะดวกในการติดต่อ มีบริการให้ยืมสื่อการศึกษาและโสตทัศนูปกรณ์แก่ผู้มารับบริการ ควรมีการให้บริการปรึกษาทางวิชาการ มีห้องสำหรับเรียน ห้องกิจกรรมปฏิบัติการ การบริการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เนต มีกิจกรรมที่สร้างความสนใจ การจัดบรรยากาศต้องเหมาะสม และมีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในศูนย์การเรียน และระบบการบริหารจัดการภายในศูนย์แต่ละแห่งจะมีความแตกต่างกันออกไป มีทั้งรูปแบบใหม่ที่เป็นแบบอิสระและรูปแบบที่เป็นการบูรณาการร่วมกันในการดำเนินงาน

7.1.2 การดูแลตนเองในผู้ป่วยเบาหวาน

ปทุมพรรณ มโนกุลอนันต์ (2535) ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน: กรณีศึกษาเชิงมานุษยวิทยาในชุมชนแห่งหนึ่งของจังหวัดลำปาง จำนวน 10 รายโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและสังเกตอย่างมีส่วนร่วมที่บ้านผู้ป่วย ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ได้แก่ แรงจูงใจด้านสุขภาพ ความเชื่อต่อการวินิจฉัยโรคของแพทย์ แรงสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยกำหนดพฤติกรรมการดูแล

ตนเองในด้านการควบคุมอาหาร และการใช้ยารักษา ความเชื่อในเรื่องการไม่หายจากโรค การรับรู้ถึงประโยชน์ อุปสรรคในการรักษาและสัมพันธภาพระหว่างผู้ป่วยกับเจ้าหน้าที่เป็นปัจจัยกำหนดพฤติกรรมการดูแลตนเองในด้านการใช้ยารักษา การรับรู้ในเรื่องความรุนแรงของโรคมีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองในด้านการควบคุมอาหาร และยังพบว่า ผู้ป่วยไม่ออกกำลังกายนอกจากออกแรงในที่ทำงานเท่านั้นเนื่องจากผู้ป่วยไม่รู้ว่าการออกกำลังกายจะเป็นการป้องกันภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวาน

ภาวนา กีรติยุติวงศ์ (2537) ศึกษาวิจัยเรื่องการส่งเสริมการดูแลตนเองในผู้ป่วยโรคเบาหวานในระดับโรงพยาบาลประจำจังหวัด โดยทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการในผู้ป่วยจำนวน 30 ราย ในระยะเวลา 4 เดือนพบว่า หลังจากการส่งเสริมการดูแลตนเองครบ 4 เดือนแล้ว ผู้ป่วยมีค่าเฉลี่ยของระดับฮีโมโกลบินที่มีน้ำตาลเกาะต่ำกว่า การรับรู้ความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมการดูแลตนเองและความพึงพอใจในการบริการที่ได้รับสูงกว่าเข้าโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดย มีปัจจัยซึ่งมีปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน ได้แก่ แบบแผนการดำเนินชีวิต การรับรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน ระยะเวลาที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคเบาหวาน ภาวะสุขภาพ นิสัยประจำตัว ส่วนปัจจัย ภายนอก ได้แก่ ระบบครอบครัวสภาพสังคมและทัศนคติของคนในสังคมต่อโรคเบาหวานและระบบบริการสุขภาพ

รุ้งระวี นาวีเจริญ (2542) ได้ศึกษาผลการจัดการกับอาการร่วมกันระหว่างผู้ป่วยเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลินและพยาบาล พบว่า ค่าเฉลี่ยของการรับรู้ภาวะสุขภาพ ความพึงพอใจหลังจากได้รับการจัดการกับอาการร่วมกับพยาบาลมีค่าสูงกว่าก่อนได้รับการจัดการกับอาการร่วมกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่า ผลการจัดการกับอาการร่วมกันช่วยให้ผู้ป่วยโรคเบาหวานได้เข้าใจเกี่ยวกับการควบคุมอาการของโรคเบาหวาน การเกิดภาวะแทรกซ้อน และการประเมินผลของการจัดการด้วยตนเองอย่างเหมาะสม

จิระพงศ์ อุกะโชค และ วิทยา ศรีมาดา (2543) ได้ศึกษาแบบย้อนหลัง (Retrospective Study) ในผู้ป่วยโรคเบาหวาน 451 คน ซึ่งเริ่มเป็นโรคเบาหวานก่อนอายุ 20 ปี และเป็นมานาน 10-20 ปี พบว่าผู้ป่วยที่มีโรคแทรกซ้อนทางไต ส่วนใหญ่เป็นผู้ป่วยที่ควบคุมเบาหวานไม่ดี โดยในกลุ่มผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลได้ดีจะเกิดภาวะแทรกซ้อนทางไตเพียงร้อยละ 3 ในขณะที่ควบคุมไม่ดีจะเกิดภาวะแทรกซ้อนทางไต ร้อยละ 31

จิระพร ขุทรานนท์และคณะ (2549) ได้ศึกษาพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยเบาหวานที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคเบาหวานทั้งเพศหญิงและเพศชายทุกกลุ่มอายุ ในพื้นที่ตำบล

แม่เจ้าอยู่หัว อำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวนทั้งสิ้น 16 ราย โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. การดูแลตนเองในระบบการแพทย์สามัญชน

พฤติกรรมการดูแลตนเองด้านร่างกาย ให้ความสำคัญในการดูแลตนเองทางด้านอาหารมากที่สุด มีการออกกำลังกายสม่ำเสมอ การนอนหลับพักผ่อนไม่เต็มที่และผู้ป่วยมีความตระหนักในการดูแลเท้าของตนเองเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีการรักษาแบบผสมผสานหลายวิธี พฤติกรรมการดูแลตนเองด้านการรักษา ผู้ป่วยเบาหวานส่วนใหญ่จะไปรับการรักษาต่อเนื่องจากแพทย์ มีการพบแพทย์ตามนัด รับประทานยาสม่ำเสมอ พฤติกรรมการดูแลตนเองด้านจิตใจอารมณ์ สังคม ผู้ป่วยเบาหวานจะมีพฤติกรรมในการดูแลตนเองด้านจิตใจที่แตกต่างกันตามบริบทของครอบครัว เพื่อนบ้าน และชุมชน

2. การดูแลสุขภาพในระบบการแพทย์พื้นบ้าน

เมื่อผู้ป่วยรับรู้ว่าโรคเบาหวานไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ ผู้ป่วยส่วนใหญ่เบื่อที่จะต้องรับประทานยาทุกวัน ผู้ป่วยและญาติจึงได้แสวงหาการรักษาอื่นๆ ร่วมด้วยอยู่เสมอ โดยการรักษาด้วยหมอไม้เท้าตามความเชื่อ หรือหมอไสยศาสตร์จะมีการใช้สมุนไพรโดยการปลุกเสกให้รับประทานร่วมด้วย

3. การดูแลสุขภาพระบบการแพทย์ในส่วนวิชาชีพ

เมื่อผู้ป่วยรับทราบการเกิดโรคจากแพทย์หรือบุคลากรทางด้านสาธารณสุข ก็จะมารับการรักษาโดยการดูแลของแพทย์ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ผู้ป่วยสะดวกในการติดต่อเพื่อรักษา การรักษาในระบบการแพทย์ในส่วนวิชาชีพเป็นทางเลือกที่ผู้ป่วยเลือกมากที่สุดและคิดว่าดีที่สุด

ปราณี ลือวิศวกุล และคณะ (2549) ได้ศึกษาพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานโรงพยาบาลหาดใหญ่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นผู้ป่วยเบาหวานที่มารับการรักษาในแผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลหาดใหญ่ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 176 คน ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามศึกษาพฤติกรรมการดูแลตนเองของ ผู้ป่วยโรคเบาหวานโรงพยาบาลหาดใหญ่ ผลการวิจัยพบว่า

1. พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานโรงพยาบาลหาดใหญ่อยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง

2. ผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มีเพศต่างกันจะมีพฤติกรรมการดูแลตนเองที่แตกต่างกัน เพศหญิงมีพฤติกรรมการดูแลตนเองดีกว่าเพศชาย

3. ผู้ป่วยเบาหวานที่มีอายุแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการดูแลตนเองที่แตกต่างกัน สำหรับผู้สูงอายุจะมีการดูแลตนเองไม่ดีเท่าที่ควรจากสภาพร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไป

4. ผู้ที่มีรายได้แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการดูแลตนเองที่แตกต่างกัน เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่ดี จะทำให้บุคคลมีโอกาสในการแสวงหาผลประโยชน์ทางด้านอาหาร และการเข้ารับบริการในสถานพยาบาลที่มีคุณภาพ

5. ผู้ป่วยเบาหวานที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการดูแลตนเองที่แตกต่างกัน เพราะการศึกษาเป็นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และมีทัศนคติในการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน โดยผู้ป่วยที่มีการศึกษาสูงจะระมัดระวังสุขภาพของตนเองดีกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ

6. ผู้ป่วยเบาหวานที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการดูแลตนเองที่แตกต่างกัน

สรุปได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดูแลตนเองในผู้ป่วยเบาหวาน ส่วนใหญ่พบว่าปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ได้แก่ การรับรู้เกี่ยวกับภาวะสุขภาพ ภาวะความเจ็บป่วยของตนเอง ความเชื่อต่อการวินิจฉัยโรคของแพทย์ ความพึงพอใจหลังจากที่ได้มีการเข้ารับการวางแผนในการรักษาร่วมกับพยาบาล ผู้ดูแล นอกจากนี้ปัจจัยที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น เพศ อายุ รายได้ อาชีพ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกันก็มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานเช่นกัน

7.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

อาร์เธอร์ (Arthur, 1995) ได้วิจัยเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นให้เป็นศูนย์การเรียนโดยยึดชุมชนเป็นหลัก : กรณีศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์กรสาธารณะ ผลการวิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ (1) เกี่ยวกับแรงจูงใจสาธารณะที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เช่น แรงจูงใจที่มีส่วนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการบริหารโรงเรียน ส่วนที่ (2) เน้นการทำงานร่วมกับหลายฝ่าย และปรับปรุงโครงสร้างของโรงเรียน เช่น การให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก การจัดการบริหารแบบหุ้นส่วน จะต้องใช้เวลานานจึงจะสามารถปรับโครงสร้างได้ การทำงานต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย จึงจะเกิดความเข้มแข็งและสามารถปรับปรุงโครงสร้างได้

ซิงค์ (Singh, 2005) ได้ทำวิจัยเรื่อง “ระบบการศึกษาในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร” ได้ทำวิจัยและพบว่าเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารถือเป็นสิ่งที่ดีสำหรับสาธารณะ โดยเฉพาะเรื่องของการศึกษาและการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยผู้วิจัยได้กล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงจากระบบห้องเรียนเป็นศูนย์กลางกลายเป็นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการ

เปลี่ยนแปลงที่ประสบความล้มเหลวเนื่องจากมีข้อจำกัดหลายอย่าง ซึ่งสิ่งที่สำคัญคือ ระบบการเรียนการสอนแบบเดิมทำให้ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงระบบใหม่ได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเชื่อมั่นว่าเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จะเป็นประโยชนสำหรับการศึกษาระบบใหม่อีกทั้งจะช่วยให้ชุมชนสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืน โดยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ดี จะต้องกลายเป็นแหล่งศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อเสริมสร้างความรู้และการเข้าถึงระบบการศึกษาได้ อักทั้งต้องทำให้ชุมชนมองเห็นว่า เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นสิ่งที่มีประโยชน์เปรียบเสมือนโรงเรียนที่ทุกคนสามารถเข้าไปใช้บริการค้นหาความรู้ได้

พิราร์ท (Pirate, 1973) ได้ทำการศึกษาแบบไปข้างหน้า (Prospective Study) โดยได้ทำการติดตามผู้ป่วยเบาหวานทั้งชนิดที่ 1 และ 2 จำนวน 4,400 ราย ระหว่างปี 1947 – 1973 พบว่า ผู้ป่วยผู้ป่วยกลุ่มที่ควบคุมน้ำตาลดีและพอใช้ มีอุบัติการณ์ของภาวะแทรกซ้อนทางตา (Ratinopathy) ภาวะแทรกซ้อนทางไต (Nephropathy) และภาวะแทรกซ้อนทางระบบประสาท (Neuropathy) น้อยกว่ากลุ่มที่ควบคุมเบาหวานไม่ดี

แดนและคณะ (Danne et al,. 1998) ได้ทำการศึกษาแบบไปข้างหน้า (Prospective Study) ในผู้ป่วยเบาหวานที่เป็นเด็กและวัยรุ่น จำนวน 346 คน เช่นกัน และพบว่า โอกาสที่ผู้ป่วยจะปลอดจากภาวะแทรกซ้อนทางตา (Ratinopathy) จะสูงสุดในผู้ป่วยที่มี HbA1c น้อยกว่าร้อยละ 8.01

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งใน และต่างประเทศ พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์วิทยบริการ ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ศูนย์เทเลเซนเตอร์ ฯลฯ ยังไม่พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศูนย์การเรียนรู้ในหน่วยบริการปฐมภูมิโดยตรง อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีความเห็นว่าศูนย์ฯต่างๆ ดังกล่าว รวมถึงศูนย์การเรียนรู้ในหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ ซึ่งจัดว่าเป็นหน่วยงานที่ให้บริการ และสนับสนุนงานทางด้านการศึกษา การเรียนรู้ ควรมีหลักการในการบริหารจัดการ เพื่อให้การดำเนินงานสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการวิจัย รวมถึงการสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นต่อการพัฒนา การดำเนินงานในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ด้วยเรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี ให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้รับบริการ

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังนี้ คือ กำหนดประชากร สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี ทั้งหมดจำนวน 32 คน กลุ่มที่ 2 ผู้ปฏิบัติงานหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี ทั้งหมดจำนวน 185 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี เป็นแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ โดยประกอบด้วย แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิจำนวน 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานของผู้บริหารหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี จำนวน 6 ข้อ และ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะทั่วไป เป็นคำถามปลายเปิด และแบบสอบถามสำหรับผู้ปฏิบัติงานหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิจำนวน 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีข้อคำถามจำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานของผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี จำนวน 8 ข้อ และ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะทั่วไป เป็นคำถามปลายเปิด มีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดสิ่งที่จะสอบถาม ในส่วนของผู้บริหารหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ ประกอบด้วย (1) นโยบาย และอัตลักษณ์ของศูนย์การเรียนรู้ (2) เนื้อหาสาระที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ (3) การจัดสภาพแวดล้อม และกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ (4) อาคารสถานที่ของศูนย์การเรียนรู้ (5) ช่วงเวลาที่ต้องการให้เปิดบริการในศูนย์การเรียนรู้ และ (6) บุคลากรที่ต้องการให้เป็นผู้รับผิดชอบในศูนย์การเรียนรู้

ในส่วนของผู้ปฏิบัติงานหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ ประกอบด้วย (1) เนื้อหาสาระที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ (2) การจัดสภาพแวดล้อม และกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ (3) ขั้นตอนการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ (4) การประเมินผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ (5) ประเภทของสื่อการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ (6) สิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ (7) ช่วงเวลาที่ต้องการให้เปิดบริการในศูนย์การเรียนรู้ และ (8) บุคลากรที่ต้องการให้เป็นผู้รับผิดชอบในศูนย์การเรียนรู้

ขั้นที่ 2 ศึกษาค้นคว้า จากเอกสาร และตำรา เกี่ยวกับการสร้างแบบสอบถาม และเนื้อหาสาระเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

ขั้นที่ 3 กำหนดรูปแบบของแบบสอบถาม ประกอบด้วย แบบสอบถามแบบเลือกตอบแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีระดับคะแนนดังนี้

ระดับคะแนน	แปลความหมาย
5	ความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด
4	ความต้องการอยู่ในระดับมาก
3	ความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง
2	ความต้องการอยู่ในระดับน้อย
1	ความต้องการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นที่ 4 สร้างแบบสอบถาม มีจำนวน 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ ประกอบด้วย แบบสอบถามแบบเลือกตอบ จำนวน 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 ความต้องการของผู้บริหารหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานจำนวน 14 ข้อ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ จำนวน 1 ข้อ และ ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้ปฏิบัติงานหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ ประกอบด้วย แบบสอบถามแบบเลือกตอบจำนวน 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 ความต้องการของผู้ปฏิบัติงานหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ เกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานจำนวน 13 ข้อ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ จำนวน 1 ข้อ

ขั้นที่ 5 ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ที่พัฒนาขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านตรวจสอบ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 1 ท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเนื้อหาเกี่ยวกับโรคทางด้านอายุรกรรม จำนวน 1 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัดและประเมินผล จำนวน 1 ท่าน ซึ่งทั้ง 3 ท่าน ได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ความครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ (รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิแสดงไว้ในภาคผนวก ก หน้า 96) ผู้ทรงคุณวุฒิจะตรวจสอบข้อคำถามตรงตามวัตถุประสงค์ ความชัดเจนและการใช้ภาษาของข้อคำถาม การใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ประเมินคุณภาพของแบบสอบถามอยู่ในระดับดี (แบบประเมินคุณภาพของแบบสอบถามอยู่ในภาคผนวก ค หน้า 115) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน มาปรับปรุงแบบสอบถาม ซึ่งได้แสดงไว้ในขั้นที่ 6

เกณฑ์การให้คะแนนการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ผู้วิจัยนำข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (Index Of Congruence: IOC) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ $\sum R$ = แทนผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

จากนั้นจึงหาค่าเฉลี่ยซึ่งกำหนดค่าคะแนน ดังนี้

+ 1 ถ้าแน่ใจว่า รายการสอบถามมีความเหมาะสม

0 ถ้าไม่แน่ใจว่า รายการสอบถามมีความเหมาะสม

- 1 ถ้าแน่ใจว่า รายการสอบถามไม่มีความเหมาะสม

ผลการวิเคราะห์ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับข้อคำถามจากการพิจารณาข้อคำถามที่มีค่า IOC $\leq .50$ ที่แสดงว่าเป็นข้อคำถามที่สอดคล้องเชิงเนื้อหาทั้ง 5 ด้าน ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่าข้อคำถามรายข้อมีค่า IOC อยู่ในช่วง 0.60 – 1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ทุกข้อ (ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม แสดงใน ภาคผนวก ค หน้า 115)

ขั้นที่ 6 ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะ ของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

ให้ปรับคำว่า ชุดการสอนเป็น ชุดการเรียน ในแบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับผู้ปฏิบัติงาน ตอนที่ 2 ข้อที่ 5 เกี่ยวกับประเภทของสื่อการเรียนรู้ ข้อย่อยที่ 5 เรื่องสื่อประเภทชุดการสอน

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อให้มีความชัดเจนของเนื้อหา และความเหมาะสมด้านภาษา โดยยังคงเนื้อหาตามข้อคำถามเดิม จากนั้นจึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 7 ทดลองใช้แบบสอบถาม ทดลองใช้แบบสอบถาม โดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง ในช่วงระหว่างวันที่ 9-13 ตุลาคม 2553 กับ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ ในพื้นที่อำเภอใกล้เคียง จำนวน 25 คน ผลการทดลองใช้เครื่องมือ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจภาษาที่ใช้และเข้าใจข้อคำถามแต่ละข้อเป็นอย่างดี โดยในแบบสอบถามได้ให้กลุ่มตัวอย่างทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตารางซึ่งมีให้เลือก 2 ช่อง คือ เข้าใจ / ไม่เข้าใจ ในข้อคำถาม หลังจากทดลองใช้พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบว่า “เข้าใจ” ในข้อคำถามทุกข้อ

ขั้นที่ 8 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ หลังจากปรับปรุงแบบสอบถามตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ จึงดำเนินการจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำมาใช้สอบถามความคิดเห็นกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ มีรายละเอียดดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามสำหรับสำหรับผู้บริหารหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 ความต้องการของผู้บริหาร เกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน จำนวน 49 ข้อ เป็นแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ

1. นโยบาย และอัตลักษณ์ของศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน มีข้อคำถามย่อย จำนวน 19 ข้อ

2. เนื้อหาสาระที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน มีข้อคำถามย่อย จำนวน 11 ข้อ

3. การจัดสภาพแวดล้อม และกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน มีข้อคำถามย่อย จำนวน 8 ข้อ

4. อาคารสถานที่ของศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน มีข้อคำถามย่อย จำนวน 4 ข้อ

5. ช่วงเวลาที่ต้องการให้เปิดบริการ ในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเอง สำหรับผู้ป่วยเบาหวาน มีข้อคำถามย่อย จำนวน 3 ข้อ

6. บุคลากรที่ต้องการให้เป็นผู้รับผิดชอบในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน มีข้อคำถามย่อย จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร จำนวน 1 ข้อ สอบถามผู้บริหารหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามสำหรับผู้ปฏิบัติงานหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 ความต้องการของผู้ปฏิบัติงานบริหาร เกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน จำนวน 74 ข้อ เป็นแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ

1. เนื้อหาสาระที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน มีข้อคำถามย่อย จำนวน 11 ข้อ

2. การจัดสภาพแวดล้อม และกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเอง สำหรับผู้ป่วยเบาหวาน มีข้อคำถามย่อย จำนวน 24 ข้อ

3. ขั้นตอนการเรียนรู้ที่ต้องการให้มี ในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเอง สำหรับผู้ป่วยเบาหวาน มีข้อคำถามย่อย จำนวน 3 ข้อ

4. การประเมินผลการเรียนรู้ ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน มีข้อคำถามย่อย จำนวน 2 ข้อ

5. ประเภทของสื่อการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ มีข้อคำถามย่อย จำนวน 21 ข้อ

6. สิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ มีข้อคำถามย่อย จำนวน 6 ข้อ

7. ช่วงเวลาที่ต้องการให้เปิดบริการ มีข้อคำถามย่อย จำนวน 3 ข้อ

8. บุคลากรที่ต้องการให้เป็น ผู้รับผิดชอบในศูนย์การเรียนรู้ มีข้อคำถามย่อย จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะของผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 1 ข้อ สอบถามผู้ปฏิบัติงานหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ เกี่ยวกับข้อเสนอแนะของศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี

3. การรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขอความร่วมมือ ด้วยการทำหนังสือถึงหัวหน้าหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลและขอความร่วมมือให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานตอบแบบสอบถาม

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจก และรับแบบสอบถามด้วยตนเอง ประกอบด้วย (1) แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี จำนวน 32 ฉบับ และ (2) แบบสอบถามสำหรับผู้ปฏิบัติงานหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี จำนวน 185 ฉบับ

3.3 วัน เวลา ในการแจกและรับแบบสอบถาม ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลระหว่างเดือน ธันวาคม 2553 ถึงเดือน เมษายน 2554

3.4 จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืน พบว่า (1) แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี ส่งไปจำนวน 32 ฉบับได้รับคืน 32 ฉบับ มีความสมบูรณ์ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ100 และ (2) แบบสอบถามสำหรับผู้ปฏิบัติงานหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี ส่งไปจำนวน 185 ฉบับได้รับคืน 185 ฉบับ มีความสมบูรณ์ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กระทำการประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละ

4.1.1 การคำนวณหาค่าร้อยละ ใช้สูตรดังนี้

$$\text{ร้อยละของข้อใด คือ } \left(\frac{Fx}{N} \right) \times 100$$

Fx คือ ความถี่ของข้อนั้น

N คือ จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี เกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตร ดังนี้

4.2.1 สูตรค่าเฉลี่ย (Mean - $\overline{X}$) มีดังนี้

$$\bar{x} \text{ คือ } \frac{\sum x}{N}$$

$\bar{x}$ คือ ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ คือ ผลรวมทั้งหมดของคะแนน

N คือ จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

การวิเคราะห์แบบสอบถามความต้องการ กำหนดช่วงของค่าเฉลี่ยตามแนวของ จอห์น ดับบลิว เบสท์ และเจมส์ วี คาห์น (John W.Best and James V. Kahn) ดังนี้ (Best, John W. and Kahn, James V. 1993: 181 – 182) ดังนี้

ระดับคะแนน	แปลความหมาย
4.50 – 5.00	ความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49	ความต้องการอยู่ในระดับมาก
2.50 – 3.49	ความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง
1.00 – 1.49	ความต้องการอยู่ในระดับน้อย
1.50 – 2.40	ความต้องการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.2.2 สูตรค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation – S.D.) (Lafferty, Petter and Rowe, Julain, 1995 : 561 – 562)

$$S.D = \sqrt{\frac{N\sum x^2 - \left(\sum x^2\right)}{N(N-1)}}$$

เมื่อกำหนดให้ S.D. คือ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$N\sum X^2$ คือ ผลรวมยกกำลังสองของคะแนนทุกจำนวน

$(\sum X)^2$ คือ ผลรวมของคะแนนทุกจำนวนยกกำลังสอง

N คือ จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

เกณฑ์สำหรับค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน กำหนดไว้ดังนี้

1) เมื่อส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 0 แสดงว่า ข้อมูลชุดนั้นไม่มีการกระจาย นั่นคือคะแนนทุกจำนวนในข้อมูลนั้นมีค่าเท่ากัน หรือถ้าแทนคะแนนชุดนั้นด้วยความต้องการของคนกลุ่มหนึ่ง หมายความว่าคนกลุ่มนั้นมีความต้องการตรงกัน หรือมีคนแสดงความต้องการคนเดียว

2) เมื่อส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. = 1 แสดงว่า การแจกแจงข้อมูลชุดนั้นลักษณะเป็นเส้นโค้งปกติ หรือมีลักษณะสมมาตร กรณีนี้ใช้ค่าเฉลี่ยของข้อมูลแสดงขนาดของข้อมูลโดยค่าเฉลี่ยดีที่สุด

3) เมื่อค่า S.D. เข้าใกล้ 0 แสดงว่า ข้อมูลชุดนั้นมีการกระจายน้อยลงทุกที ถ้าแทนคะแนนชุดนั้นด้วยความต้องการของคนกลุ่มหนึ่ง หมายความว่า คนกลุ่มนั้นมีความต้องการใกล้เคียงกันมากกว่าข้อมูลที่มีค่า S.D. สูงกว่า

4) เมื่อค่า S.D. เข้าใกล้ 1 แสดงว่า ข้อมูลชุดนั้นมีการแจกแจงของข้อมูลชุดนั้นมีค่าใกล้เคียงกับโค้งปกติกว่าข้อมูลที่มีการแจกแจงห่างจาก 1 มากกว่า

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิจัย เรื่องความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปได้ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติ ครอบคลุมเพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์ที่ดำรงตำแหน่งบริหาร ตำแหน่งทางการบริหาร ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และ ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นผู้บริหาร (N=32)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	11	34.4
หญิง	21	65.6
อายุ		
ต่ำกว่า 25 ปี	0	0
25 - 30 ปี	0	0
31 - 35 ปี	0	0
36 - 40 ปี	4	12.6
41 - 45 ปี	2	6.2
สูงกว่า 45 ปี	26	81.2

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
วุฒิการศึกษาสูงสุด		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	5	15.6
ปริญญาตรี	26	81.2
ปริญญาโท	1	3.2
ปริญญาเอก	0	0
ประสบการณ์ที่ดำรงตำแหน่งบริหาร		
1-5 ปี	9	28.1
6-10 ปี	0	0
11-15 ปี	6	18.8
มากกว่า 15 ปี	17	53.1
ตำแหน่งทางการบริหาร		
หัวหน้าหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิโรงพยาบาล	1	3.1
หัวหน้าหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิเทศบาล	1	3.1
หัวหน้าสถานีอนามัย	30	93.8
อื่นๆ	0	0

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้บริหาร มีดังนี้

1. เพศ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 65.6 รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 34.4

2. อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในช่วงอายุสูงกว่า 45 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 81.2 รองลงมาตามลำดับ คือ อายุระหว่าง 36-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.6 และ น้อยที่สุดคือ ช่วงอายุ 41-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 6.2

3. วุฒิการศึกษาสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 81.2 รองลงมาคือระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 15.6 และน้อยที่สุดคือ ระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 3.2

4. ประสบการณ์ที่ดำรงตำแหน่งบริหาร ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า อยู่ในช่วงมากกว่า 15 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.1 รองลงมาอยู่ในช่วง 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.1 และน้อยที่สุดอยู่ในช่วง 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.8 และ

5. ตำแหน่งทางการบริหารของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เป็นตำแหน่งหัวหน้าสถานีอนามัยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.8 รองลงมาคือตำแหน่งหัวหน้าหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิโรงพยาบาล และตำแหน่งหัวหน้าหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 3.1 เท่ากัน

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงาน (N=185)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	20	10.8
หญิง	16.5	89.2
อายุปัจจุบัน		
ต่ำกว่า 25 ปี	19	10.3
25 - 30 ปี	14	7.6
31 - 35 ปี	17	9.2
36 - 40 ปี	35	18.9
41 - 45 ปี	46	24.9
สูงกว่า 45 ปี	54	29.2
วุฒิการศึกษาสูงสุด		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	3	1.6
ปริญญาตรี	164	88.6
ปริญญาโท	18	9.7
ปริญญาเอก	0	0
ประสบการณ์การปฏิบัติงาน		
1 - 5 ปี	34	18.4
6 - 10 ปี	4	2.2
11 - 15 ปี	20	10.8
มากกว่า 15 ปี	127	68.6

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง		
พยาบาลวิชาชีพ	111	60.0
นักวิชาการสาธารณสุข	47	25.4
เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน	16	8.6
เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข	8	4.3
อื่นๆ (ลูกจ้าง)	3	1.6

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้ปฏิบัติงาน มีดังนี้

1. เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 89.2 รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 10.8

2. อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในช่วงอายุสูงกว่า 45 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.2 รองลงมาตามลำดับ คือ อายุระหว่าง 41-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.9 ช่วงอายุ 36-40 ปี ร้อยละ 18.9 ช่วงอายุ ต่ำกว่า 25 ปี ร้อยละ 10.3 และน้อยที่สุดอยู่ใน ช่วงอายุ 25 -30 ปี คิดเป็น ร้อยละ 7.6

3. วุฒิการศึกษาสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า อยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 88.6 รองลงมาคือระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 9.7 และ น้อยที่สุดคือ ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 1.6

4. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า มากที่สุด คือ มากกว่า 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 68.6 รองลงมาอยู่ในช่วง 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.4 และน้อยที่สุดอยู่ในช่วง 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 2.2

5. ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เป็นตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.6 รองลงมาคือตำแหน่งนักวิชาการสาธารณสุข คิดเป็นร้อยละ 25.4 ตำแหน่งเจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน ร้อยละ 8.6 และน้อยที่สุดคือ ตำแหน่งอื่นๆ เช่น ลูกจ้าง ฯลฯ คิดเป็นร้อยละ 1.6

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี

ตารางที่ 4.3 ความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานของ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี โดยภาพรวม

ด้านที่	รายการ	$\overline{X}$	S.D.	แปลความ
1	ด้านนโยบายและอัตลักษณ์ของศูนย์การเรียนรู้ของผู้บริหาร	4.12	0.51	มาก
2	ด้านเนื้อหาสาระที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้			
	2.1 ผู้บริหาร	4.28	0.59	มาก
	2.2 ผู้ปฏิบัติงาน	4.37	0.67	มาก
3	ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมการเรียนรู้			
	3.1 ผู้บริหาร	4.27	0.53	มาก
	3.2 ผู้ปฏิบัติงาน	4.24	0.64	มาก
4	ด้านอาคารสถานที่ของศูนย์การเรียนรู้	3.71	0.74	มาก
5	ด้านช่วงเวลาที่ต้องการให้เปิดบริการศูนย์การเรียนรู้	3.55	0.87	มาก
6	ด้านบุคลากรที่ต้องการให้เป็นผู้รับผิดชอบศูนย์การเรียนรู้	4.13	0.73	มาก
7	ด้านขั้นตอนการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ของผู้ปฏิบัติงาน	4.16	0.80	มาก
8	ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ของผู้ปฏิบัติงาน	4.11	0.79	มาก
9	ด้านประเภทของสื่อที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ของผู้ปฏิบัติงาน	4.12	0.74	มาก
10	ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ของผู้ปฏิบัติงาน	4.24	0.76	มาก
	รวม	**4.11**	**0.70**	**มาก**

จากตารางที่ 4.3 พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถาม มีความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.11, S.D = .70) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านเนื้อหาสาระที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ของผู้ปฏิบัติงาน ($\overline{X}$ = 4.37, S.D = .67)

ผลการวิเคราะห์ความต้องการ ศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี เป็นรายด้าน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.4 - 4.15

2.1 ด้านนโยบายและอัตลักษณ์ของศูนย์การเรียนรู้

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านนโยบายและอัตลักษณ์ของศูนย์การเรียนรู้ของผู้บริหาร (N = 32)

ข้อที่	รายการ	$\overline{X}$	S.D.	แปลความ
1	ความสำคัญของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน			
	1.1 เป็นแหล่งที่ช่วยทำให้ผู้ป่วยเบาหวานได้เรียนรู้เรื่องการดูแลตนเอง จนสามารถปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	4.53	0.51	มากที่สุด
	1.2 เป็นสถานที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของผู้ป่วย ญาติ และผู้ดูแลผู้ป่วยเบาหวาน	4.38	0.55	มาก
	1.3 เป็นคลังความรู้สำหรับบุคลากรสาธารณสุข ผู้ป่วย ญาติ และผู้ดูแลผู้ป่วยเบาหวานได้ศึกษาหาความรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับโรคเบาหวาน	4.31	0.64	มาก
2	วิสัยทัศน์ของศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน			
	2.1 เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านสุขภาพ ด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม และเป็นแกนนำเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันในพื้นที่เพื่อการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของประชาชน	4.22	0.61	มาก
	2.2 เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านสุขภาพและใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารสุขภาพอย่างรู้เท่าทันเพื่อสร้างเครือข่ายสังคมสุขภาพดี และดำรงอยู่อย่างพึ่งตนเองได้	4.19	0.69	มาก

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ข้อที่	รายการ	$\overline{X}$	S.D.	แปลความ
	2.3 เป็นองค์กรชั้นนำในการเสริมสร้างศักยภาพและการมีส่วนในการดูแลสุขภาพ ตนเอง ครอบครัวชุมชน ให้มีสุขภาพดีตามวิถีไทยอย่างยั่งยืน	4.06	0.72	มาก
3	พันธกิจของศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน			
	3.1 ส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้ป่วยเบาหวานและประชาชนทั่วไปให้เกิดการเรียนรู้ด้านการดูแลสุขภาพตนเองและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้อง	4.25	0.62	มาก
	3.2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ป่วยเบาหวานภาคีเครือข่ายในการพัฒนาศักยภาพการดูแลสุขภาพตนเองและประชาชนในชุมชน	4.06	0.62	มาก
	3.3 พัฒนาระบบการเรียนรู้ด้านสุขภาพและการสื่อสารสุขภาพ	4.06	0.80	มาก
	3.4 เป็นศูนย์กลางในการจัดหา จัดเก็บ ซ่อมแซมและให้บริการสื่อการเรียนรู้การดูแลสุขภาพสำหรับผู้ป่วยเบาหวานและประชาชนทั่วไป	3.84	0.88	มาก
	3.5 เป็นศูนย์ประสานงานและรวบรวมข้อมูลและงานวิจัยโรคเบาหวาน	3.91	0.78	มาก
4	ประโยชน์ของศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน			
	4.1 เป็นแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน	4.25	0.72	มาก
	4.2 เป็นแหล่งสืบค้นความรู้สำหรับผู้ป่วยเบาหวานและเครือข่ายสร้างสุขภาพในชุมชน	4.25	0.62	มาก
	4.3 เป็นแหล่งให้บริการยืมสื่อ แจกจ่ายสื่อ และเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพ	4.22	0.87	มาก
	4.4 เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชน ผู้นำชุมชน แกนนำสุขภาพ	4.09	0.82	มาก
	4.5 เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพ/ คุณภาพในการรักษาพยาบาลผู้ป่วยเบาหวาน	4.03	0.31	มาก

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ข้อที่	รายการ	$\overline{X}$	S.D.	แปลความ
4.6	เป็นแหล่งศูนย์กลางการเรียนรู้ การสร้างเสริมพลังอำนาจในการดูแลสุขภาพตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานและครอบครัว	4.00	0.67	มาก
4.7	พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการผลิตสื่อ/การใช้สื่อ	3.72	1.22	มาก
4.8	บุคลากรได้สร้างนวัตกรรม / งานวิจัยด้านการสื่อสาร	3.84	1.05	มาก
	รวม	**4.12**	**0.51**	**มาก**

จาก ตารางที่ 4.4 พบว่าโดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้บริหาร มีความเห็นด้านนโยบายและอัตลักษณ์ของศูนย์การเรียนรู้ ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.12 , S.D. = .51) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า (1) ด้านความสำคัญของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ให้ศูนย์การเรียนรู้ฯเป็นแหล่งที่ช่วยให้ผู้ป่วยเบาหวาน ได้เรียนรู้เรื่องการดูแลตนเอง จนสามารถปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ($\bar{x}$ = 4.53, S.D. = .51) (2) ด้านวิสัยทัศน์ของศูนย์การเรียนรู้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ให้ศูนย์การเรียนรู้ฯ เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านสุขภาพ ด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม และเป็นแกนนำเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันในพื้นที่เพื่อการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของประชาชน ($\bar{x}$ = 4.22, S.D. = .61) (3) ด้านพันธกิจของศูนย์การเรียนรู้ฯ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือให้ศูนย์การเรียนรู้ ส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้ป่วยเบาหวานและประชาชนทั่วไป เกิดการเรียนรู้เรื่องการดูแลสุขภาพตนเองและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้อง ($\bar{x}$ = 4.25, S.D. = .62) และ (4) ด้านประโยชน์ของศูนย์การเรียนรู้ฯ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน คือ ให้ศูนย์การเรียนรู้ เป็นแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ($\bar{x}$ = 4.25, S.D. = .72) และ เป็นแหล่งสืบค้นความรู้สำหรับผู้ป่วยเบาหวานและเครือข่ายสร้างสุขภาพในชุมชน ($\bar{x}$ = 4.25, S.D. = .62)

2.2 ด้านเนื้อหาสาระที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้

ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้าน เนื้อหาสาระที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ฯของผู้บริหาร (N = 32)

ข้อที่	รายการ	$\overline{X}$	S.D.	แปลความ
1	สาเหตุ ชนิด และการรักษาเบาหวาน	4.41	0.71	มาก
2	ภาวะฉุกเฉินในผู้ป่วยเบาหวาน	4.50	0.62	มากที่สุด
3	โรคแทรกซ้อนเรื้อรังในผู้ป่วยเบาหวาน	4.47	0.72	มาก
4	แนวทางในการให้ความรู้กับผู้ป่วยเบาหวาน			
	4.1 วิธีการตรวจหาน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยฯ	4.22	0.71	มาก
	4.2 วิธีการควบคุมอาหารด้วยตนเองของผู้ป่วยฯ	4.41	0.67	มาก
	4.3 วิธีการฉีดอินสุลินด้วยตนเองของผู้ป่วยฯ	4.13	0.87	มาก
	4.4 วิธีการจัดตารางกำกับการรับประทานยาเม็ดของผู้ป่วยฯ	4.06	0.84	มาก
	4.5 วิธีการออกกำลังกายของผู้ป่วยฯ	4.34	0.65	มาก
	4.6 วิธีการดูแลเท้าด้วยตนเองของผู้ป่วยฯ	4.34	0.65	มาก
5	การดูแลผู้ป่วยเบาหวานในกรณีพิเศษ			
	5.1 กรณีผู้ป่วยเบาหวานกับการตั้งครรภ์	4.16	0.88	มาก
	5.2 กรณีผู้ป่วยเบาหวานกับการผ่าตัด	4.09	0.93	มาก
	รวม	**4.28**	**0.59**	**มาก**

จากตารางที่ 4.5 พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้บริหาร มีความต้องการ ด้านเนื้อหาสาระที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ฯ ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.28, S.D. = .59) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ภาวะฉุกเฉินในผู้ป่วยเบาหวาน ($\bar{x}$ = 4.50, S.D. = .62)

ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้าน เนื้อหาสาระที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ฯของผู้ปฏิบัติงาน (N = 185)

ข้อที่	รายการ	$\overline{X}$	S.D.	แปลความ
1	สาเหตุ ชนิด และการรักษาโรคเบาหวาน	4.35	0.75	มาก
2	ภาวะฉุกเฉินในผู้ป่วยเบาหวาน	4.50	0.78	มากที่สุด
3	โรคแทรกซ้อนเรื้อรังในผู้ป่วยเบาหวาน	4.48	0.77	มาก
4	แนวทางในการให้ความรู้ผู้ป่วยเบาหวาน เรื่องการตรวจหาน้ำตาลในเลือด	4.32	0.79	มาก
5	แนวทางในการให้ความรู้ผู้ป่วยเบาหวาน เรื่องการควบคุมอาหาร	4.46	0.77	มาก
6	แนวทางในการให้ความรู้ ผู้ป่วยเบาหวาน เรื่องการรับประทานยาเม็ด	4.40	0.76	มาก
7	แนวทางในการให้ความรู้ ผู้ป่วยเบาหวาน เรื่องการฉีดยาอินสุลิน	4.29	0.88	มาก
8	แนวทางในการให้ความรู้ ผู้ป่วยเบาหวาน เรื่องการออกกำลังกาย	4.49	0.72	มาก
9	แนวทางในการให้ความรู้ ผู้ป่วยเบาหวาน เรื่องการดูแลเท้า	4.44	0.79	มาก
10	การดูแลผู้ป่วยเบาหวาน กรณีพิเศษ เมื่อหญิงตั้งครรภ์	4.28	0.86	มาก
11	การดูแลผู้ป่วยเบาหวาน กรณีพิเศษ เมื่อได้รับการผ่าตัด	4.10	0.96	มาก
	รวม	**4.37**	**.67**	**มาก**

จากตารางที่ 4.6 พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้ปฏิบัติงาน มีความต้องการด้านเนื้อหาสาระที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ฯ ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.37, S.D. = .67) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ภาวะฉุกเฉินในผู้ป่วยเบาหวาน ($\bar{x}$ = 4.50, S.D. = .78)

2.3 การจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ฯ

ตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ฯ ของผู้บริหาร (N = 32)

ข้อที่	รายการ	$\overline{X}$	S.D.	แปลความ
1	มุมการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อต่างๆ สำหรับผู้ป่วยเบาหวาน	4.34	0.60	มาก
2	มุมให้คำปรึกษาสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน	4.34	0.60	มาก
3	มุมกิจกรรมกลุ่มเรียนรู้สำหรับผู้ป่วยเบาหวาน	4.22	0.55	มาก
4	มุมเรียนรู้เรื่องการรับประทานอาหารให้ถูกต้องเหมาะสมกับผู้ป่วยเบาหวาน	4.44	0.50	มาก
5	มุมเรียนรู้เรื่องการรับประทานยา และการฉีดอินสุลินที่ถูกต้องสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน	4.13	0.79	มาก
6	มุมเรียนรู้เรื่องการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับผู้ป่วยเบาหวาน	4.38	0.61	มาก
7	มุมเรียนรู้เรื่องการดูแลเท้าสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน	4.19	0.74	มาก
8	มุมระบบข้อมูลสารสนเทศโรคเบาหวาน	4.13	0.61	มาก
	รวม	**4.27**	**0.53**	**มาก**

จากตารางที่ 4.7 พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้บริหาร มีความต้องการ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ฯ ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.27, S.D. = .53) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มุมเรียนรู้เรื่องการรับประทานอาหารให้ถูกต้องเหมาะสมกับผู้ป่วยเบาหวาน ($\bar{x}$ = 4.44, S.D. = .50)

ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ฯ ของผู้ปฏิบัติงาน (N = 185)

ข้อที่	รายการ	$\overline{X}$	S.D.	แปลความ
1	มุมการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อต่างๆ สำหรับผู้ป่วยเบาหวาน			
	1.1 กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากสื่อสิ่งพิมพ์ เช่นหนังสือ ตำราทางวิชาการ คู่มือ เอกสาร แผ่นพับ จดหมายข่าว	4.11	0.82	มาก
	1.2 กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อโสตทัศน์ เช่น ชุดการสอน ภาพโปสเตอร์ รูปภาพ แผ่นวีซีดี คอมพิวเตอร์ช่วยสอน	4.16	0.92	มาก
	1.3 กิจกรรมการยืม การคืนสื่อ อุปกรณ์การเรียนรู้ด้วยตนเองที่บ้าน	3.96	0.95	มาก
2	มุมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่ม สำหรับผู้ป่วยเบาหวาน			
	2.1 กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	4.28	0.90	มาก
	2.2 กิจกรรมกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนดูแลสุขภาพในคลินิกโรคเบาหวานและที่บ้าน	4.32	0.80	มาก
	2.3 กิจกรรมจิตอาสาช่วยเพื่อนเบาหวานในชุมชน	4.31	0.77	มาก
3	มุมการเรียนรู้ และกิจกรรมเรื่องการรับประทานยาและการฉีดยาอินสุลินให้ผู้ป่วยเบาหวาน			
	3.1 กิจกรรมให้ความรู้เรื่อง ยาเม็ดรับประทานยาฉีดอินสุลิน	4.32	0.82	มาก
	3.2 กิจกรรมสาธิตการจัดตารางกำกับการรับประทานยาการฉีดยาอินสุลิน ให้ผู้ป่วยเบาหวาน ญาติ ผู้ดูแล	4.34	0.82	มาก
	3.3 กิจกรรมสาธิตการฉีดยาอินสุลินให้ผู้ป่วยเบาหวาน ญาติ ผู้ดูแล และให้ผู้ป่วยเบาหวาน ญาติ ผู้ดูแล สาธิต ย้อนกลับจนถูกต้อง	4.37	0.77	มาก
4	มุมการเรียนรู้ และกิจกรรมเรื่องการรับประทานอาหารให้ถูกต้องและสอดคล้องกับแผนการรักษาพยาบาล			
	4.1 กิจกรรมฝึกปฏิบัติ การกำหนดชนิดอาหารปริมาณอาหารที่ควรรับประทานในแต่ละมื้อ	4.35	0.80	มาก
	4.2 กิจกรรมฝึกปฏิบัติการเลือกอาหารที่มีอยู่ในชุมชนมาประกอบเป็นอาหาร สำหรับผู้ป่วยเบาหวานได้อย่างเหมาะสม	4.34	0.79	มาก

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ข้อที่	รายการ	$\overline{X}$	S.D.	แปลความ
	4.3 กิจกรรมให้ผู้ป่วยเบาหวาน ญาติ ผู้ดูแลฝึกประกอบอาหารที่สอดคล้องกับแผนการรักษา กับอาการของโรค	4.33	0.80	มาก
5	มุมการเรียนรู้ และกิจกรรมเรื่องการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับผู้ป่วยเบาหวาน			
	5.1 กิจกรรมลงทะเบียนและบันทึกพฤติกรรมการออกกำลังกายของผู้ป่วยเบาหวาน	4.12	0.88	มาก
	5.2 กิจกรรมสาธิตการออกกำลังกาย และให้ผู้ป่วยเบาหวานออกกำลังกายตามความถนัดของผู้ป่วย เช่น ยางยืด กายบริหาร โยคะ รำไม้พลอง เป็นต้น	4.31	0.80	มาก
	5.3 กิจกรรมจัดเครือข่ายสนับสนุนการออกกำลังกายต่อเนื่องที่บ้าน/ ชุมชน	4.25	0.78	มาก
6	มุมการเรียนรู้ และกิจกรรม เรื่องการดูแลเท้าสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน			
	6.1 กิจกรรมประเมินความสามารถในการดูแลเท้าของผู้ป่วยเบาหวาน	4.37	0.74	มาก
	6.2 กิจกรรมให้ผู้ป่วยเบาหวาน ฝึกทักษะการดูแลเท้า การตัดเล็บเท้า การตรวจชีพจร หลังเท้า การบริหารเท้า	4.36	0.75	มาก
	6.3 กิจกรรมการประยุกต์ใช้อุปกรณ์การ ดูแลเท้าด้วยตนเอง	4.19	0.80	มาก
7	มุมการเรียนรู้จากระบบสารสนเทศโรคเบาหวาน			
	7.1 กิจกรรมให้ผู้ป่วยเบาหวานศึกษาข้อมูลระดับน้ำตาลในเลือด ศึกษาข้อมูลแผนการรักษา แผนการดูแลตนเองจากระบบข้อมูล สารสนเทศ	4.06	0.84	มาก
	7.2 กิจกรรมให้ผู้ป่วย ญาติ หรือผู้ดูแล นำข้อมูลมาเปรียบเทียบผลการดูแล รักษาพยาบาล และวางแผนดูแลสุขภาพตนเองต่อเนื่องที่บ้านให้เหมาะสม สอดคล้องกับแผนการรักษาพยาบาล	4.15	0.81	มาก
	7.3 กิจกรรมเครือข่ายเพื่อนช่วยเพื่อนเบาหวานนำข้อมูลเบาหวานสู่การวางแผน ช่วยเหลือ กันในชุมชน	4.15	0.81	มาก

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ข้อที่	รายการ	$\overline{X}$	S.D.	แปลความ
8	มุมการเรียนรู้และกิจกรรมให้คำปรึกษาสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน			
	8.1 กิจกรรมให้คำปรึกษาสำหรับผู้ป่วย เบาหวานโดยเจ้าหน้าที่ในหน่วยบริการ ปฐมภูมิ	4.25	0.75	มาก
	8.2 กิจกรรมให้คำปรึกษาสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ที่มีปัญหายุ่งยาก ซับซ้อน โดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น นักกำหนดอาหาร นักกายภาพบำบัด นักจิตวิทยา พยาบาลเฉพาะทาง	4.24	0.83	มาก
	8.3 กิจกรรมให้คำปรึกษาสำหรับผู้ป่วยโรคเบาหวาน และครอบครัวกรณีพิเศษ ในหญิงตั้งครรภ์ ผู้ป่วยเบาหวานที่มีการผ่าตัด	4.18	0.83	มาก
	รวม	**4.24**	**0.64**	**มาก**

จาก ตารางที่ 4.8 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงาน มีความต้องการด้านการจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.24, S.D. = .64) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า (1) ด้านมุมการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อต่างๆ มีความต้องการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองจาก สื่อโสตทัศน์ เช่น ชุดการสอน ภาพโปสเตอร์ รูปภาพ แผ่นวีซีดี คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ($\bar{x}$ = 4.16, S.D. = .92) (2) ด้านมุมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่ม มีความต้องการในเรื่อง กิจกรรมกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนดูแลสุขภาพในคลินิกโรคเบาหวานและที่บ้าน ($\bar{x}$ = 4.32, S.D. = .80) (3) ด้านมุมการเรียนรู้และกิจกรรมเรื่องการรับประทานยาและการฉีดยาอินสุลินให้ผู้ป่วยเบาหวาน มีความต้องการในเรื่อง กิจกรรมสาธิตการฉีดยาอินสุลินให้ผู้ป่วยเบาหวาน ญาติ ผู้ดูแล และให้ผู้ป่วยเบาหวาน ญาติ ผู้ดูแล สาธิตย้อนกลับจนถูกต้อง ($\bar{x}$ = 4.37, S.D. = .77) (4) ด้านมุมการเรียนรู้และกิจกรรมเรื่องการรับประทานอาหารให้ถูกต้องและสอดคล้องกับแผนการรักษาพยาบาล พบว่ามีความต้องการในเรื่อง กิจกรรมฝึกปฏิบัติการกำหนดชนิดอาหาร ปริมาณอาหารที่ควรรับประทานในแต่ละมื้อ ($\bar{x}$ = 4.35, S.D. = .80) (5) ด้านมุมการเรียนรู้และกิจกรรมเรื่องการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับผู้ป่วยเบาหวาน พบว่ามีความต้องการในเรื่อง กิจกรรมสาธิตการออกกำลังกายและให้ผู้ป่วยเบาหวานออกกำลังกายตามความถนัดของผู้ป่วย เช่น ยางยืด กายบริหาร โยคะ รำไม้พลอง เป็นต้น ($\bar{x}$ = 4.31, S.D. = .80) (6) ด้านมุมการเรียนรู้และกิจกรรมเรื่องการดูแลเท้าสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน พบว่ามีความต้องการในเรื่อง

กิจกรรมประเมินความสามารถในการดูแลเท้าของผู้ป่วยเบาหวาน ($\bar{x}$ = 4.37, S.D. = .74) (7) ด้านมุมการเรียนรู้จากระบบสารสนเทศโรคเบาหวาน พบว่ามีความต้องการในเรื่อง กิจกรรมให้ผู้ป่วย ญาติ หรือผู้ดูแล นำข้อมูลมาเปรียบเทียบผลการดูแล รักษา พยาบาลและวางแผนดูแลสุขภาพตนเองต่อเนื่องที่บ้านให้เหมาะสม สอดคล้องกับแผนการรักษาพยาบาล ($\bar{x}$ = 4.15, S.D. = .81) และกิจกรรมเครือข่ายเพื่อนช่วยเพื่อนเบาหวาน นำข้อมูลเบาหวานสู่การวางแผน ช่วยเหลือกันในชุมชน ($\bar{x}$ = 4.15, S.D. = .81) (8) ด้านมุมการเรียนรู้และกิจกรรมให้คำปรึกษาสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน พบว่ามีความต้องการในเรื่อง กิจกรรมให้คำปรึกษาผู้ป่วยเบาหวาน โดยเจ้าหน้าที่ในหน่วยบริการปฐมภูมิ ($\bar{x}$ = 4.25, S.D. = .75)

2.4 อาคารสถานที่ของศูนย์การเรียนรู้ฯ

ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านอาคารสถานที่ของศูนย์การเรียนรู้ฯ (N = 217)

ข้อที่	รายการ	$\overline{X}$	S.D.	แปลความ
1	ใช้อาคารสถานที่ในสถานบริการเดิมโดยพัฒนาจากห้องให้คำปรึกษา	4.03	0.74	มาก
2	ใช้อาคารสถานที่ในสถานบริการเดิมโดยจัดมุมขึ้นใหม่	3.91	0.93	มาก
3	จัดสร้างอาคารใหม่เป็นเอกเทศ	3.03	1.38	ปานกลาง
4	ใช้อาคารสถานที่ในศูนย์การเรียนรู้ในหมู่บ้าน ชุมชน	3.88	1.16	มาก
	รวม	**3.71**	**0.74**	**มาก**

จากตารางที่ 4.9 พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน ให้ความสำคัญด้านอาคารสถานที่ของศูนย์การเรียนรู้ฯ ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.71, S.D. = .74) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การใช้อาคารสถานที่ในสถานบริการเดิมโดยพัฒนาจากห้องให้คำปรึกษา ($\bar{x}$ = 4.03, S.D. = .74)

2.5 ช่วงเวลาที่ต้องการให้เปิดบริการศูนย์การเรียนรู้ฯ

ตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านช่วงเวลาที่ต้องการให้เปิดบริการศูนย์การเรียนรู้ฯ (N = 217)

ข้อที่	รายการ	$\overline{X}$	S.D.	แปลความ
1	เวลาราชการ (08.30 – 16.30 น.)	4.31	0.97	มาก
2	หลังเวลาราชการ (16.30 – 20.30 น.)	3.22	1.34	ปานกลาง
3	วันหยุดราชการ (08.30 – 16.30 น.)	3.13	1.29	ปานกลาง
	รวม	**3.55**	**.87**	**มาก**

จากตารางที่ 4.10 พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน ให้ความสำคัญด้านช่วงเวลาที่ต้องการให้เปิดบริการศูนย์การเรียนรู้ฯ ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.55, S.D. =.87) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เวลาราชการ (08.30 – 16.30 น.) ($\bar{x}$ = 4.31, S.D. = .97)

2.6 บุคลากรที่ต้องการให้เป็นผู้รับผิดชอบในศูนย์การเรียนรู้ฯ

ตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านบุคลากรที่ต้องการให้เป็นผู้รับผิดชอบในศูนย์การเรียนรู้ฯ (N = 217)

ข้อที่	รายการ	$\overline{X}$	S.D.	แปลความ
1	เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานสุขศึกษา	4.16	0.92	มาก
2	เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานดูแลผู้ป่วยเบาหวาน	4.44	0.72	มาก
3	เจ้าหน้าที่ธุรการรับผิดชอบเฉพาะศูนย์การเรียนรู้	3.66	1.26	มาก
4	เครือข่าย อสม.และแกนนำสุขภาพ จิตอาสา หมุนเวียนและมีเจ้าหน้าที่กำกับ ดูแลคุณภาพบริการของศูนย์การเรียนรู้	4.28	0.99	มาก
	รวม	**4.13**	**.73**	**มาก**

จากตารางที่ 4.11 พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน ให้ความสำคัญด้านบุคลากรที่ต้องการให้เป็นผู้รับผิดชอบศูนย์การเรียนรู้ฯ ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.13, S.D. = .73) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานดูแลผู้ป่วยเบาหวาน ($\bar{x}$ = 4.44, S.D. = .72)

2.7 ขั้นตอนการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ฯ

ตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านขั้นตอนการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ฯ สำหรับผู้ปฏิบัติงาน (N = 185)

ข้อที่	รายการ	$\overline{X}$	S.D.	แปลความ
1	ทดสอบก่อนการเรียนรู้	4.13	0.88	มาก
2	ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้	4.20	0.80	มาก
3	ทดสอบหลังการเรียนรู้	4.15	0.85	มาก
	รวม	**4.16**	**.80**	**มาก**

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงาน มีความต้องการเกี่ยวกับขั้นตอนการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ฯ ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.16, S.D. = .80) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x}$ = 4.20, S.D. = .80)

2.8 การประเมินผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ฯ

ตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการประเมินผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ฯ สำหรับผู้ปฏิบัติงาน (N = 185)

ข้อที่	รายการ	$\overline{X}$	S.D.	แปลความ
1	ประเมินผลการเรียนรู้ โดยการจัดระดับ เป็นระดับ ดี พอใช้ ปรับปรุง	4.13	0.82	มาก
2	ประเมินผลการเรียนรู้ เป็นการผ่านเกณฑ์และไม่ผ่านเกณฑ์	4.09	0.87	มาก
	รวม	**4.11**	**.79**	**มาก**

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงาน มีความต้องการด้านการประเมินผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ฯ ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.11, S.D. = .79) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประเมินผลการเรียนรู้ โดยการจัดระดับเป็น ระดับดี พอใช้ ปรับปรุง ($\bar{x}$ = 4.13, S.D. = .82)

2.9 ประเภทของสื่อการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ฯ

ตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการประเภทของสื่อการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ฯ สำหรับผู้ปฏิบัติ (N = 185)

ข้อที่	รายการ	$\overline{X}$	S.D.	แปลความ
1	สื่อสิ่งพิมพ์			
	1.1 ตำราทางวิชาการ	4.10	0.92	มาก
	1.2 นิตยสาร วารสาร จุลสารทางการแพทย์	4.08	0.85	มาก
	1.3 คู่มือเกี่ยวกับโรคเบาหวาน	4.38	0.76	มาก
	1.4 หนังสืออ้างอิง	3.81	1.05	มาก
	1.5 รายงานการวิจัย	3.91	0.99	มาก
2	สื่อกราฟิก			
	2.1 ภาพวาด ภาพถ่าย และภาพโปสเตอร์	4.25	0.87	มาก
	2.2 แผนภูมิ แผนภาพ แผนสถิติ	3.96	0.91	มาก
	2.3 เอกสาร แผ่นพับ	4.23	0.93	มาก
3	สื่อโสตทัศน์ และสื่อโสตทัศนูปกรณ์			
	3.1 หุ่นจำลอง วัตถุตัวอย่าง และสื่อของจริง	4.29	0.89	มาก
	3.2 แผ่นวีซีดี/ แผ่นดีวีดี	4.26	0.83	มาก
	3.3 เครื่องรับโทรทัศน์ 29 นิ้ว	4.20	0.92	มาก
	3.4 เครื่องเล่นแผ่น วีซีดี และ ดีวีดี	4.18	0.95	มาก
	3.5 เครื่องคอมพิวเตอร์	4.16	0.94	มาก
	3.7 ชุดเครื่องขยายเสียง	4.26	0.91	มาก
4	สื่ออิเล็กทรอนิกส์			
	4.1 บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน	4.04	1.00	มาก
	4.2 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์	3.90	1.04	มาก
	รวม	**4.12**	**.74**	**มาก**

จาก ตารางที่ 4.13 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงาน มีความต้องการด้านประเภทของสื่อการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.12, S.D. = .74) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า (1) สื่อสิ่งพิมพ์ พบว่า มีความต้องการคู่มือเกี่ยวกับโรคเบาหวาน ($\bar{x}$ = 4.38, S.D. = .76) (2) สื่อกราฟิก พบว่า มีความต้องการสื่อกราฟิก เกี่ยวกับภาพวาด ภาพถ่าย และภาพโปสเตอร์ ($\bar{x}$ = 4.25, S.D. = .87) (3) สื่อโสตทัศน์ และสื่อโสตทัศนูปกรณ์ พบว่า มีความต้องการสื่อประเภท หุ่นจำลอง วัตถุตัวอย่าง และสื่อของจริง ($\bar{x}$ = 4.29, S.D. = .89) (4) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ พบว่า มีความต้องการสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประเภทบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ($\bar{x}$ = 4.04, S.D. = 1.0) (5) สื่อประเภทชุดการสอน พบว่า มีความต้องการในเรื่อง ชุดการสอนประกอบคำบรรยาย ($\bar{x}$ = 4.18, S.D. = .92) และ ชุดการสอนประกอบคำบรรยาย ($\bar{x}$ = 4.18, S.D. = .98)

2.10 สิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ฯ

ตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ฯ สำหรับผู้ปฏิบัติ (N = 185)

ข้อที่	รายการ	$\overline{X}$	S.D.	แปลความ
1	จุดบริการน้ำดื่ม	4.53	0.74	มากที่สุด
2	มุมพักผ่อน	4.44	0.76	มาก
3	ห้องน้ำ ห้องส้วม	4.47	0.73	มาก
4	มุมจำหน่ายอาหารว่าง	4.02	1.11	มาก
5	จุดบริการอินเตอร์เน็ต	3.97	1.11	มาก
6	โทรศัพท์สาธารณะ	3.98	1.09	มาก
	รวม	**4.24**	**.76**	**มาก**

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงาน มีความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ฯ โดยภาพรวมในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.24, S.D. = .76) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จุดบริการน้ำดื่ม ($\bar{x}$ = 4.53, S.D. = .74)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะทั่วไปในเรื่องความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี

สรุปข้อเสนอแนะทั่วไปในเรื่องความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร

3.1.1 ควรจัดให้มีผู้รับผิดชอบและเข้ารับการฝึกประสบการณ์ การดำเนินงานให้รู้จริง คือสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ (จำนวน 2 คน)

3.1.2 ต้องการให้ประชาชน ผู้สนใจ หรือคนที่สามารถเป็นแกนนำได้โดยไม่มุ่งเน้นว่าเป็น อสม.อย่างเดียว (จำนวน 1 คน)

3.1.3 ควรเริ่มต้นจากจิตอาสาก่อน เพื่อผู้ปฏิบัติจะได้ไม่คำนึงถึงค่าตอบแทนมากเกินไป (จำนวน 1 คน)

3.1.4 ผู้นำชุมชน ควรมีส่วนร่วมของศูนย์การเรียนรู้โดยเป็นภาคีเครือข่าย (จำนวน 1 คน)

3.1.5 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีบทบาทช่วยเหลือในด้านงบประมาณ (จำนวน 1 คน)

3.1.6 ควรมีอุปกรณ์เสริมให้กับศูนย์ฯ (จำนวน 1 คน)

3.1.7 ต้องการให้เผยแพร่งานวิจัยแก่เครือข่าย (จำนวน 1 คน)

3.2 ข้อเสนอแนะของผู้ปฏิบัติ

3.2.1 ควรเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่อง สามารถติดตาม ประเมินผลได้ (จำนวน 3 คน)

3.2.2 ควรมีการประเมินเป็นระยะ (จำนวน 2 คน)

3.2.3 ควรมีการประกวดศูนย์การเรียนรู้ ทุกปีเพื่อให้เกิดการพัฒนาและความต่อเนื่อง (จำนวน 2 คน)

3.2.4 อยากให้มีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับสุขภาพทุกหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ (จำนวน 2 คน)

3.2.5 ควรเพิ่มบุคลากร หรือจิตอาสาคอยให้คำแนะนำประจำศูนย์ฯ (จำนวน 2 คน)

3.2.6 บุคลากรที่รับผิดชอบศูนย์ฯควรเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะทาง ไม่เฉพาะเจาะจงต้องเป็นผู้รับผิดชอบงาน (จำนวน 1 คน)

3.2.7 กลุ่มผู้ป่วยเบาหวานควรมีการจัดตั้งระดับชุมชน เพื่อนช่วยเพื่อน จิตอาสา โดยมีเจ้าหน้าที่เป็นที่ปรึกษา (จำนวน 1 คน)

3.2.8 ให้ผู้ป่วยเบาหวานมีส่วนร่วม (จำนวน 1 คน)

3.2.9 ให้แพทย์มีส่วนร่วมในกิจกรรมให้สุขศึกษาแก่ผู้ป่วยเบาหวานเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ป่วย (จำนวน 1 คน)

3.2.10 ให้นำเสนอความรู้ทางวิชาการผ่านสื่อที่ผู้ป่วยรับรู้ได้ง่ายและเหมาะสม (จำนวน 1 คน)

3.2.11 ควรมีเจ้าหน้าที่สหวิชาชีพเฉพาะด้านโรคเบาหวานเข้ามาให้ความรู้ เทคนิควิชาการใหม่ๆแก่เจ้าหน้าที่ในหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ (จำนวน 1 คน)

3.2.12 ควรมีกิจกรรมและสื่อการดูแลตนเองอย่างถูกต้องเหมาะสม (จำนวน 1 คน)

3.2.13 ควรมีผู้รับผิดชอบโดยตรง (จำนวน 1 คน)

3.2.14 ควรมีการประเมินความพึงพอใจของผู้ป่วยที่มาใช้บริการ (จำนวน 1 คน)

3.2.15 ควรมีการทำงานวิจัยในศูนย์เรื่องการบริการในภาพรวมของโซนและนำเสนอแก่ผู้บริหารทุกปี (จำนวน 1 คน)

3.2.16 อยากให้มีสื่อการเรียนการสอนสำหรับผู้ป่วยเบาหวานและญาติมากกว่านี้ (จำนวน 2 คน)

3.2.17 สถานที่ควรร่มรื่น อากาศไม่ร้อน มีต้นไม้ (จำนวน 1 คน)

3.2.18 ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มผู้ป่วยเบาหวานโดยตรงเพื่อจะได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (จำนวน 1 คน)

3.2.19 จัดทำเครือข่ายของผู้ป่วยเบาหวาน (จำนวน 1 คน)

3.2.20 ผลวิจัยที่ได้ควรเผยแพร่เครือข่ายด้วย (จำนวน 1 คน)

3.2.21 บุคลากรในศูนย์การเรียนรู้ ควรมีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน (จำนวน 1 คน)

3.2.22 ควรจัดตั้งเป็นอาคารถาวรและมีความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพแบบครบวงจร (จำนวน 1 คน)

3.2.23 รูปแบบในศูนย์การเรียนรู้ต้องเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของผู้รับบริการ (จำนวน 1 คน)

3.2.24 มีการตั้งจุดมุ่งหมาย ทำแผน และประเมินผลร่วมกันกับชุมชน (จำนวน 1 คน)

3.2.25 ควรปลุกจิตสำนึกของนักเรียน มีสื่อที่เหมาะสมกับนักเรียน มีสื่อที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุเนื่องจากสายตาไม่ดี (จำนวน 1 คน)

3.2.26 ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ (จำนวน 1 คน)

บทที่ 5
สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง ความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี สามารถสรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1.2.1 วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานของผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี

1.2.2 วัตถุประสงค์เฉพาะ

1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารด้านนโยบาย และอัตลักษณ์ของศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน

2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานด้านเนื้อหาสาระที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน

3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน

4) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารด้านอาคารสถานที่ของศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน

5) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานด้านช่วงเวลาที่ต้องการให้เปิดบริการในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน

6) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานด้านบุคลากรที่ต้องการให้เป็นผู้รับผิดชอบในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน

7) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานด้านขั้นตอนการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน

8) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานด้านการประเมินผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน

9) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานด้านประเภทของสื่อการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน

10) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน

1.3 การดำเนินการวิจัย และประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1.3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประชากร ได้แก่ (1) ผู้บริหารหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ จำนวน 32 คน และ (2) ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิจำนวน 185 คน

1.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม จำนวน 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 สำหรับผู้บริหารหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ จำนวน 3 ตอน เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบและแบบมาตรประมาณค่า จำนวน 11 ข้อ และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 1 ข้อ และฉบับที่ 2 สำหรับผู้ปฏิบัติงานหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ จำนวน 3 ตอน เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบและแบบมาตรประมาณค่า จำนวน 13 ข้อ และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 1 ข้อ มีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามดังนี้ ขั้นที่ 1 กำหนดสิ่งที่จะประเมิน ขั้นที่ 2 ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และตำราที่เกี่ยวข้อง ขั้นที่ 3 กำหนดรูปแบบของแบบสอบถาม ขั้นที่ 4 สร้างแบบสอบถาม ขั้นที่ 5 ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ขั้นที่ 6 ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะ ขั้นที่ 7 ทดลองใช้ และ ขั้นที่ 8 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ

1.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แจกและเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2552 - 30 เมษายน 2553 มีความสมบูรณ์ทุกฉบับ ประกอบด้วย (1) แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารส่งไป 32 ฉบับ ได้รับคืน 32 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 มีความสมบูรณ์ทุกฉบับ และ (2) แบบสอบถามสำหรับผู้ปฏิบัติงานส่งไป 185 ฉบับ ได้รับคืน 185 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

1.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติหาร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.4 สรุปผลการวิจัย

ความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี สามารถสรุปได้ว่า ระดับความต้องการศูนย์การเรียนรู้ทั้งหมดอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1.4.1 ด้านนโยบายและอัตลักษณ์ของศูนย์การเรียนรู้ฯ ตามความต้องการของผู้บริหาร

1) ความสำคัญ ของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ฯ เน้นให้ผู้ป่วยเบาหวานได้เรียนรู้เรื่องการดูแลตนเอง จนสามารถปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง

2) วิสัยทัศน์ ของศูนย์การเรียนรู้ฯ มีความต้องการให้ศูนย์การเรียนรู้ มีวิสัยทัศน์ในเรื่อง เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านสุขภาพ ด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสมและเป็นแกนนำเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันในพื้นที่เพื่อการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของประชาชน

3) พันธกิจของศูนย์การเรียนรู้ฯ พบว่า มีความต้องการให้ศูนย์การเรียนรู้มีพันธกิจในการส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ป่วยเบาหวานและประชาชนทั่วไป เกิดการเรียนรู้เรื่องการดูแลสุขภาพตนเอง พัฒนาพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้อง

4) ประโยชน์ของศูนย์การเรียนรู้ พบว่า มีความต้องการให้ศูนย์การเรียนรู้มีประโยชน์ในการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน และเป็นแหล่งสืบค้นความรู้สำหรับผู้ป่วยเบาหวานและเครือข่ายสร้างสุขภาพในชุมชน

1.4.2 เนื้อหาสาระที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ พบว่า ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานมีความต้องการให้มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ ภาวะฉุกเฉินในผู้ป่วยเบาหวาน

1.4.3 การจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ พบว่า

1) ผู้บริหารมีความต้องการให้ศูนย์การเรียนรู้ มีกิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องของ มุมการเรียนรู้เรื่องการรับประทานให้ถูกต้องเหมาะสมกับผู้ป่วยเบาหวาน

2) ผู้ปฏิบัติงานมีความต้องการ จัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ ดังนี้

(1) กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อต่างๆ ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อโสตทัศน์ เช่นชุดการสอน ภาพโปสเตอร์ รูปภาพ แผ่นวิซีดี คอมพิวเตอร์ช่วยสอน

(2) มุมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่ม ต้องการกิจกรรมกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนดูแลสุขภาพในคลินิกโรคเบาหวานและที่บ้าน

(3) มุมการเรียนรู้และกิจกรรม เรื่องการรับประทานยาและการฉีดยาอินสุลินให้ผู้ป่วยเบาหวาน ต้องการกิจกรรมสาธิตการฉีดยาอินสุลินให้ผู้ป่วยเบาหวาน ญาติ ผู้ดูแล และให้ผู้ป่วยเบาหวาน ญาติ ผู้ดูแล สาธิตย้อนกลับจนถูกต้อง

(4) กิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการรับประทานอาหาร ให้ถูกต้องสอดคล้องกับแผนการรักษาพยาบาล ต้องการกิจกรรมฝึกปฏิบัติ การกำหนดชนิดอาหาร ปริมาณอาหารที่ควรรับประทานในแต่ละมื้อ

(5) กิจกรรมการออกกำลังกาย ที่เหมาะสม กับผู้ป่วยเบาหวาน ต้องการกิจกรรมสาธิตการออกกำลังกาย และให้ผู้ป่วยเบาหวานออกกำลังกายตามความถนัดของผู้ป่วย เช่น ยางยืด กายบริหาร โยคะ รำไม้พลอง เป็นต้น

(6) กิจกรรมเรื่องการดูแลเท้าสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ต้องการกิจกรรมประเมินความสามารถในการดูแลเท้าของผู้ป่วยเบาหวาน

(7) มุมกิจกรรมการเรียนรู้จากระบบสารสนเทศ โรคเบาหวาน ต้องการกิจกรรม ให้ผู้ป่วย ญาติ หรือผู้ดูแล นำข้อมูลมาเปรียบเทียบผลการดูแลรักษาพยาบาลและวางแผนดูแลสุขภาพตนเองต่อเนื่องที่บ้านให้เหมาะสม สอดคล้องกับแผนการรักษาพยาบาล และกิจกรรมเครือข่ายเพื่อนช่วยเพื่อนเบาหวาน นำข้อมูลโรคเบาหวานสู่การวางแผน ช่วยเหลือกันในชุมชน

(8) กิจกรรมให้คำปรึกษา สำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ต้องการกิจกรรมให้คำปรึกษาผู้ป่วยเบาหวาน โดยเจ้าหน้าที่ในหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ

1.4.4 อาคารสถานที่ของศูนย์การเรียนรู้ พบว่าผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน มีความต้องการใช้อาคารสถานที่ในสถานบริการเดิมโดยพัฒนาจากห้องให้คำปรึกษา

1.4.5 ช่วงเวลาที่ต้องการให้เปิดบริการศูนย์การเรียนรู้ พบว่าผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน มีความต้องการให้เปิดบริการในเวลาราชการ (08.30 – 16.30)

1.4.6 บุคลากรที่ต้องการให้เป็นผู้รับผิดชอบในศูนย์การเรียนรู้ พบว่า ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานดูแลผู้ป่วยเบาหวาน เป็นผู้รับผิดชอบศูนย์การเรียนรู้

1.4.7 ขั้นตอนการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ พบว่าผู้ปฏิบัติงานมีความต้องการขั้นตอนการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

1.4.8 การประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า ผู้ปฏิบัติงานมีความต้องการประเมินผลการเรียนรู้เป็น การจัดระดับ เป็นระดับดี ระดับพอใช้ ระดับปรับปรุง

1.4.9 ประเภทของสื่อการเรียนรู้ ที่ผู้ปฏิบัติงาน มีความต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ พบว่าด้านสื่อสิ่งพิมพ์ ต้องการคู่มือเกี่ยวกับโรคเบาหวาน ด้าน สื่อกราฟิก ต้องการสื่อกราฟิกเกี่ยวกับ ภาพวาด ภาพถ่าย และภาพโปสเตอร์ ด้านสื่อโสตทัศน์ และสื่อโสตทัศนูปกรณ์ ต้องการสื่อประเภท หุ่นจำลอง วัตถุตัวอย่าง สื่อของจริง และ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ต้องการ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน

1.4.10 สิ่งอำนวยความสะดวก ที่ผู้ปฏิบัติงาน มีความต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ คือ จุดบริการน้ำดื่ม

2. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปราย ความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี ดังประเด็นต่อไปนี้

2.1 ด้านนโยบายและอัตลักษณ์ของศูนย์การเรียนรู้

2.1.1 ความสำคัญของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ ผู้บริหารมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดในการให้ศูนย์การเรียนรู้ มีความสำคัญ ในการเป็นสถานที่ให้ผู้ป่วยเบาหวานได้เรียนรู้เรื่องการดูแลตนเอง จนสามารถปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้เพราะว่าปัญหาภาวะแทรกซ้อน หรือโรคแทรกซ้อนในผู้ป่วยเบาหวาน สาเหตุที่สำคัญส่วนหนึ่งเกิดจากการที่ผู้ป่วยเบาหวาน ญาติ และผู้ดูแลผู้ป่วย ขาดทักษะ ขาดความรู้ที่ถูกต้องในการดูแลผู้ป่วย หรือการให้ผู้ป่วยดูแลตนเอง การมีศูนย์การเรียนรู้ในเรื่องดังกล่าวจะเป็นส่วนสำคัญช่วยลดภาวะแทรกซ้อน หรือโรคแทรกซ้อนที่จะเกิดขึ้นกับผู้ป่วยเบาหวาน ช่วยให้ผู้ป่วยสามารถดำรงชีวิตต่อไปในสังคมได้อย่างมีความสุขและรู้จักการดูแลตนเองได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2.1.2 วิสัยทัศน์ของศูนย์การเรียนรู้ ผู้บริหาร มีความต้องการในระดับมากในการให้ศูนย์การเรียนรู้ มีวิสัยทัศน์ ในการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านสุขภาพ ด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม เป็นแกนนำเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน ในพื้นที่เพื่อการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของประชาชน ทั้งนี้เพราะ ผู้บริหาร เห็นว่าการทำให้ศูนย์การเรียนรู้เป็นแหล่งในการเรียนรู้ทางด้านสุขภาพ สามารถทำให้ประชาชน หรือผู้มีภาวะเจ็บป่วยทางด้านสุขภาพ ผู้มีโรคประจำตัว หรือโรคเรื้อรังต่างๆ หากมีแหล่งที่สามารถให้ความรู้ทางด้านสุขภาพ ที่มีส่วนช่วยให้ประชาชนมีการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม และสามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขปราศจากภาวะความเจ็บป่วยหรือภาวะแทรกซ้อนจากโรคเรื้อรังต่างๆ ย่อมส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2.1.3 พันธกิจของศูนย์การเรียนรู้ ผู้บริหาร มีความต้องการในระดับมาก โดยการต้องการให้ศูนย์การเรียนรู้มีพันธกิจ ในการส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ป่วยเบาหวานและประชาชนทั่วไป เกิดการเรียนรู้เรื่องการดูแลสุขภาพตนเอง พัฒนาพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้อง ทั้งนี้ เพราะว่าการส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ป่วยเบาหวาน และประชาชนทั่วไป เกิดการเรียนรู้เรื่องการดูแลสุขภาพตนเอง และมีการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้อง มีส่วนสำคัญที่จะช่วยป้องกันประชาชนทั่วไปไม่ให้เกิดภาวะความเจ็บป่วยจากโรคต่างๆ และช่วยป้องกันไม่ให้ประชาชนผู้ที่มีภาวะเจ็บป่วยจากโรคเรื้อรังไม่ให้เกิดภาวะแทรกซ้อนต่างๆ หรือเกิดภาวะแทรกซ้อนต่างๆน้อยลง การส่งเสริมป้องกันตนเองย่อมจะดีกว่าการที่ประชาชนจะต้องมารักษาตนเองจากภาวะความเจ็บป่วยๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการขาดการเรียนรู้ในการที่จะดูแลสุขภาพตนเองของประชาชน

2.1.4 ประโยชน์ของศูนย์การเรียนรู้ ผู้บริหาร มีความต้องการในระดับมาก ทุกด้าน โดยต้องการให้ศูนย์การเรียนรู้มีประโยชน์ในการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน และเป็นแหล่งสืบค้นความรู้สำหรับผู้ป่วยเบาหวานและเครือข่ายสร้างสุขภาพในชุมชน ทั้งนี้ เพราะว่าการช่วยให้ผู้ป่วยเบาหวาน ได้มีแหล่งในการเรียนรู้ เรื่องการดูแลสุขภาพของตนเอง มีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ผู้ป่วย สามารถปฏิบัติตัว ดูแลสุขภาพตนเองได้อย่างเหมาะสม สามารถป้องกัน หรือลดภาวะแทรกซ้อนต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้จากภาวะความเจ็บป่วยต่างๆ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปทุมพรรณ มโนกุลอนันต์ (2535) และ ภาวนา กีรติยุติวงศ์ (2537) ที่ได้ศึกษาวิจัยถึงพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน และการส่งเสริม การดูแลตนเองในผู้ป่วยเบาหวานระดับจังหวัด โดยพบว่า การรับรู้ถึงความรุนแรงของโรคเบาหวาน ความเชื่อต่อการวินิจฉัย การรักษาของแพทย์ และการส่งเสริมให้มีการดูแลตนเองในผู้ป่วยเบาหวาน มีผลต่อการกำหนดพฤติกรรมการดูแลตนเองในผู้ป่วยเบาหวาน ทั้งพฤติกรรม การควบคุมอาหาร การรับประทานยา การออกกำลังกาย ช่วยให้ผู้ป่วยเบาหวานมีภาวะทางด้านสุขภาพที่ดีขึ้น และมีความพึงพอใจในการเข้ารับการบริการ

2.2 ด้านเนื้อหาสาระที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ ทั้งผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงาน มีความต้องการสอดคล้องกัน ในระดับมากที่สุด คือ ต้องการให้ศูนย์การเรียนรู้มีเนื้อหาสาระ ที่เกี่ยวกับภาวะฉุกเฉินในผู้ป่วยเบาหวาน ทั้งนี้เพราะว่า ในผู้ป่วยเบาหวาน ภาวะแทรกซ้อน ภาวะฉุกเฉินต่างๆที่เกิดขึ้น ในบางรายมีความรุนแรงจนสามารถส่งผลต่อการเสียชีวิตของผู้ป่วยเบาหวานได้ การรับรู้ถึงอันตรายดังกล่าว จะช่วยส่งผลให้ผู้ป่วยเบาหวาน ญาติ และผู้ดูแล เกิดความตระหนักในการดูแลสุขภาพตนเองมากขึ้น เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดภาวะแทรกซ้อนเหล่านั้นได้

2.3 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้

2.3.1 ผู้บริหาร มีความต้องการในระดับมากทุกด้าน คือ ต้องการให้ศูนย์การเรียนรู้มีกิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องของ มุมการเรียนรู้เรื่องการรับประทานให้ถูกต้องเหมาะสมกับผู้ป่วยเบาหวาน มุมให้คำปรึกษาสำหรับผู้ป่วย มุมการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อต่างๆ มุมการเรียนรู้เรื่องการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับผู้ป่วยเบาหวาน และมุมกิจกรรมกลุ่มเรียนรู้ ทั้งนี้เพราะว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ที่หลากหลายและเกี่ยวข้องกับโรคเบาหวานในลักษณะต่างๆ จะช่วยให้ผู้ป่วยเบาหวาน ญาติ และผู้ดูแลผู้ป่วย สามารถเข้าถึงการเรียนรู้ในแต่ละเรื่องได้อย่างทั่วถึง และ การมีกิจกรรมที่หลากหลาย จะช่วยให้ผู้เรียนรู้ไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการเข้ารับการบริการ

2.3.2 ผู้ปฏิบัติงาน มีความต้องการในระดับมากทุกด้าน ในเรื่องมุมการเรียนรู้และกิจกรรมต่างๆ โดยการเรียนรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ต่างๆ และมีกิจกรรมกลุ่มต่างๆ เช่น กิจกรรมกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมการรับประทานยา การฉีดยาที่ถูกต้อง กิจกรรมการรับประทานอาหารให้สอดคล้องกับแผนการรักษา กิจกรรมการออกกำลังกายที่เหมาะสม กิจกรรมการดูแลเท้าด้วยตนเอง และกิจกรรมการให้คำปรึกษา ทั้งนี้ เพราะว่า การจัดมุมการเรียนรู้จากสื่อต่างๆ การจัดกิจกรรมที่หลากหลายและครอบคลุมให้กับผู้รับบริการ จะช่วยให้ผู้รับบริการสามารถเข้าถึงรูปแบบ ของการรับบริการได้หลายแบบ ได้รับความรู้อย่างทั่วถึงจากรูปแบบที่จัดไว้อย่างหลากหลาย ทำให้ไม่เกิดความเบื่อหน่าย และสามารถตัดสินใจเลือกเข้ารับการบริการจากศูนย์การเรียนรู้ได้ ตามความพึงพอใจของผู้รับบริการ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้รับบริการมีความสนใจที่จะเรียนรู้มากกว่าการที่จะถูกบังคับให้รับการบริการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้รับบริการอาจไม่ได้ต้องการรับบริการจากการให้บริการเหล่านั้น ทั้งนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ นัยนา นุรารักษ์ (2539) และ ดวงสุดา แสงสุดา (2542) ที่ได้ศึกษารูปแบบ การนำเสนอการจัดศูนย์วิทยบริการทางการแพทย์และ การพัฒนารูปแบบศูนย์วิทยบริการ ของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอในภาคเหนือตอนบน ที่ได้กล่าวถึงการบริการ และกิจกรรมที่ควรมีในศูนย์การเรียนรู้ว่า ควรมีการบริการทางด้านสื่อประเภทต่างๆ มีการผลิตสื่อ มีบริการสื่อที่ทันสมัย การจัดกิจกรรมต่างๆควรมีการจัดกิจกรรมร่วมกับสถาบัน องค์กรต่างๆ จัดกิจกรรมส่งเสริมการค้นหาข้อมูลโดยผ่านสื่อ ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีหลายรูปแบบสำหรับผู้รับบริการที่จะเรียนรู้

2.4 ด้านขั้นตอนการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้ พบว่า ผู้ปฏิบัติงานมีความต้องการในระดับมากทุกด้าน เกี่ยวกับขั้นตอนของการเรียนรู้ คือการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งนี้เพราะว่า การประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เข้ารับบริการในศูนย์การเรียนรู้ ได้เกิดการเรียนรู้ เกิดทักษะ มีความรู้ในการดูแลตนเอง ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ดังกล่าว

2.5 ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า ผู้ปฏิบัติงานมีความต้องการในระดับมากทุกด้าน เกี่ยวกับการประเมินผลภายหลังเข้ารับการบริการจากศูนย์การเรียนรู้ โดยการจัดระดับเป็นระดับดี ระดับพอใช้ และระดับปรับปรุง เพราะว่า การจัดระดับการประเมินผลดังกล่าวจะมีส่วนช่วยในการวางแผนการรับบริการในครั้งต่อๆ ไปว่าควรมีการเพิ่มเติมความรู้ หรือกิจกรรมใดๆ เสริมให้ผู้รับบริการ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดจากการเข้ารับบริการจากศูนย์การเรียนรู้ดังกล่าว

2.6 ด้านประเภทของสื่อที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ พบว่า ผู้ปฏิบัติงานมีความต้องการในระดับมากทุกด้าน เกี่ยวกับสื่อที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เ สื่อกราฟิก สื่อโสตทัศน์ สื่อโสตทัศนูปกรณ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อประเภทชุดการสอน ทั้งนี้ เพราะว่า สื่อทุกชนิด เป็นส่วนประกอบที่สำคัญสำหรับศูนย์การเรียนรู้ และการมีสื่อที่หลากหลายประเภท เป็นทางเลือกอีกวิธีหนึ่งสำหรับผู้ที่จะเข้ารับบริการจากศูนย์การเรียนรู้ ทั้งนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ สุนีย์ มหาอัมพรพฤกษ์ (2540) และ อชิรญา ฆารชม (2541) ที่ได้ศึกษาถึงรูปแบบศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาที่พึงประสงค์ในมหาวิทยาลัยของรัฐบาล โดยได้กล่าวถึงเรื่องสื่อไว้ว่า สื่อที่จัดไว้ให้บริการควรมีความสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่สอน มีการจัดรายการเกี่ยวกับแหล่งการสอนจากสื่อภายนอก และควรมีการผลิต จัดหา การจัดทำสื่อการสอน รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์อื่นๆที่เกี่ยวข้องไว้คอยบริการ

2.7 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในศูนย์การเรียนรู้ พบว่า ผู้ปฏิบัติงาน มีความต้องการในระดับมากที่สุดทุกด้าน เกี่ยวกับ สิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ คือ จุดบริการน้ำดื่ม ทั้งนี้ เพราะว่าน้ำเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิต ในการเข้ารับบริการจากศูนย์การเรียนรู้ บางครั้งอาจต้องใช้เวลานาน การบริการจุดน้ำดื่ม เป็นการให้บริการที่เป็นปัจจัยพื้นฐานเบื้องต้นที่ควรจัดให้มีในศูนย์การเรียนรู้

2.8 ด้านอาคารสถานที่ของศูนย์การเรียนรู้ พบว่า ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน มีความต้องการในระดับมากทุกด้าน โดยต้องการให้ศูนย์การเรียนรู้ ใช้อาคารสถานที่ในสถานบริการเดิม โดยพัฒนาจากห้องให้คำปรึกษา โดยเป็นการจัดมุมขึ้นใหม่เพื่อให้การบริการ ทั้งนี้ เพราะว่า การปรับปรุงใช้อาคารสถานที่ในสถานบริการเดิม จะสะดวกต่อผู้ให้การบริการเนื่องจากเป็นการให้บริการในสถานที่ทำการปกติ และสะดวกต่อผู้รับบริการเนื่องจากมีความคุ้นเคยต่อสถานที่เป็นอย่างดี รวมทั้งเป็นการประหยัดงบประมาณ ในการที่จะจัดหาสถานที่ในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ ทั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุนีย์ มหาอัมพรพฤกษ์ (2540) ที่กล่าวถึงแนวทางการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ในชุมชนเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ที่กล่าวไว้ว่า ควรใช้อาคารสถานที่ของศาลาประชาคมที่มีอยู่แล้ว ปรับมาเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน

2.9 ด้านช่วงเวลาที่ต้องการให้เปิดบริการศูนย์การเรียนรู้ พบว่า ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน มีความต้องการในระดับมากทุกด้าน โดยต้องการให้ศูนย์การเรียนรู้ เปิดบริการในช่วงเวลาราชการ (08.30 – 16.30 น.) ทั้งนี้ เพราะว่า การเปิดให้บริการในช่วงเวลา ดังกล่าวจะมีความสะดวกต่อการบริการ ทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการ เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสม สะดวกในการเดินทางเข้ารับการบริการ อีกทั้งยังเป็นการปลอดภัยต่อผู้รับบริการ และผู้ให้บริการมากกว่าการที่จะเข้ารับการบริการในช่วงเวลาอื่นๆ โดยเฉพาะในเวลากลางคืน

2.10 ด้านบุคลากรที่ต้องการให้เป็นผู้รับผิดชอบศูนย์การเรียนรู้ พบว่า ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน มีความต้องการตรงกันในระดับมากทุกด้าน โดยต้องการให้เจ้าหน้าที่ที่เป็นผู้รับผิดชอบศูนย์การเรียนรู้ เป็นเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานดูแลผู้ป่วยโรคเบาหวาน ทั้งนี้เพราะผู้ที่รับผิดชอบงานดูแลผู้ป่วยเบาหวาน จะมีประสบการณ์ ในการทำงานด้านนี้เป็นอย่างดี มีความรู้เกี่ยวกับโรค ภาวะแทรกซ้อน และความรู้ต่างๆที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังมีความคุ้นเคยกับผู้ป่วยเป็นอย่างดี จึงเป็นการง่ายที่จะทำความเข้าใจกับผู้ป่วย สามารถให้ความรู้ วางแผนการจัดกิจกรรม การเตรียมสื่อต่างๆ ได้ถูกต้อง และเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้ป่วย

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงาน มีความต้องการให้มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ในหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี เนื่องจากการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ดังกล่าว จะส่งผลดีต่อการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน เป็นสถานที่ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยให้ผู้ป่วยมีการปรับพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม ลดภาวะแทรกซ้อนต่างๆที่อาจเกิดขึ้นได้ รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อญาติ และ ผู้ดูแลผู้ป่วยที่จะนำความรู้ที่ได้จากศูนย์ดังกล่าว ไปดูแลผู้ป่วย รวมทั้งดูแลตนเองไม่ให้เจ็บป่วยเป็นโรคต่างๆได้ โดยศูนย์การเรียนรู้ที่ต้องการให้มีการจัดตั้งขึ้นนั้น ควรมีการจัดกิจกรรม มุมการเรียนรู้ต่างๆ ที่หลากหลาย เช่นมุมการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อต่างๆ กิจกรรมกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมสาธิตการรับประทานยา การฉีดยา การออกกำลังกายที่เหมาะสม เหล่านี้เป็นต้น นอกจากนี้ควรมีการประเมินผลการเรียนรู้ มีการประกอบกิจกรรมในการเรียนรู้ มีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้บริการโดยเฉพาะจุดบริการน้ำดื่ม ช่วงเวลาในการให้บริการที่เหมาะสมคือในช่วงเวลาราชการ อาคารสถานที่ สะดวกในการเข้ารับการบริการ โดยการปรับใช้สถานที่ในสถานบริการเดิม และบุคลากรที่ดูแลศูนย์การเรียนรู้ ควรเป็นผู้ที่รับผิดชอบงานดูแลผู้ป่วยเบาหวาน จากผลการวิจัยดังกล่าวนี้

สามารถเป็นแนวทางในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ ที่จะส่งผลดีต่อผู้รับบริการและเป็นไปตามความต้องการของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานโดยตรง

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการสอบถามความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน แต่ในความเป็นจริง มีประชาชนในชุมชนอีกจำนวนมากที่เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังอื่นๆ เช่น ความดันโลหิตสูง โรคมะเร็งชนิดต่างๆ ซึ่งผู้ป่วยเหล่านี้ ควรมีแหล่งในการเรียนรู้เพื่อการดูแลตนเอง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ถูกต้อง เหมาะสม เช่นเดียวกัน จึงควรมีการศึกษาถึงความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองของผู้ป่วยกลุ่มนี้เช่นเดียวกัน

3.2.2 ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการสอบถามความต้องการในกลุ่มของผู้ป่วยผู้รับบริการ เพื่อให้การจัดการบริการของศูนย์การเรียนรู้สามารถจัดตามความต้องการของผู้ป่วยผู้รับบริการโดยตรง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์สูงสุดต่อผู้รับบริการ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2540) *การจัดการศึกษานอกระบบเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542* กรุงเทพมหานคร กรมการศึกษานอกโรงเรียน

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข (2549) *แนวทางการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ* นนทบุรี องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก

กระทรวงศึกษาธิการ (2538) *แนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2539 - 2550* กรุงเทพมหานคร คุรุสภาลาดพร้าว

กระทรวงสาธารณสุข 2549) *ข้อมูลโรคไม่ติดต่อและบาดเจ็บ* นนทบุรี กระทรวงสาธารณสุข

_____. (2551) *ข้อมูลโรคไม่ติดต่อและบาดเจ็บ* นนทบุรี กระทรวงสาธารณสุข

_____. (2550) *โรคเรื้อรังภัยคุกคามสุขภาพคนไทย* นนทบุรี กระทรวงสาธารณสุข

กองสุขศึกษา กระทรวงสาธารณสุข (2552) *เฝ้าระวังพฤติกรรมสุขภาพ* นนทบุรี องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก

กิดานันท์ มลิทอง (2543) *เทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการศึกษา* กรุงเทพมหานคร อรุณการพิมพ์

_____. (2544) *เทคโนโลยีทางการศึกษาร่วมสมัย* กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จินตนา ผลสนอง (2540) “การพัฒนารูปแบบการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สำหรับศูนย์การเรียนในชุมชนสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จิรพงษ์ อุกะโชค และวิทยา ศรีดามา (2543) ผลการควบคุมเบาหวานต่อโรคแทรกซ้อน ใน วิทยาศรีดามา (บรรณาธิการ) *การดูแลรักษาผู้ป่วยเบาหวาน ฉบับที่ 13* พิมพ์ครั้งที่ 2 (หน้า 99-104) กรุงเทพทหานคร ยูนิตี้พลับลิเคชั่น

จิระพร ขุทรานนท์ และคณะ (2549) *พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ตำบลแม่เจ้าอยู่หัว อำเภอเชียรใหญ่จังหวัดนครศรีธรรมราช* สงขลา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สงขลา

ชมพูนุท โกสลากร เพิ่มพูนวิวัฒน์ และคณะ (2552) *โครงการวิจัยการจัดการท้องถิ่นเพื่อการศึกษา: กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้* ศูนย์ส่งเสริมและประสานงานการวิจัย เพื่อการปกครองตนเองของท้องถิ่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ชัยชาญ ดีโรจนวงศ์ และ กอบชัย พัววิไล (2546) *การวินิจฉัยและจำแนกโรคเบาหวาน ตำราโรคเบาหวาน* กรุงเทพมหานคร เรือนแก้วการพิมพ์

ชัยยงค์ พรหมวงค์ (2521) “การใช้สื่อการสอนในวิชาสังคมศึกษา” *ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนสังคมศึกษา* หน่วยที่ 10 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

_____. (2528) “สื่อการสอนกับเด็กประถมศึกษา” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อสารสอนระดับประถมศึกษา* หน่วยที่ 1 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ชลทิตย์ เอี่ยมสำอางค์ (2542) “ภูมิปัญญาชาวบ้าน เทคโนโลยีพื้นบ้านและแหล่งวิทยาการในชุมชน” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนา และ การใช้แหล่งวิทยาการในชุมชน* หน่วยที่ 1-8 นนทบุรี มหาวิทยาสุโขทัยธรรมาธิราช

ดวงสุดา แสงสุดา (2542) “การพัฒนารูปแบบศูนย์วิทยบริการ ของศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอในภาคเหนือตอนบน” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ (2543) “การนำเสนอรูปแบบศูนย์วิทยบริการสำหรับศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทิศนา แขมมณี (2545) *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

_____. (2546*) การพัฒนากระบวนการคิด แนวทางที่หลากหลายสำหรับครูวิทยาการด้านการคิด* (มกราคม- มีนาคม 2546) 38-54

เทพ หิมะทองคำ (2550) *องค์ความรู้เรื่องเบาหวาน* กรุงเทพมหานคร วิทยพัฒน์

เทพ หิมะทองคำ และคณะ (2548) *ความรู้เรื่องเบาหวานฉบับสมบูรณ์* กรุงเทพมหานคร วิทยพัฒน์

ธงชัย ประฏิภาณวัตร (2550) “หลักการดูแลรักษาผู้ป่วยเบาหวาน” *อายุรศาสตร์อีสาน* 6 (3) หน้า 78

นิพนธ์ ศุขปรีดี (2536) “สัมมนาการวิจัยและทฤษฎีด้านบริการการศึกษา” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาการวิจัย และทฤษฎีทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา* หน่วยที่ 1-4 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

นิสา ชูโต (2538) *การประเมินโครงการ* กรุงเทพมหานคร พี เอ็น การพิมพ์

นัยนา นุรารักษ์ (2539) “รูปแบบนำเสนอการจัดตั้งศูนย์วิทยบริการทางการแพทย์” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2542) *นวัตกรรมทางการศึกษา* พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บุญชม ศรีสะอาด (2545) *การวิจัยเบื้องต้น* พิมพ์ครั้งที่7 กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสานส์

ปทุมพรรณ มโนกุลอนันต์ (2535) “พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวาน: การศึกษาเชิงมานุษยวิทยาในชุมชนแห่งหนึ่งของจังหวัดลำปาง” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตมหาบัณฑิต สาขามานุษยวิทยาประยุกต์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546) *จิตวิทยาการศึกษา* กรุงเทพมหานคร ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ

ปราณี ลือวิศวกุล และคณะ (2549) *พฤติกรรมการดูแลของผู้ป่วยเบาหวานโรงพยาบาลหาดใหญ่สงขลา* วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี

ปาหนัน กนกวงศ์นุวัฒน์ (2551) “การพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ในโรงพยาบาลโดยใช้การวิจัย” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ สาขาการประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พัชรินทร์ สิรสุนทร (2550) *ชุมชนปฏิบัติการด้านการเรียนรู้ แนวคิด เทคนิคและกระบวนการ* กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิมพวัลย์ ปรีดาสวัสดิ์ และคณะ (2530) *การดูแลสุขภาพตนเองทัศนะทางสังคมวัฒนธรรมนครปฐม* ศูนย์ศึกษานโยบายและแผน มหาวิทยาลัยมหิดล

ภาวนา กีรติยุติวงศ์ (2544) *การพยาบาลผู้ป่วยเบาหวาน มโนมติสำคัญสำหรับการดูแตนเอง* กรุงเทพมหานคร พี เพรส จำกัด

ยุพิน เบ็ญจสุรัตน์วงศ์ (2550) *เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร ก.พล

รัชนีวรรณ ตั้งภักดี (2553) “การพัฒนาระบบศูนย์การเรียนรู้สุขภาพสำหรับโรงพยาบาลระดับจังหวัด” ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รุ้งระวี นาวีเจริญ (2542) “ผลการจัดการกับอาการร่วมกันระหว่างผู้ป่วยเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินสุลินและพยาบาล” วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลมหาบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ (การพยาบาลผู้ใหญ่) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

เรณู สวนเครือ (2541) *แนวคิดพื้นฐานและหลักการพยาบาล* พิมพ์ครั้งที่ 2 นนทบุรี โครงการสวัสดิการวิชาการ สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542) “แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” พิมพ์ครั้งที่ 2 *วารสารสำนักงานงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์* กรุงเทพมหานคร วัฒนาพานิช

วรรณี นิธิยานันท์ และคณะ (2550) *การรักษาโรคเบาหวานและภาวะแทรกซ้อน* กรุงเทพมหานคร เรือนแก้วการพิมพ์

วารินทร์ รัศมีพรหม (2542) *การออกแบบและพัฒนาระบบการสอน* กรุงเทพ ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เอกสารคำสอน (อัดสำเนา)

วิชัย นิ่มทรงธรรม (2530) “แบบเสนอแนะการจัดตั้งศูนย์บริการจากห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิชุนา ปาณปุณฉัง (2546) *ชุมชนกับโรงเรียน-ไทย นโยบายการศึกษา* กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สนอง ฮนากูล (2528) *คู่มือผู้ป่วยโรคเบาหวาน* กรุงเทพมหานคร เลี่ยงเซียง

สมาคมโรคต่อมไร้ท่อแห่งประเทศไทย (2551) *แนวทางเวชปฏิบัติสำหรับโรคเบาหวาน พ.ศ. 2551* กรุงเทพมหานคร รุ่งศิลป์การพิมพ์

สายพิณ ศิริโสภาพงษ์ (2547) “แบบจำลองศูนย์การเรียนเพื่อส่งเสริมสุขภาพของผู้รับบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ แขนงวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สุนีย์ มหาอัมพรพฤกษ์ (2540) “การศึกษาแนวทางจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (การศึกษาผู้ใหญ่) บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

สุเมธ แสนสิงห์ชัย (2549) “ความเชื่อด้านพฤติกรรมการป้องกันโรคของกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน” วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สุวิมล ติรกานันท์ (2544) *การประเมินโครงการ: แนวทางสู่การปฏิบัติ* กรุงเทพมหานคร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สุพัตรา ศรีณิชชากร (2551) *การพัฒนาระบบบริการปฐมภูมิ* กรุงเทพมหานคร นโมพริ้นติ้งแอนด์พับบลิชชิ่ง

สุรเกียรติ อาชานานุภาพ (2544) *ตำราการตรวจรักษาโรคทั่วไป* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร หมอชาวบ้าน

สมจิต หนุเจริญกุล (2536) *แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาพ* ใน สมจิต หนุเจริญกุล, วัลลา ตันตโยทัย และรวมพร คงกำเนิด (บรรณาธิการ), *การส่งเสริมสุขภาพ* แนวคิด ทฤษฎี และการปฏิบัติ

_____. (2543) *การพยาบาล: ศาสตร์ของการปฏิบัติ* กรุงเทพมหานค วี.เจ. พริ้นติ้ง

_____ (2544) *การดูแลตนเอง: ศาสตร์ และศิลปะทางการพยาบาล* (พิมพ์ครั้งที 6) กรุงเทพมหานคร วีเจพริ้นติ้ง

สมจิต หนุเจริญกุล และคณะ (2547) *ชุดความรู้เพื่อการดู แลตนเองสำหรับเบาหวาน* (ม.ป.ป.)

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2534) “การแก้ปัญหาด้วยวิธีการระบบกับวิธีคิดเป็น” ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ วิชุนา ปาณปุณณัง (2548) *กลยุทธ์คืนปัญญาสู่ชุมชน กรณีศึกษาโรงเรียนสามประโยชน์* กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี (2554) “ข้อมูลทั่วไปจังหวัดอุดรธานีและข้อมูลด้านสาธารณสุข” *เอกสารประกอบการตรวจราชการกระทรวงสาธารณสุข เขต 10* วันที่ 18- 20 เมษายน 2554 โรงพยาบาลอุดรธานี

อชิรญา ฆารชม (2541) “รูปแบบศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ที่พึงประสงค์ในมหาวิทยาลัยของรัฐบาล” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต หลักสูตรการศึกษา สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

อุดม เชยกียวงศ์ (2544) *หลักสูตรท้องถิ่น ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการเรียนรู้* กรุงเทพมหานคร สุวีริยสาส์น

อุดม สมบูรณ์ (2533) “การประเมินความต้องการเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของสมาชิกนิคมสร้างตนเองลำน้ำน่าน จังหวัดอุตรดิตถ์” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อรจรีย์ ณ ตะกั่วทุ่ง (2545) *สุดยอดการพัฒนาการเรียนการสอน* เอ็กซเปอร์เน็ทบุ๊คส์ กรุงเทพมหานคร

อรพรรณ พรสีมา (2542) *เทคโนโลยีทางการสอน* กรุงเทพมหานคร โอเอสพริ้นติ้งเฮ้าส์

อรทัย รวยอาจิณ (2539) *สังคมจิตวิทยาของการบริการสุขภาพในชนบทภาค ตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย* กรุงเทพมหานคร คณะสังคมศาสตร์และมนุษย์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

_____. (2544) “ประสิทธิภาพของโครงการสนับสนุน และให้ความรู้เพื่อปรับปรุงการรับรู้สมรรถนะในการดูแลตนเอง และภาวะการควบคุมโรคในผู้ป่วยเบาหวานประเภทที่ 2 ที่ควบคุมโรคไม่ได้” *วิจัยทางการการพยาบาล* 5 (มกราคม-เมษายน2544): 36-50

อรทัย รวยอาจิณ (2545) *กระบวนการเรียนรู้ ความหมาย แนวทางการพัฒนา และปัญหาข้องใจ* กรุงเทพมหานคร พัฒนาคุณภาพวิชาการ

อรสา พันธ์ภักดี (2542) “กระบวนการการดูแลตนเองของผู้ป่วยความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุ” วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

Arthur (1995) Learning Edge. Published by Huaxia, PRC

Best, John w., and James V Kahn. 1993. Research in Education. New Jersey: Prentice Hall Inc.,

Campbell,Ronald F Corbally,Jonhn E.; and Romseyer, John A. 1997 *Introduction to Educational Administration 5 th* Ed., Boston Allyn and Bacon

DaneT, Kordonouri O, Enders Il Weber B (1998) *Factors influencing height and weight development in children with diabetes Diabetes Care* 20(#):281-285

Gantz. S.B.(1990) “Self – care: Perspectives from Six Disciplines Holistic Nursing Practice 4: 45-46; February

John W.Best and James V. Kahn (1993) *Research in education 7th ed* Boston Allyn and Bacon

Lafferty, Peter and Rowe, Julain (1995) *The Hutchison Dictionary of Science* 2nd ed Oxford Great Britain Helicon

Hill, L.& Smith,N (1985) Self-care nursing promotion of health. Newjersey: Prentice Hall

Norris, J. & Conell, M.K. (1985) *Self- esteem Disturbance* Nursing Clinics of North America 20 (April – June 1985): 745 -760

Orem, D.E. (1985) *Nursing Concepts of Practice.* (3 rd ed.) New York : McGraw-Hill Book

Orem, D.E. (1991) *Nursing concept of practice 4 th ed* St.Louis: Mosby Year Book

Orem, D. E. (2001*) Nursing concepts of practice* (*6 th ed.)* St. Louis: Mosby Year Book

Pender, N. J (1996) *Health promotion in nursing practice* California: Appleton & Lange

Pirate J (1973) Diabetes mellitus and its degenerative complication: a prospective study of 4400 cases observed between 1947 and 1973 *Diabetes Care* 1978;1:168–88

Prager C *Learning Centers for the 1990's* [Online] 1991 Available from: http://eric.ed.gov [1 July 2007]

Stufflebeam,D.L., and others 1985 *Conducting Educational Needs Assessment* United State of America:Kluwer academic

Steiger,N.J.,& Lipson,J.G. (1985) Self care nursing theory and practice Maryland : Prentice -Hall

Singh, H. (2005) Building Effective Blended Learning Programs, *Educational Technology*, 43, pp 51-54

Witkin, B. R.,and J. W. Altschuld (1995) *Planning and Conducting Needs Assessments* Thound Oaks:sage Publications

Yeung, Arthur, Dave Ulrich, Steve Nason, and Mary Ann Von Glinow (1999) Organizational Learning Capability: How Organizations Generate and Generalize Ideas with Impact Published by *Oxford University Press*, New York

Yeung, Arthur, et al. (2001) *Organizational Learning Capability* Published by United Economic Publisher, Taiwan

http://www.thai.tourismthailand.org/destination-guide/nakhonratchasima-30-1-1.html RetrievedDecember 20, 2011

http://www.korat5.co.th Retrieved December 20,2011

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

ในการวิจัยครั้งนี้ มีผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสวก มีทอง	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคโนโลยี และสื่อสารการศึกษา ปัจจุบันเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8 ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
2. นายแพทย์เกรียงศักดิ์ เกษมสุพัฒน์	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเนื้อหา ปัจจุบันเป็นนายแพทย์เชี่ยวชาญ หัวหน้ากลุ่มงานอายุรกรรม โรงพยาบาลอุดรธานี
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย วรกิจเกษมสกุล	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัดผลและประเมินผล ปัจจุบันเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8 ประธานหลักสูตรวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็น

เรื่อง ความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี (สำหรับผู้บริหาร)

.....

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

2. ให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความต้องการที่ตรงกับความเป็นจริงที่สุด

3. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งระดับความต้องการออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับ มากที่สุด

4 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับ มาก

3 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับ ปานกลาง

2 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับ น้อย

1 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ○ ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง

1. เพศ

○ ชาย ○ หญิง

2. ปัจจุบันท่านอายุ

○ ต่ำกว่า 25 ปี ○ 25 – 30 ปี

○ 31 – 35 ปี ○ 36 – 40 ปี

○ 41 – 45 ปี ○ สูงกว่า 45 ปี

3. วุฒิการศึกษาสูงสุด

○ ต่ำกว่าปริญญาตรี ○ ปริญญาตรี

○ ปริญญาโท ○ ปริญญาเอก

4. ประสบการณ์ที่ดำรงตำแหน่งบริหาร

○ 1 – 5 ปี ○ 6 – 10 ปี

○ 11 – 15 ปี ○ มากกว่า 15 ปี

5. ตำแหน่งทางการบริหาร

○ หัวหน้าหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิโรงพยาบาล

○ หัวหน้าหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิเทศบาล

○ หัวหน้าสถานีอนามัย

○ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 ความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ของผู้บริหาร หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี

คำชี้แจง ให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความต้องการที่ตรงกับความเป็นจริงที่สุด

ประเด็นคำถาม	ระดับคะแนน				
	5	4	3	2	1
1. ด้านนโยบายและอัตลักษณ์ของศูนย์การเรียนรู้					
1.1 ความสำคัญของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน					
1.1.1 ทำให้ผู้ป่วยเบาหวานได้เรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองจนสามารถปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม					
1.1.2 เป็นสถานที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของผู้ป่วย ญาติ และผู้ดูแลผู้ป่วยเบาหวาน					
1.1.3 เป็นคลังความรู้สำหรับบุคลากรสาธารณสุข ผู้ป่วย ญาติ และผู้ดูแลผู้ป่วยเบาหวานได้ศึกษาหาความรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับโรคเบาหวาน					
1.1.4 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					
1.2 วิสัยทัศน์ของศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน					
1.2.1 เป็นแหล่งการเรียนรู้ด้านสุขภาพ ด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม และเป็นแกนนำเครือข่ายการเรียนรู้ ร่วมกันในพื้นที่เพื่อการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของประชาชน					
1.2.2 เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านสุขภาพและใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารสุขภาพอย่างรู้เท่าทันเพื่อสร้างเครือข่ายสังคมสุขภาพดี และดำรงอยู่อย่างพึ่งตนเองได้					
1.2.3 เป็นองค์กรชั้นนำในการเสริมสร้างศักยภาพ และการมีส่วนในการดูแลสุขภาพตนเอง ครอบครัว ชุมชน ให้มีสุขภาพดีตามวิถีไทยอย่างยั่งยืน					
1.2.4 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					

ประเด็นคำถาม	ระดับคะแนน				
	5	4	3	2	1
1.3 พันธกิจของศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน					
1.3.1 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ป่วยเบาหวานและประชาชนทั่วไปให้เกิดการเรียนรู้ด้านการดูแลสุขภาพตนเองและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้อง					
1.3.2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ป่วยเบาหวานภาคีเครือข่ายในการพัฒนาศักยภาพการดูแลสุขภาพตนเองและประชาชนในชุมชน					
1.3.3 พัฒนาระบบการเรียนรู้ด้านสุขภาพและการสื่อสารสุขภาพ					
1.3.4 เป็นศูนย์กลางในการจัดหา จัดเก็บ ซ่อมแซมและให้บริการสื่อการเรียนรู้การดูแลสุขภาพสำหรับผู้ป่วยเบาหวานและประชาชนทั่วไป					
1.3.6 เป็นศูนย์ประสานงานและรวบรวมข้อมูลและงานวิจัยเบาหวาน					
1.3.7 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					
1.4 ประโยชน์ของศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน					
1.4.1 เป็นแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน					
1.4.2 เป็นแหล่งศูนย์กลางการเรียนรู้ การสร้างเสริมพลังอำนาจในการดูแลสุขภาพตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานและครอบครัว					
1.4.3 เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพ/คุณภาพในการรักษาพยาบาลผู้ป่วยเบาหวาน					
1.4.4 เป็นแหล่งสืบค้นความรู้สำหรับผู้ป่วยเบาหวานและเครือข่ายสร้างสุขภาพในชุมชน					
1.4.5 เป็นแหล่งให้บริการยืมสื่อ/แจกจ่ายสื่อและเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพ					
1.4.6 เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชน ผู้นำชุมชน แกนนำสุขภาพ					
1.4.7 พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการผลิตสื่อ/การใช้สื่อ					
1.4.8 บุคลากรได้สร้างนวตกรรม/งานวิจัยด้านการสื่อสาร					
1.4.9 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					

ประเด็นคำถาม	ระดับคะแนน				
	5	4	3	2	1
2. เนื้อหาสาระที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน					
2.1 สาเหตุชนิดและการรักษาโรคเบาหวาน					
2.2 ภาวะฉุกเฉินในผู้ป่วยเบาหวาน					
2.3 โรคแทรกซ้อนเรื้อรังในผู้ป่วยเบาหวาน					
2.4 แนวทางการให้ความรู้กับผู้ป่วยเบาหวาน					
2.4.1 วิธีการตรวจหาน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวาน					
2.4.2 วิธีการควบคุมอาหารด้วยตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน					
2.4.3 วิธีการฉีดอินสุลินด้วยตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน					
2.4.4 วิธีการจัดตารางกำกับการรับประทานยาเม็ดของผู้ป่วยเบาหวาน					
2.4.5 วิธีการออกกำลังกายของผู้ป่วยเบาหวาน					
2.4.6 วิธีการดูแลเท้าด้วยตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน					
2.5 การดูแลผู้ป่วยเบาหวานในกรณีพิเศษ					
2.5.1 กรณีผู้ป่วยเบาหวานตั้งครรภ์					
2.5.2 กรณีผู้ป่วยเบาหวานกับการผ่าตัด					
2.6 อื่นๆ (โปรดระบุ).....					
3. การจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน					
3.1 มุมการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อต่างๆ สำหรับผู้ป่วยเบาหวาน					
3.2 มุมให้คำปรึกษาสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน					
3.3 มุมกิจกรรมกลุ่มเรียนรู้สำหรับผู้ป่วยเบาหวาน					
3.4 มุมเรียนรู้เรื่องการรับประทานอาหารให้ถูกต้องเหมาะสมกับผู้ป่วยเบาหวาน					
3.5 มุมเรียนรู้เรื่องการรับประทานยา และการฉีดอินสุลินที่ถูกต้องสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน					
3.6 มุมเรียนรู้เรื่องการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับผู้ป่วยเบาหวาน					
3.7 มุมเรียนรู้เรื่องการดูแลเท้าสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน					
3.8 มุมระบบข้อมูลสารสนเทศโรคเบาหวาน					
3.9 อื่นๆ (โปรดระบุ).....					

ประเด็นคำถาม	ระดับคะแนน				
	5	4	3	2	1
4. อาคารสถานที่ของศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเอง สำหรับผู้ป่วยเบาหวาน					
4.1 ใช้อาคารสถานที่ในสถานบริการเดิมโดยพัฒนาจากห้องให้คำปรึกษา					
4.2 ใช้อาคารสถานที่ในสถานบริการเดิมโดยจัดมุมขึ้นใหม่					
4.3 จัดสร้างอาคารใหม่เป็นเอกเทศ					
4.4 ใช้อาคารสถานที่ในศูนย์การเรียนรู้ในหมู่บ้าน / ชุมชน					
4.5 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					
5. ช่วงเวลาที่ต้องการให้เปิดบริการ					
5.1 เวลาราชการ (08.30-16.30 น.)					
5.2 หลังเวลาราชการ (16.30-20.30 น.)					
5.3 วันหยุดราชการ (08.30-16.30 น.)					
5.4 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					
6. บุคลากรที่ต้องการให้เป็นผู้รับผิดชอบในศูนย์การเรียนรู้					
6.1 เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานสุขศึกษา					
6.2 เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานดูแลผู้ป่วยเบาหวาน					
6.3 เจ้าหน้าที่ธุรการรับผิดชอบเฉพาะศูนย์การเรียนรู้					
6.4 เครือข่าย อสม. และแกนนำสุขภาพจิตอาสา หมุนเวียนและมีเจ้าหน้าที่กำกับดูแลคุณภาพบริการของศูนย์การเรียนรู้					
6.5 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

คำชี้แจง ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเขียนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาตอบแบบคำถาม

แบบสอบถามความคิดเห็น

เรื่อง ความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี (สำหรับผู้ปฏิบัติงาน)

.....

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

2. ให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความต้องการที่ตรงกับความเป็นจริงที่สุด

3. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งระดับความต้องการออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับ มากที่สุด
4 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับ มาก
3 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับ ปานกลาง
2 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับ น้อย
1 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ○ ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง

1. เพศ
   - ○ ชาย
   - ○ หญิง
2. ปัจจุบันท่านอายุ
   - ○ ต่ำกว่า 25 ปี
   - ○ 25 – 30 ปี
   - ○ 31 – 35 ปี
   - ○ 36 – 40 ปี
   - ○ 41 – 45 ปี
   - ○ สูงกว่า 45 ปี
3. วุฒิการศึกษาสูงสุด
   - ○ ต่ำกว่าปริญญาตรี
   - ○ ปริญญาตรี
   - ○ ปริญญาโท
   - ○ ปริญญาเอก
4. ประสบการณ์ที่ดำรงตำแหน่งบริหาร
   - ○ 1 – 5 ปี
   - ○ 6 – 10 ปี
   - ○ 11 – 15 ปี
   - ○ มากกว่า 15 ปี
5. ท่านเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง
   - ○ พยาบาลวิชาชีพ
   - ○ นักวิชาการสาธารณสุข
   - ○ เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน
   - ○ เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข
   - ○ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 ความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ของผู้ปฏิบัติงานหน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี

คำชี้แจง ให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความต้องการที่ตรงกับความเป็นจริงที่สุด

ประเด็นคำถาม	ระดับคะแนน				
	5	4	3	2	1
1. เนื้อหาสาระที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน					
1.1 สาเหตุ ชนิด และการรักษาโรคเบาหวาน					
1.2 ภาวะฉุกเฉินในผู้ป่วยเบาหวาน					
1.3 โรคแทรกซ้อนเรื้อรังในผู้ป่วยเบาหวาน					
1.4 แนวทางการให้ความรู้ผู้ป่วยเบาหวาน เรื่องการตรวจหาน้ำตาลในเลือด					
1.5 แนวทางการให้ความรู้ผู้ป่วยเบาหวาน เรื่องการควบคุมอาหาร					
1.6 แนวทางการให้ความรู้ผู้ป่วยเบาหวาน เรื่องการรับประทานยาเม็ด					
1.7 แนวทางการให้ความรู้ผู้ป่วยเบาหวาน เรื่องการฉีดยาอินสุลิน					
1.8 แนวทางการให้ความรู้ผู้ป่วยเบาหวาน เรื่องการออกกำลังกาย					
1.9 แนวทางการให้ความรู้ผู้ป่วยเบาหวาน เรื่องการดูแลเท้า					
1.10 การดูแลผู้ป่วยเบาหวานกรณีพิเศษหญิงตั้งครรภ์					
1.11 การดูแลผู้ป่วยเบาหวานกรณีพิเศษเมื่อได้รับการผ่าตัด					
1.12 อื่นๆ (โปรดระบุ).....					
2. การจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน					
2.1 มุมการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อต่างๆ สำหรับผู้ป่วยเบาหวาน					
2.1.1 กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือ ตำราทางวิชาการ คู่มือ เอกสาร แผ่นพับ จดหมายข่าว					
2.1.2 กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อโสตทัศน์ เช่น ชุดการสอน ภาพโปสเตอร์ รูปภาพ แผ่นวีซีดี คอมพิวเตอร์ช่วยสอน					

ประเด็นคำถาม	ระดับคะแนน				
	5	4	3	2	1
2.1.3 กิจกรรมการยืม การคืนสื่อ อุปกรณ์การเรียนรู้ด้วยตนเองที่บ้าน					
2.1.4 อื่นๆ (โปรดระบุ).....					
2.2 มุมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่มสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน					
2.2.1 กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์					
2.2.2 กิจกรรมกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนดูแลสุขภาพในคลินิกเบาหวานและที่บ้าน					
2.2.3 กิจกรรมจิตอาสาช่วยเพื่อนเบาหวานในชุมชน					
2.2.4 อื่นๆ (โปรดระบุ).....					
2.3 มุมการเรียนรู้ และกิจกรรมเรื่องการรับประทานยา และการฉีดยาอินสุลิน					
2.3.1 กิจกรรมให้ความรู้เรื่อง ยาเม็ดรับประทาน ยาฉีดอินสุลิน					
2.3.2 กิจกรรมสาธิตการจัดตารางกำกับการรับประทานยา การฉีดยาอินสุลิน ให้ผู้ป่วยเบาหวาน ญาติ ผู้ดูแล					
2.3.3 กิจกรรมสาธิตการฉีดยาอินสุลินให้ผู้ป่วยเบาหวาน ญาติ ผู้ดูแล และให้ผู้ป่วยเบาหวาน ญาติ ผู้ดูแล สาธิตย้อนกลับจนถูกต้อง					
2.3.4 อื่นๆ (โปรดระบุ).....					
2.4 มุมการเรียนรู้ และกิจกรรม เรื่องการรับประทานอาหารให้ถูกต้องและสอดคล้องกับแผนการรักษาพยาบาล					
2.4.1 กิจกรรมฝึกปฏิบัติ การกำหนดชนิดอาหาร ปริมาณอาหาร ที่ควรรับประทานในแต่ละมื้อ					
2.4.2 กิจกรรมฝึกปฏิบัติการเลือกอาหารที่มีอยู่ในชุมชนมาประกอบเป็นอาหารสำหรับผู้ป่วยเบาหวานได้อย่างเหมาะสม					
2.4.3 กิจกรรมให้ผู้ป่วยเบาหวาน ญาติ ผู้ดูแล ฝึกประกอบอาหารที่สอดคล้องกับแผนการรักษา กับอาการของโรค					
2.4.4 อื่นๆ (โปรดระบุ)……..					
2.5 มุมการเรียนรู้ และกิจกรรมการ เรื่องการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับผู้ป่วยเบาหวาน					
2.5.1 กิจกรรมลงทะเบียน และบันทึกพฤติกรรมการออกกำลังกายของผู้ป่วยเบาหวาน					

ประเด็นคำถาม	ระดับคะแนน				
	5	4	3	2	1
2.5.2 กิจกรรมสาธิตการออกกำลังกาย และให้ผู้ป่วยเบาหวาน ออกกำลังกายตามความถนัดของผู้ป่วย เช่น ยางยืด กายบริหาร โยคะ ลำไม้พอง เป็นต้น					
2.5.3 กิจกรรมจัดเครือข่ายสนับสนุนการออกกำลังกายต่อเนื่องที่บ้าน/ชุมชน					
2.5.4 อื่นๆ (โปรดระบุ).....					
2.6 มุมการเรียนรู้ และกิจกรรมเรื่อง การดูแลเท้าสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน					
2.6.1 กิจกรรมประเมินความสามารถในการดูแลเท้าของผู้ป่วยเบาหวาน					
2.6.2 กิจกรรมให้ผู้ป่วยเบาหวาน ฝึกทักษะการดูแลเท้า การตัดเล็บเท้า การตรวจชีพจรหลังเท้า การบริหารเท้า					
2.6.3 กิจกรรมการประยุกต์ใช้อุปกรณ์การดูแลเท้าด้วยตนเอง					
2.6.4 อื่นๆ (โปรดระบุ).....					
2.7 มุมการเรียนรู้จากระบบข้อมูลสารสนเทศโรคเบาหวาน 2.7.1 กิจกรรมให้ผู้ป่วยเบาหวานศึกษาข้อมูลระดับน้ำตาลในเลือด ศึกษาข้อมูลแผนการรักษาพยาบาล แผนการดูแลตนเองจากระบบข้อมูลสารสนเทศ					
2.7.2 กิจกรรมให้ผู้ป่วย ญาติ หรือผู้ดูแลนำข้อมูลมาเปรียบเทียบผลการดูแลรักษาพยาบาล และวางแผนดูแลสุขภาพตนเองต่อเนื่องที่บ้านให้เหมาะสมสอดคล้องกับแผนการรักษาพยาบาล					
2.7.3 กิจกรรมเครือข่ายเพื่อนช่วยเพื่อนเบาหวานนำข้อมูลเบาหวานสู่การวางแผนช่วยเหลือกันในชุมชน					
2.7.4 อื่นๆ (โปรดระบุ).....					
2.8 มุมการเรียนรู้ และกิจกรรมให้คำปรึกษาสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน					
2.8.1 กิจกรรมให้คำปรึกษาสำหรับผู้ป่วยเบาหวานโดยเจ้าหน้าที่ในหน่วยบริการปฐมภูมิ					
2.8.2 กิจกรรมให้คำปรึกษาสำหรับผู้ป่วยเบาหวานที่มีปัญหายุ่งยากซับซ้อนโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น นักกำหนดอาหาร นักกายภาพบำบัด นักจิตวิทยา พยาบาลเฉพาะทาง					

ประเด็นคำถาม	ระดับคะแนน				
	5	4	3	2	1
2.8.3 กิจกรรมให้คำปรึกษาสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน และครอบครัว กรณีพิเศษ ในหญิงตั้งครรภ์ ผู้ป่วยเบาหวานที่มีการผ่าตัด					
2.8.4 อื่นๆ (โปรดระบุ)…….....					
3. ขั้นตอนการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเอง สำหรับผู้ป่วยเบาหวาน					
3.1 ทดสอบก่อนการเรียนรู้					
3.2 ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้					
3.3 ทดสอบหลังการเรียนรู้					
3.4 อื่นๆ (โปรดระบุ).....					
4. การประเมินผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเอง สำหรับผู้ป่วยเบาหวาน					
4.1 ประเมินผลการเรียนรู้โดยการจัดระดับเป็นระดับดี พอใช้ ปรับปรุง					
4.2 ประเมินผลการเรียนรู้เป็นการผ่านเกณฑ์ และไม่ผ่านเกณฑ์					
4.3 อื่นๆ (โปรดระบุ).....					
5. ประเภทของสื่อการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้					
5.1 สื่อสิ่งพิมพ์					
5.1.1 ตำราทางวิชาการ					
5.1.2 นิตยสาร วารสาร จุลสารทางการแพทย์					
5.1.3 คู่มือเกี่ยวกับโรคเบาหวาน					
5.1.4 หนังสืออ้างอิง					
5.1.5 รายงานการวิจัย					
5.1.6 อื่นๆ (โปรดระบุ)……..					
5.2 สื่อกราฟิก					
5.2.1 ภาพวาด ภาพถ่าย และภาพโปสเตอร์					
5.2.2 แผนภูมิ แผนภาพ แผนสถิติ					
5.2.3 เอกสาร แผ่นพับ					
5.2.4 อื่น ๆ (โปรดระบุ)……					

ประเด็นคำถาม	ระดับคะแนน				
	5	4	3	2	1
5.3 สื่อโสตทัศน์ และสื่อโสตทัศนูปกรณ์					
5.3.1 หุ่นจำลอง วัตถุตัวอย่าง และสื่อของจริง					
5.3.2 แผ่นวีซีดี / แผ่นดีวีดี					
5.3.3 เครื่องรับโทรทัศน์ 29 นิ้ว					
5.3.4 เครื่องเล่นแผ่นวีซีดี และดีวีดี					
5.3.5 เครื่องคอมพิวเตอร์					
5.3.6 เครื่องพริ้นเตอร์					
5.3.7 ชุดเครื่องขยายเสียง					
5.3.8 อื่น ๆ (โปรดระบุ)……					
5.4 สื่ออิเล็กทรอนิกส์					
5.4.1 บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน					
5.4.2 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์					
5.4.3 บทเรียน e-Learning					
5.4.4 อื่น ๆ (โปรดระบุ)…….					
5.5 สื่อประเภทชุดการเรียน					
5.5.1 ชุดการเรียนประกอบคำบรรยาย					
5.5.2 ชุดการเรียนรายบุคคล					
5.5.3 ชุดการเรียนแบบกลุ่มกิจกรรม					
5.5.4 อื่น ๆ (โปรดระบุ)…….					
6. สิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้					
6.1 จุดบริการน้ำดื่ม					
6.2 มุมพักผ่อน					
6.3 ห้องน้ำ ห้องส้วม					
6.4 มุมจำหน่ายอาหารว่าง					
6.5 จุดบริการอินเตอร์เน็ต					
6.6 โทรศัพท์สาธารณะ					
6.7 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					

ประเด็นคำถาม	ระดับคะแนน				
	5	4	3	2	1
7. ช่วงเวลาที่ต้องการให้เปิดบริการ					
7.1 เวลาราชการ (08.30-16.30 น.)					
7.2 หลังเวลาราชการ (16.30-20.30 น.)					
7.3 วันหยุดราชการ (08.30-16.30 น.)					
7.4 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					
8. บุคลากรที่ต้องการให้เป็นผู้รับผิดชอบในศูนย์การเรียนรู้					
8.1 เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานสุขศึกษา					
8.2 เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานดูแลผู้ป่วยเบาหวาน					
8.3 เจ้าหน้าที่ธุรการรับผิดชอบเฉพาะศูนย์การเรียนรู้					
8.4 เครือข่าย อสม. และแกนนำสุขภาพจิตอาสา หมุนเวียนและมีเจ้าหน้าที่กำกับดูแลคุณภาพบริการของศูนย์การเรียนรู้					
8.5 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

คำชี้แจง ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเขียนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาตอบแบบคำถาม

ภาคผนวก ค

ผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการประเมินความสอดคล้องเชิงเนื้อหา

เรื่อง ความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ของผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี

ผู้วิจัย นายปรีชา มาเนียม

สำหรับ ผู้บริหาร

โดย ผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อ 1 ท่านมีความคิดเห็นต่อความสำคัญของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ควรอยู่ในระดับใด

	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				สรุป
ข้อ	ความสำคัญของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	เฉลี่ย	
1	ทำให้ผู้ป่วยเบาหวานได้เรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองจนสามารถปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม	1	1	1	1	*
2	เป็นสถานที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของผู้ป่วย ญาติ และผู้ดูแลผู้ป่วยเบาหวาน	1	1	1	1	*
3	เป็นคลังความรู้สำหรับบุคลากรสาธารณสุข ผู้ป่วย ญาติ และผู้ดูแลผู้ป่วยเบาหวานได้ศึกษาหาความรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับโรคเบาหวาน	1	1	1	1	*
4	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					

ข้อ 2 ท่านมีความคิดเห็นต่อวิสัยทัศน์ของศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ควรอยู่ในระดับใด

	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				สรุป
ข้อ	วิสัยทัศน์ของศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเอง สำหรับผู้ป่วยเบาหวาน	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	เฉลี่ย	
1	เป็นแหล่งการเรียนรู้ด้านสุขภาพ ด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม และเป็นแกนนำเครือข่ายการเรียนรู้ ร่วมกันในพื้นที่เพื่อการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของประชาชน	1	1	1	1	*
2	เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านสุขภาพและใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารสุขภาพอย่างรู้เท่าทันเพื่อสร้างเครือข่ายสังคมสุขภาพดี และดำรงอยู่อย่างพึ่งตนเองได้	1	1	1	1	*

	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				สรุป
ข้อ	วิสัยทัศน์ของศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเอง สำหรับผู้ป่วยเบาหวาน	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	เฉลี่ย	
3	เป็นองค์กรชั้นนำในการเสริมสร้างศักยภาพ และการมีส่วนในการดูแลสุขภาพตนเอง ครอบครัว ชุมชน ให้มีสุขภาพดีตามวิถีไทยอย่างยั่งยืน	1	1	1	1	*
4	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					

ข้อ 3 ท่านมีความคิดเห็นต่อพันธกิจของศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานควรอยู่ในระดับใด

	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				สรุป
ข้อ	พันธกิจของศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเอง สำหรับผู้ป่วยเบาหวาน	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	เฉลี่ย	
1	ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ป่วยเบาหวานและประชาชนทั่วไป ให้เกิดการเรียนรู้ด้านการดูแลสุขภาพตนเองและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้อง	1	1	1	1	*
2	ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ป่วยเบาหวานภาคีเครือข่ายในการพัฒนาศักยภาพการดูแลสุขภาพตนเองและประชาชนในชุมชน	1	1	1	1	*
3	พัฒนาระบบการเรียนรู้ด้านสุขภาพและการสื่อสารสุขภาพ	1	1	1	1	*
4	เป็นศูนย์กลางในการจัดหา จัดเก็บ ซ่อมแซมและให้บริการสื่อการเรียนรู้การดูแลสุขภาพสำหรับผู้ป่วยเบาหวานและประชาชนทั่วไป	1	1	1	1	*
5	เป็นศูนย์ประสานงานและรวบรวมข้อมูลและงานวิจัยเบาหวาน	1	1	1	1	*
6	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					

* ข้อความที่ถูกคัดเลือกเป็นข้อความในแบบสอบถาม

ข้อ 4 ท่านมีความคิดเห็นต่อประโยชน์ของศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ควรอยู่ในระดับใด

	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				สรุป
ข้อ	ประโยชน์ของศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	เฉลี่ย	
1	เป็นแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน	1	1	1	1	*
2	เป็นแหล่งศูนย์กลางการเรียนรู้ การสร้างเสริมพลังอำนาจในการดูแลสุขภาพตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานและครอบครัว	1	1	1	1	*
3	เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพ/คุณภาพในการรักษาพยาบาลผู้ป่วยเบาหวาน	1	1	1	1	*
4	เป็นแหล่งสืบค้นความรู้สำหรับผู้ป่วยเบาหวานและเครือข่ายสร้างสุขภาพในชุมชน	1	1	1	1	*
5	เป็นแหล่งให้บริการยืมสื่อ/แจกจ่ายสื่อและเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพ	1	1	1	1	*
6	เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชน ผู้นำชุมชน แกนนำสุขภาพ	1	1	1	1	*
7	พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการผลิตสื่อ/การใช้สื่อ	1	1	1	1	*
8	บุคลากรได้สร้างนวตกรรม/งานวิจัยด้านการสื่อสาร	1	1	1	1	*
9	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					

ข้อ 5 ท่านมีความคิดเห็นต่อเนื้อหาสาระที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ควรอยู่ในระดับใด

	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				สรุป
ข้อ	เนื้อหาสาระที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	เฉลี่ย	
1	สาเหตุชนิดและการรักษาโรคเบาหวาน	1	1	1	1	*
2	ภาวะฉุกเฉินในผู้ป่วยเบาหวาน	1	1	1	1	*
3	โรคแทรกซ้อนเรื้อรังในผู้ป่วยเบาหวาน	1	1	1	1	*
4	หัวเรื่องที่ให้ความรู้กับผู้ป่วยเบาหวาน					
	4.1 วิธีการตรวจหาน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวาน	1	1	1	1	*

	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				สรุป
ข้อ	เนื้อหาสาระที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	เฉลี่ย	
	4.2 วิธีการควบคุมอาหารด้วยตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน	1	1	1	1	*
	4.3 วิธีการฉีดอินสุลินด้วยตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน	1	1	1	1	*
	4.4 วิธีการจัดตารางกำกับการรับประทานยาเม็ดของผู้ป่วยเบาหวาน	1	1	1	1	*
	4.5 วิธีการออกกำลังกายของผู้ป่วยเบาหวาน	1	1	1	1	*
	4.6 วิธีการดูแลเท้าด้วยตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน	1	1	1	1	*
5	การดูแลผู้ป่วยเบาหวานในกรณีพิเศษ					
	5.1 กรณีผู้ป่วยเบาหวานตั้งครรภ์	1	1	1	1	*
6	5.2 กรณีผู้ป่วยเบาหวานกับการผ่าตัด	1	1	1	1	*
7	อื่นๆ (โปรดระบุ).....					

ข้อ 6 ท่านมีความคิดเห็นต่อ กิจกรรมการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ควรอยู่ในระดับใด

	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				สรุป
ข้อ	กิจกรรมการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	เฉลี่ย	
1	มุมการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อต่างๆ สำหรับผู้ป่วยเบาหวาน	1	1	1	1	*
2	มุมให้คำปรึกษาสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน	1	1	1	1	*
3	มุมกิจกรรมกลุ่มเรียนรู้สำหรับผู้ป่วยเบาหวาน	1	1	1	1	*
4	มุมเรียนรู้เรื่องการรับประทานอาหารให้ถูกต้องเหมาะสมกับผู้ป่วยเบาหวาน	1	1	1	1	*
5	มุมเรียนรู้เรื่องการรับประทานยา และการฉีดอินสุลินที่ถูกต้องสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน	1	1	1	1	*
6	มุมเรียนรู้เรื่องการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับผู้ป่วยเบาหวาน	1	1	1	1	*
7	มุมเรียนรู้เรื่องการดูแลเท้าสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน	1	1	1	1	*

	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				สรุป
ข้อ	กิจกรรมการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	เฉลี่ย	
8	มุมระบบข้อมูลสารสนเทศโรคเบาหวาน	1	1	1	1	*
9	อื่นๆ (โปรดระบุ)……..					

* ข้อความที่ถูกคัดเลือกเป็นข้อความในแบบสอบถาม

ข้อ 7 ท่านมีความคิดเห็นต่ออาคารสถานที่ของศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ควรอยู่ในระดับใด

	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				สรุป
ข้อ	อาคารสถานที่ของศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	เฉลี่ย	
1	ใช้อาคารสถานที่ในสถานบริการเดิมโดยพัฒนาจากห้องให้คำปรึกษา	1	1	1	1	*
2	ใช้อาคารสถานที่ในสถานบริการเดิมโดยจัดมุมขึ้นใหม่	1	1	1	1	*
3	จัดสร้างอาคารใหม่เป็นเอกเทศ	1	0	1	.6	*
4	ใช้อาคารสถานที่ในศูนย์การเรียนรู้ในหมู่บ้าน / ชุมชน					
5	อื่น ๆ (โปรดระบุ)……					

ข้อ 8 ท่านมีความคิดเห็นต่อช่วงเวลาที่ต้องการให้เปิดบริการ ควรอยู่ในระดับใด

	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				สรุป
ข้อ	ช่วงเวลาที่ต้องการให้เปิดบริการ	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	เฉลี่ย	
1	เวลาราชการ (08.30-16.30 น.)	1	1	1	1	*
2	หลังเวลาราชการ (16.30-20.30 น.)	1	0	1	.6	*
3	วันหยุดราชการ (08.30-16.30 น.)	1	0	1	.6	*
4	อื่น ๆ (โปรดระบุ)……					

ข้อ 9 ท่านมีความคิดเห็นต่อเจ้าหน้าที่ต้องการให้เป็นผู้รับผิดชอบในศูนย์การเรียนรู้ ควรอยู่ในระดับใด

	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				สรุป
ข้อ	เจ้าหน้าที่ต้องการให้เป็นผู้รับผิดชอบในศูนย์การเรียนรู้	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	เฉลี่ย	
1	เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานสุขศึกษา	1	1	1	1	*
2	เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานดูแลผู้ป่วยเบาหวาน	1	1	1	1	*
3	เจ้าหน้าที่ธุรการรับผิดชอบเฉพาะศูนย์การเรียนรู้	1	1	1	1	*
4	เครือข่าย อสม. และแกนนำสุขภาพจิตอาสา หมุนเวียนและมีเจ้าหน้าที่กำกับดูแลคุณภาพบริการของศูนย์การเรียนรู้	1	1	1	1	*
5	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					

ผลการประเมินความสอดคล้องเชิงเนื้อหา

เรื่อง ความต้องการศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ของผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงาน หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิ อำเภอเมืองอุดรธานี

ผู้วิจัย นายปรีชา มาเนียม

สำหรับ ผู้ปฏิบัติงาน โดย ผู้ทรงคุณวุฒิ

ข้อ 1 ท่านมีความคิดเห็นต่อความสำคัญของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วย เบาหวาน ควรอยู่ในระดับใด

	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				สรุป
ข้อ	เนื้อหาสาระที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเอง สำหรับผู้ป่วยเบาหวาน	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	เฉลี่ย	
1	สาเหตุ ชนิด และการรักษาโรคเบาหวาน	1	1	1	1	*
2	ภาวะฉุกเฉินในผู้ป่วยเบาหวาน	1	1	1	1	*
3	โรคแทรกซ้อนเรื้อรังในผู้ป่วยเบาหวาน	1	1	1	1	*
4	แนวทางการให้ความรู้ผู้ป่วยเบาหวาน เรื่องการตรวจหาน้ำตาลในเลือด	1	1	1	1	*
5	แนวทางการให้ความรู้ผู้ป่วยเบาหวาน เรื่องการควบคุมอาหาร	1	1	1	1	*
6	แนวทางการให้ความรู้ผู้ป่วยเบาหวาน เรื่องการรับประทานยาเม็ด	1	1	1	1	*
7	แนวทางการให้ความรู้ผู้ป่วยเบาหวาน เรื่องการฉีดยาอินสุลิน	1	1	1	1	*
8	แนวทางการให้ความรู้ผู้ป่วยเบาหวาน เรื่องการออกกำลังกาย	1	1	1	1	*
9	แนวทางการให้ความรู้ผู้ป่วยเบาหวาน เรื่องการดูแลเท้า	1	1	1	1	*
10	การดูแลผู้ป่วยเบาหวานกรณีพิเศษหญิงตั้งครรภ์	1	1	1	1	*
11	การดูแลผู้ป่วยเบาหวานกรณีพิเศษเมื่อได้รับการผ่าตัด	1	1	1	1	*
12	อื่นๆ (โปรดระบุ).....					

* ข้อความที่ถูกคัดเลือกเป็นข้อความในแบบสอบถาม

ข้อ 2 ท่านมีความคิดเห็นต่อมุมการเรียนรู้ และกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ควรอยู่ในระดับใด

	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				สรุป
ข้อ	มุมการเรียนรู้ และกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	เฉลี่ย	
1	มุมการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อต่างๆ สำหรับผู้ป่วยเบาหวาน					
	1.1 กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือ ตำราทางวิชาการ คู่มือ เอกสาร แผ่นพับ จดหมายข่าว	1	1	1	1	*
	1.2 กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อโสตทัศน์ เช่น ชุดการสอน ภาพโปสเตอร์ รูปภาพ แผ่นวีซีดี คอมพิวเตอร์ช่วยสอน	1	1	1	1	*
	1.3 กิจกรรมการยืม การคืนสื่อ อุปกรณ์การเรียนรู้ด้วยตนเองที่บ้าน	1	1	1	1	*
	1.4 อื่น (โปรดระบุ).....					
2	มุมการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่มสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน					
	2.1 กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	1	1	1	1	*
	2.2 กิจกรรมกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อนดูแลสุขภาพในคลินิกเบาหวานและที่บ้าน	1	1	1	1	*
	2.3 กิจกรรมจิตอาสาช่วยเพื่อนเบาหวานในชุมชน	1	1	1	1	*
	2.4 อื่นๆ (โปรดระบุ).....					
3	มุมการเรียนรู้ และกิจกรรมเรื่องการรับประทานยา และการฉีดยาอินสุลิน					
	3.1 กิจกรรมให้ความรู้เรื่องยาเม็ดรับประทาน ยาฉีดอินสุลิน	1	1	1	1	*
	3.2 กิจกรรมสาธิตการจัดตารางกำกับการรับประทานยา การฉีดยาอินสุลิน ให้ผู้ป่วยเบาหวาน ญาติ ผู้ดูแล	1	1	1	1	*
	3.3 กิจกรรมสาธิตการฉีดยาอินสุลินให้ผู้ป่วยเบาหวาน ญาติ ผู้ดูแล และให้ผู้ป่วยเบาหวาน ญาติ ผู้ดูแล สาธิตย้อนกลับจนถูกต้อง	1	1	1	1	*

* ข้อความที่ถูกคัดเลือกเป็นข้อความในแบบสอบถาม

	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				สรุป
ข้อ	มุมการเรียนรู้ และกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	เฉลี่ย	
	3.4 อื่นๆ (โปรดระบุ).....					
4	มุมการเรียนรู้ และกิจกรรม เรื่องการรับประทานอาหารให้ถูกต้องและสอดคล้องกับแผนการรักษาพยาบาล					
	4.1 กิจกรรมฝึกปฏิบัติ การกำหนดชนิดอาหาร ปริมาณอาหารที่ควรรับประทานในแต่ละมื้อ	1	1	1	1	*
	4.2 กิจกรรมฝึกปฏิบัติการเลือกอาหารที่มีอยู่ในชุมชนมาประกอบเป็นอาหารสำหรับผู้ป่วยเบาหวานได้อย่างเหมาะสม	1	1	1	1	*
	4.3 กิจกรรมให้ผู้ป่วยเบาหวาน ญาติ ผู้ดูแล ฝึกประกอบอาหารที่สอดคล้องกับแผนการรักษา กับอาการของโรค	1	1	1	1	*
	4.4 อื่นๆ (โปรดระบุ).....					
5	มุมการเรียนรู้ และกิจกรรมการ เรื่องการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับผู้ป่วยเบาหวาน					
	5.1 กิจกรรมลงทะเบียน และบันทึกพฤติกรรมการออกกำลังกาย ของผู้ป่วยเบาหวาน	1	1	1	1	*
	5.2 กิจกรรมสาธิตการออกกำลังกาย และให้ผู้ป่วยเบาหวาน ออกกำลังกายตามความถนัดของผู้ป่วย เช่น ยางยืด กายบริหาร โยคะ ลำไม้พอง เป็นต้น	1	1	1	1	*
	5.3 กิจกรรมจัดเครือข่ายสนับสนุนการออกกำลังกายต่อเนื่องที่บ้าน/ชุมชน	1	1	1	1	*
	5.4 อื่นๆ (โปรดระบุ).....					
6	มุมการเรียนรู้ และกิจกรรมเรื่อง การดูแลเท้าสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน					
	6.1 กิจกรรมประเมินความสามารถในการดูแลเท้าของผู้ป่วยเบาหวาน	1	1	1	1	*
	6.2 กิจกรรมให้ผู้ป่วยเบาหวาน ฝึกทักษะการดูแลเท้า การตัดเล็บเท้า การตรวจชีพจรหลังเท้า การบริหารเท้า	1	1	1	1	*

* ข้อความที่ถูกคัดเลือกเป็นข้อความในแบบสอบถาม

	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				สรุป
ข้อ	มุมการเรียนรู้ และกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	เฉลี่ย	
	6.3 กิจกรรมการประยุกต์ใช้อุปกรณ์การดูแลเท้าด้วยตนเอง	1	1	1	1	*
	6.4 อื่นๆ (โปรดระบุ).....					
7	มุมการเรียนรู้จากระบบข้อมูลสารสนเทศโรคเบาหวาน					
	7.1 กิจกรรมให้ผู้ป่วยเบาหวานศึกษาข้อมูลระดับน้ำตาลในเลือด ศึกษาข้อมูลแผนการรักษาพยาบาล แผนการดูแลตนเองจากระบบข้อมูล สารสนเทศ	1	1	1	1	*
	7.2 กิจกรรมให้ผู้ป่วย ญาติ หรือผู้ดูแลนำข้อมูลมาเปรียบเทียบผลการดูแลรักษาพยาบาล และวางแผนดูแลสุขภาพตนเองต่อเนื่องที่บ้านให้เหมาะสมสอดคล้องกับแผนการรักษาพยาบาล	1	1	1	1	*
	7.3 กิจกรรมเครือข่ายเพื่อนช่วยเพื่อนเบาหวานนำข้อมูลเบาหวานสู่การวางแผนช่วยเหลือกันในชุมชน	1	1	1	1	*
	7.4 อื่นๆ (โปรดระบุ).....					
8	มุมการเรียนรู้ และกิจกรรมให้คำปรึกษาสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน					
	8.1 กิจกรรมให้คำปรึกษาสำหรับผู้ป่วยเบาหวานโดยเจ้าหน้าที่ในหน่วยบริการปฐมภูมิ	1	1	1	1	*
	8.2 กิจกรรมให้คำปรึกษาสำหรับผู้ป่วยเบาหวานที่มีปัญหายุ่งยากซับซ้อนโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น นักกำหนดอาหาร นักกายภาพบำบัด นักจิตวิทยา พยาบาลเฉพาะทาง	1	1	1	1	*
	8.3 กิจกรรมให้คำปรึกษาสำหรับผู้ป่วยเบาหวานและครอบครัวกรณีพิเศษ ในหญิงตั้งครรภ์ ผู้ป่วยเบาหวานที่มีการผ่าตัด	1	1	1	1	*
	8.4 อื่นๆ (โปรดระบุ).....					

* ข้อความที่ถูกคัดเลือกเป็นข้อความในแบบสอบถาม

ข้อ 3 ท่านมีความคิดเห็นต่อขั้นตอนการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวานควรอยู่ในระดับใด

	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				สรุป
ข้อ	ขั้นตอนการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเองสำหรับผู้ป่วยเบาหวาน	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	เฉลี่ย	
1	ทดสอบก่อนการเรียนรู้	1	1	1	1	*
2	ประกอบกิจกรรมการเรียนรู้	1	1	1	1	*
3	ทดสอบหลังการเรียนรู้	1	1	1	1	*
4	อื่นๆ (โปรดระบุ).....					

ข้อ 4 ท่านมีความคิดเห็นต่อการประเมินผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเอง สำหรับผู้ป่วยเบาหวาน ควรอยู่ในระดับใด

	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				สรุป
ข้อ	การประเมินผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้เรื่องการดูแลตนเอง สำหรับผู้ป่วยเบาหวาน	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	เฉลี่ย	
1	ประเมินผลการเรียนรู้โดยการจัดระดับเป็นระดับดี พอใช้ ปรับปรุง	1	1	1	1	*
2	ประเมินผลการเรียนรู้เป็นการผ่านเกณฑ์ และไม่ผ่านเกณฑ์	0	1	1	.6	*
3	อื่นๆ (โปรดระบุ).....					

ข้อ 5 ท่านมีความคิดเห็นต่อประเภทของสื่อการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ควรอยู่ในระดับ ใด

	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				สรุป
ข้อ	ประเภทของสื่อการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	เฉลี่ย	
1	สื่อสิ่งพิมพ์					
	1.1 ตำราทางวิชาการ	1	1	1	1	*
	1.2 นิตยสาร วารสาร จุลสารทางการแพทย์	1	1	1	1	*
	1.3 คู่มือเกี่ยวกับโรคเบาหวาน	1	1	1	1	*
	1.4 หนังสืออ้างอิง	1	1	1	1	*
	1.5 รายงานการวิจัย	1	1	1	1	*
	1.6 อื่นๆ (โปรดระบุ).....					

	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				สรุป
ข้อ	ประเภทของสื่อการเรียนรู้ที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	เฉลี่ย	
2	สื่อกราฟิก					
	2.1 ภาพวาด ภาพถ่าย และภาพโปสเตอร์	1	1	1	1	*
	2.2 แผนภูมิ แผนภาพ แผนสถิติ	1	1	1	1	*
	2.3 เอกสาร แผ่นพับ	1	1	1	1	*
	2.4 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					
3	สื่อโสตทัศน์ และสื่อโสตทัศนูปกรณ์					
	3.1 หุ่นจำลอง วัตถุตัวอย่าง และสื่อของจริง	1	1	1	1	*
	3.2 แผ่นวีซีดี / แผ่นดีวีดี	1	1	1	1	*
	3.3 เครื่องรับโทรทัศน์ 29 นิ้ว	1	1	1	1	*
	3.4 เครื่องเล่นแผ่นวีซีดี และดีวีดี	1	1	1	1	*
	3.5 เครื่องคอมพิวเตอร์	1	1	1	1	*
	3.6 เครื่องพริ้นเตอร์	1	1	1	1	*
	3.7 ชุดเครื่องขยายเสียง	1	1	1	1	*
	3.8 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					
4	สื่ออิเล็กทรอนิกส์					
	4.1 บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน	1	1	1	1	*
	4.2 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์	1	1	1	1	*
	4.3 บทเรียน e-Learning	1	1	1	1	*
	4.4 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					
5	สื่อประเภทชุดการสอน					
	5.1 ชุดการสอนประกอบคำบรรยาย	1*	1	1	1	*
	5.2 ชุดการสอนรายบุคคล	1*	1	1	1	*
	5.3 ชุดการสอนแบบกลุ่มกิจกรรม	1*	1	1	1	*
	5.4 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					

* ข้อความที่ถูกคัดเลือกเป็นข้อความในแบบสอบถาม

ข้อ 6 ท่านมีความคิดเห็นต่อสิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้ ควรอยู่ในระดับใด

	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				สรุป
ข้อ	สิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องการให้มีในศูนย์การเรียนรู้	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	เฉลี่ย	
1	จุดบริการน้ำดื่ม	1	1	1	1	*
2	มุมพักผ่อน	1	1	1	1	*
3	ห้องน้ำ ห้องส้วม	1	1	1	1	*
4	มุมจำหน่ายอาหารว่าง	1	1	1	1	*
5	จุดบริการอินเตอร์เน็ต	1	1	1	1	*
6	โทรศัพท์สาธารณะ	1	1	1	1	*
7	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					

ข้อ 7 ท่านมีความคิดเห็นต่อช่วงเวลาที่ต้องการให้เปิดบริการควรอยู่ในระดับใด

	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				สรุป
ข้อ	ช่วงเวลาที่ต้องการให้เปิดบริการ	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	เฉลี่ย	
1	เวลาราชการ (08.30 - 16.30 น.)	1	1	1	1	*
2	หลังเวลาราชการ (16.30 - 20.30 น.)	1	1	1	1	*
3	วันหยุดราชการ (08.30 - 16.30 น.)	1	1	1	1	*
4	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					

ข้อ 8 ท่านมีความคิดเห็นต่อเจ้าหน้าที่ต้องการให้เป็นผู้รับผิดชอบในศูนย์การเรียนรู้ควรอยู่ในระดับใด

	ข้อความ	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ				สรุป
ข้อ	เจ้าหน้าที่ต้องการให้เป็นผู้รับผิดชอบในศูนย์การเรียนรู้	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	เฉลี่ย	
1	เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานสุขศึกษา	1	1	1	1	*
2	เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานดูแลผู้ป่วยเบาหวาน	1	1	1	1	*
3	เจ้าหน้าที่ธุรการรับผิดชอบเฉพาะศูนย์การเรียนรู้	1	1	1	1	*
4	เครือข่าย อสม. และแกนนำสุขภาพจิตอาสา หมุนเวียนและมีเจ้าหน้าที่กำกับดูแลคุณภาพบริการของศูนย์การเรียนรู้	1	1	1	1	*
5	อื่น ๆ (โปรดระบุ).....					

* ข้อความที่ถูกคัดเลือกเป็นข้อความในแบบสอบถาม

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายปรีชา มาเนียม
วัน เดือน ปีเกิด	17 มกราคม 2506
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร
ประวัติการศึกษา	นิเทศศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2531
สถานที่ทำงาน	โรงพยาบาลอุดรธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
ตำแหน่ง	นักวิชาการโสตทัศนศึกษาชำนาญการ